

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

**Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art
And Culture Tourism**

โดย นายแพทย์ บำรุงจิตต์ และคณะ

มิถุนายน 2549

ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

(Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art
And Culture Tourism)

	คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. นายแพทย์	บำรุงจิตต์	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย
2. นางฉลวย	ปฐิปปิน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
3. นางวันเพ็ญ	การควรรคิด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
4. นางชวัลนุช	อุทยาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ชุดโครงการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา
ระยะที่ 1 “บริบทฐานรากการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยศักยภาพและความพร้อมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานประสานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้การกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปี 2548 โดยมีจุดประสงค์เพื่อโครงการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา ระยะที่ 1 "บริบทฐานรากการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย"

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณสำนักงานประสานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นอย่างสูงที่สนับสนุนทุนวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ที่สนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณกลุ่มภาคประชาชนในพื้นที่การท่องเที่ยว ที่ได้ให้ข้อมูล และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคณะนักวิจัย และขอขอบคุณ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้จัดการการวิจัยการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และเจ้าหน้าที่จากสำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้คำปรึกษา และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยนี้

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่อง “ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย” เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้างต้น พบว่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย แบ่งออกได้ทั้งหมด 5 กลุ่ม คือ กลุ่มของวัด หรือพระธาตุเจดีย์ จำนวน 23 แห่ง กลุ่มของเมืองโบราณคดี จำนวน 1 แห่ง กลุ่มพิพิธภัณฑ์ 3 แห่ง กลุ่มของศิลปะ 5 แห่ง กลุ่มของประเพณี 6 แห่ง กลุ่มของวัฒนธรรม 5 แห่ง จะเห็นได้ว่าจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายมีจำนวนมาก โดยจุดแข็งของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสม่ำเสมอ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระธาตุดอยตุง พระตำหนักดอยตุง วัดร่องขุ่น วัดพระธาตุเจดีย์หลวง วัดพระธาตุป่าสัก เป็นต้น และวัฒนธรรมของคนเชียงรายที่มีอัยาศัยไมตรี โอบอ้อมอารี มีความเป็นมิตรกับผู้มาเยือน ส่วนจุดอ่อนนั้น พบว่ากิจกรรมที่แสดงถึงประเพณีต่างๆ ที่จัดขึ้นไม่สามารถสร้างความโดดเด่น หรือดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว เช่น งานลอยกระทง งานประเพณีสงกรานต์ งานแห่เทียนพรรษา เป็นต้น

ในส่วนบทบาทสำคัญของวัดในจังหวัดเชียงรายต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายนั้น พบว่าวัดในจังหวัดเชียงรายมีบทบาทที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว

เช่น บทบาทการท่องเที่ยวในด้านความเชื่อและความศรัทธา บทบาทในด้านความเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันกับพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาติ บทบาทในด้านการศึกษา สถาปัตยกรรมสมัยใหม่และจิตรกรรมฝาผนัง บทบาทในด้านการศึกษาสถาปัตยกรรมล้านนา บทบาทด้านการศึกษาศิลปะหรืองานหัตถกรรมผ้าทอ บทบาทในด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา และบทบาทในด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ และด้านประเพณี

สำหรับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงรายนั้น พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้น้ำหนักมากของเหตุผลในการมาเยือนถึงความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ซึ่งลักษณะของสภาพอากาศที่ดี และเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศ เป็นจุดที่สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาเยือน ในการมาเยือนจังหวัดเชียงรายนั้น นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมากกับการเข้าเยี่ยมชมวัดต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย เพื่อการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สร้างสิริมงคลให้กับชีวิตของตนเอง และครอบครัว สำหรับความประทับใจในการมาเยือน พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยประทับใจมากกับความเก่าแก่/ ความมีคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรมตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ความมีอัธยาศัยไมตรีของคนเชียงราย และการมีเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย

ในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่า เหตุผลหลักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเยือนเชียงราย ให้น้ำหนักมากของเหตุผลในเรื่องธรรมชาติ และภูเขา และเรื่องราวของสามเหลี่ยมทองคำ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนเชียงราย ได้สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาก และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประทับใจในความมีอัธยาศัยไมตรีของคนเชียงราย มีน้ำใจ และแสดงความเป็นมิตรกับผู้มาเยือนเสมอ

เมื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ พบว่าในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความพร้อมมากในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และมีระดับความพร้อมต่ำ คือ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน แสดงให้เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในอดีตที่ผ่านมา มีการพัฒนาในด้านสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การสร้างถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น แต่สิ่งต่างๆ เหล่านี้วันไป ย่อมมีการชำรุดทรุดโทรม ขาดการดูแล ซึ่งปรากฏพบเห็นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไปของจังหวัดเชียงราย ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความร่วมมือของ

ประชาชนในพื้นที่ที่จะช่วยดูแล อันเนื่องมาจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้สร้างโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลรักษาด้วยกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประสานงานกันของทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจหรือการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เพื่อให้เกิดการจัดการแบบเหมาะสมที่ได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งหลายฝ่าย และทำให้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

หลักการพื้นฐานในการนำเสนอแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้แก่

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการดำเนินงานภายใต้ขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยต้องก่อให้เกิดความสมดุลทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ ภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จะต้องมีการทำงานร่วมกัน เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องและถูกต้องไปในแนวเดียวกัน
4. ผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว ต้องกระจายให้ได้ร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม
5. มีการประเมินผลการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุง แก้ไข การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาและวิเคราะห์หลักการพื้นฐานข้างต้น ทำให้ได้ข้อเสนอแนะทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีดังนี้แนวทางการจัดการดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ควรจะเป็นแนวทางของภาคีเครือข่ายร่วมของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ
2. คณะทำงานการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย
 1. คณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. คณะทำงานด้านคณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา
3. คณะทำงานด้านการบริการนักท่องเที่ยว
4. คณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ องค์กรพัฒนาเอกชน โดยเป้าหมายของการทำงานจะต้องเน้น การสำรวจและสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีเปลี่ยนแปลง การเพิ่มศักยภาพของการบริการทุกด้าน มีการจัดการเป็นภาคีเครือข่ายร่วมกัน สิ่งสำคัญที่สุด คือ ทำให้นักท่องเที่ยวกล่าวถึงเชียงรายในด้านประทับใจ ซึ่งจะทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์จากนักท่องเที่ยวให้กับญาติพี่น้อง เพื่อน ให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG48O0009

ชื่อโครงการ : ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ชื่อนักวิจัย : เพทาย บำรุงจิตต์, ฉลวย บุญปิ่น, วันเพ็ญ การควรรคิด, ชวัลนุช อุทยาน
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

E-mail Address : petay_b@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2548 – 30 มิถุนายน 2549

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยทำการศึกษาด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานวิจัย อินเทอร์เน็ต และใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว และภาคีเครือข่ายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษา ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น กลุ่มของวัด กลุ่มของเมืองโบราณ กลุ่มพิพิธภัณฑ์ กลุ่มของศิลปะ กลุ่มของประเพณี และกลุ่มของวัฒนธรรม และบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ที่สำคัญ คือ การเที่ยวชมความงามของสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประติมากรรม เป็นต้น ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมากในเรื่องของ ความเก่าแก่/คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม อรรถาธิบายไม่ตรีของคนเชียงราย และเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจมากในเรื่องของธรรมชาติ การชมทัศนียภาพของจังหวัดเชียงราย สามเหลี่ยมทองคำ วัฒนธรรมที่แตกต่าง วิถีชีวิตของคนเชียงราย และประทับใจในอรรถาธิบายไม่ตรีของคนเชียงราย ศักยภาพ และความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พบว่า มีศักยภาพและความพร้อมมาก ในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงาม ตามลำดับ ศักยภาพและความพร้อมระดับต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลำดับ ส่วนแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย นั้น คณะทำงาน ควรประกอบด้วย คณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว คณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา ด้านการบริการนักท่องเที่ยว

ด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยบริหารจัดการในรูปแบบของภาคีเครือข่าย
ของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ
จากสถาบันการศึกษา และนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ

คำหลัก : ศักยภาพ, การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ABSTRACT

Project Code : RDG48O0009

Project Title : Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art and Culture

Investigators : Bamrungjitt P., Puthipim C., Kankhurnkhit W., Utthayan C.
Chiang Rai Vocational College

E-mail Address : petay_b@hotmail.com

Project Duration : 1 July 2005 – 30 June 2006

This project's objective is to determine the capability and availability of Chiang Rai's religious, art and cultural tourism. It analyzed statistics, reports, data from websites, questionnaire answered by tourists and data from cooperation network in tourism areas.

The project revealed following results; Chiang Rai's religious, art and cultural tourism consist of many fields: temples, ancient sites, museums, arts, traditions and cultures. The project discovered that temples are playing very important roles in Chiang Rai's tourism industry. Peoples worship sacred things. They admire beauties of architectures, paintings and sculptural arts found in temples.

From the questionnaires' result, tourists' attentions on religious, art and cultural tourism are very high. Thai tourists have a great interest in antiqueness and significance of arts. They interests in Chiang Rai's cultural diversity, local people's friendship and its uniqueness. Foreign tourists pay more attention on nature. They interest in sight seeing around Chiang Rai and the Golden Triangle, seeing cultural diversity, learning its people's way of life and friendship.

During the research on capability and availability of communities' cooperation network within religious, art and cultural tourism areas, we found that the transportations, surroundings and attractiveness are having a high capability and availability. On the other hand, the personnel, managing process and the participation of general public are having a low capability and availability.

To achieve the goal of an effective tourism management, the cooperation network within religious, art and cultural tourism areas should consist of these following faculties.

- The Faculty of Area Developments and Tourism Activities
- The Faculty of Marketing, Public Relations and Advertising
- The Faculty of Customer Services
- The Faculty of Researches and Trainings

The management process should perform in cooperation with the government, private sectors and local communities.

Keyword: Potential, Religious Art and Culture Tourism

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
	คำถามการวิจัย.....	4
	ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	ผลที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
	นิยามศัพท์.....	7
	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	9
2	การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	ความหมายของการท่องเที่ยว.....	10
	คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	11
	องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	11
	ความพร้อมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว.....	18
	การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	18
	การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	20
	พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.....	22
	วัดในวัฒนธรรมล้านนา.....	27
	หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว.....	29
	แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	30
	แนวคิดด้านการตลาด.....	32
	แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค.....	33
	การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย.....	36
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
	ประชากรเป้าหมาย.....	49
	กลุ่มตัวอย่าง.....	49
	พื้นที่ศึกษา.....	50
	ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	50
	เครื่องมือวิจัย.....	50
	การทดลองเครื่องมือการวิจัย.....	51
	การสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ทำการวิจัย.....	52
	การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม.....	52
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	52
	ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	54
4	ผลการศึกษา.....	56
	ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย.....	57
	บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย.....	102
	ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2548.....	107
	ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.....	123
	แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.....	148
5	สรุปผลการศึกษา อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	166
	ผลการศึกษา	168

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
อภิปรายผลการศึกษา.....	183
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	188
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	190
บรรณานุกรม.....	191

บัญชีตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ระยะทางจากอำเภอเมืองถึงอำเภอต่างๆ ของจังหวัดเชียงราย.....37
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....107
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....110
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย111
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในประเภทของ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย112
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยว เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย113
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความประทับใจ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย114
8	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....115
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....118
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....119
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในประเภท ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....120

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยว เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....121
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความประทับใจ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....122
14	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพสูง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....123
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว.....125
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว.....126
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว..... 127
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่.....128

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน.....129
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย.....130
21	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพปานกลาง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....131
22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว.....133
23	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว.....134
24	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....135
25	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่136

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
26	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน137
27	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย.....138
28	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพต่ำ จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....139
29	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว.....141
30	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว.....142
31	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....143
32	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย องค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่.....144

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
33	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวตัวจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	145
34	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวตัวในจังหวัดเชียงราย.....	146
35	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย.....	147

บัญชีแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

- 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย.....55
- 2 เส้นทางเยือนเมืองเหนือ...กราบรอยพระแก้วมรกต.....104

บัญชีรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
1	พระธาตุดอยตุง.....	57
2	พระแก้วหยกเชียงราย.....	58
3	อุโบสถ วัดพระสิงห์.....	60
4	คูบรจจุพระอัฐิพระขุนเม็งรายมหาราช.....	61
5	อุโบสถ วัดกลางเวียง.....	62
6	อุโบสถ วัดมิ่งเมือง.....	63
7	พระสังกัจจายน์ วัดมุงเมือง.....	64
8	อุโบสถ วัดเจ็ดยอด.....	65
9	อุโบสถ วัดร่องขุน.....	66
10	พระธาตุดอยจอมทอง.....	69
11	พระธาตุเจดีย์หลวง.....	71
12	พระธาตุผาเงา.....	72
13	พระธาตุวัดป่าสัก.....	73
14	พระธาตุจอมกิตติ.....	75
15	พระเจ้าทองทิพย์.....	76
16	ทัศนียภาพของสามเหลี่ยมทองคำ.....	77
17	องค์พระเจดีย์ วัดพระบวช.....	78
18	องค์พระเจดีย์ วัดมุงเมือง.....	79
19	พระพุทธรูป 4 แผ่นดิน.....	80
20	พระธาตุดอยเวา.....	81
21	พระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทราสถิติมหาสันติคีรี.....	82
22	พระศรีอารยเมตไตรย์โพธิสัตว์.....	83
23	เขตเมืองโบราณเชียงแสน.....	84
24	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน.....	85
25	พิพิธภัณฑสถานอุบคำ.....	86
26	หอฝิ่น.....	87
27	พิพิธภัณฑสถานผ้าทอล้านนาเชียงแสน.....	88

บัญชีรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่	หน้า
28	พระตำหนักดอยตุง.....89
29	อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช.....91
30	พิพิธภัณฑสถานบ้านดำ.....92
31	หอคำ.....93
32	การสงฆ์น้ำพระธาตุดอยตุง.....93
33	ประเพณีงานสงกรานต์จังหวัดเชียงราย.....94
34	ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดเชียงราย.....95
35	ขบวนแห่เครื่องสักการะ.....95
36	ลอยกระทงจังหวัดเชียงราย.....96
37	รถบุษบกของขบวนแห่พระเวดเวียง.....96
38	เชียงรายไนท์บาซาร์.....97
39	ตลาดสดเทศบาล 1.....98
40	ห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑสถานชาวนา.....98
41	หมู่บ้านชาวนา.....100
42	หมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร.....101
43	ประตูทางเข้าที่ถูกปิด บดบังทัศนียภาพของอุโบสถวัดพระแก้ว.....152
44	การวางถังขยะบริเวณ ตลาดสดเทศบาล 1153
45	ปัญหาขยะบนทางเท้าในเขตเทศบาล.....153
46	ความทรมานของท่าเรือบริเวณสะพานแม่ฟ้าหลวง.....153
47	สามล้อถีบบริการนำเที่ยวตัวเมืองเชียงราย.....154
48	Peace Memorial Museum เมืองฮิโรชิมา.....159
49	หอวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.....159

บัญชีแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	9
2	กระบวนการในการตัดสินใจ.....	34
3	S-R Theory.....	35

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากบทความของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว ได้นำเสนอบทบาทที่สำคัญของการท่องเที่ยว ดังนี้

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ โดยมีธุรกิจหลัก ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการเดินทางระหว่างประเทศ ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจรอง ได้แก่ ธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการเดินทางในประเทศ เป็นต้น รวมทั้งยังเป็นธุรกิจที่กระตุ้นอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมก่อสร้างและพัฒนาที่ดิน และยังส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในระดับรากหญ้า

ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลหลายประเทศให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว โดยได้กำหนดให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญในลำดับต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมทั้งเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นคู่แข่งเดิมและคู่แข่งใหม่

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ และหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ โดยได้ระบุวัตถุประสงค์ และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กล่าวคือ “พัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มการจ้างงาน และกระจายรายได้สู่ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงวิถีชีวิตสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมไทยเที่ยวไทย และการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน”

พร้อมทั้งตั้งเป้าหมายที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Capital of Asia) ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality Tourism Destination) ภายในปี 2551

(บทความของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 19 กรกฎาคม 2548)

จากรายงานสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547 พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาประเทศไทย จำนวน 11.65 ล้านคน มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น 16.46 เปอร์เซ็นต์ ระบายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คิดเป็นมูลค่า 384,380 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2546 จำนวน 24.28 เปอร์เซ็นต์ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 74.80 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2546 จำนวน 7.84 เปอร์เซ็นต์ ระบายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย คิดเป็นมูลค่า 317,224.62 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 จำนวน 9.39 เปอร์เซ็นต์

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดให้เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวในระดับสูง มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งธรรมชาติที่มีชื่อเสียง โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ล้อมรอบด้วยภูเขา มีอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี รวมถึงเป็นจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชม

จากข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2547 มีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี 1,072,872 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 792,961 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 279,911 คน รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 9,364.04 ล้านบาท เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 6,700.01 ล้านบาท และจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 2,664.03 ล้านบาท โดยในการเดินทางมาท่องเที่ยวแต่ละครั้ง พบว่านักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยในจังหวัดเชียงราย ประมาณ 3.15 วัน มีการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 2,784.78 บาท และจากจำนวนห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว 5,491 ห้อง มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยทั้งปีร้อยละ 32.49 มีการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในอัตราร้อยละ 25.17 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 2. 2547)

แนวโน้มการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่าอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2547 สูงกว่า ปี พ.ศ.2546 โดยตลาดหลักยังคงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีการเจริญเติบโตในทิศทางบวกอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.34 หากพิจารณาแยกตามลักษณะการพักค้าง พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืนจะมีอัตราการเติบโตที่สูงกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวแบบที่พักค้างคืนมาก โดยปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นมาจากหลายปัจจัย อาทิเช่น การเปิดบริการของสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) หรือการเดินทางโดยรถยนต์ หรือมีรถบัสที่มีมาตรฐานสากลจากจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักมายังจังหวัดเชียงราย โดยมีการเดินทางที่สะดวกสบาย เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ จึงส่งผลให้กระแสการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเพิ่มมากขึ้น

โดยที่จังหวัดเชียงรายได้ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกก เป็นจุดเริ่มต้นของอาณาจักรล้านนาที่พ่อขุนเม็งรายมหาราชได้สร้างขึ้น ในปี พ.ศ. 1805 นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 745 ปี จึงถือได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นเมืองประวัติศาสตร์ยุคแรก ๆ ของประเทศไทย มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ ความมีอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตรกับคนต่างถิ่น หรือนักท่องเที่ยวที่มาเยือน การพูดจาอ่อนหวาน รักความสงบ ยิ้มแย้มแจ่มใส จึงเป็นเสน่ห์ของจังหวัดเชียงราย จากปัจจัยดังกล่าวนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนการตลาดระดับประเทศ ให้จังหวัดเชียงรายเป็นกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ร่วมกลุ่มกับกรุงเทพฯ ฯ กาญจนบุรี อยุธยา เชียงใหม่

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้ คณะนักวิจัยจึงได้ทำศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษา (1) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (2) บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (3) ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (4) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (5) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลนครเชียงราย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวแห่ง

ประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัด เชียงราย สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

3. คำถามการวิจัย

- 1) ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มี อะไร บ้าง
- 2) วัดมีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย อย่างไร
- 3) นักท่องเที่ยวมีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย ประเภทใด
- 4) ภาคีเครือข่ายของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม มี ศักยภาพและความพร้อม ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพียงใด
- 5) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ควรมีแนวทางอย่างไร

4. ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

- 1) ข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัย หนังสือวิชาการ และเอกสารจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ถือว่ามีความถูกต้อง
- 2) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด พิพิธภัณฑสถาน งานประติมากรรม งานจิตรกรรม งานสถาปัตยกรรม งานหัตถกรรม วัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยท้องถิ่น วัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยภูเขา

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.1.1 ศึกษาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

- 1) ที่ตั้ง
- 2) ประวัติหรือลักษณะทั่วไป
- 3) วิเคราะห์จุดเด่น - จุดด้อย

5.1.2 ศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.1.3 ศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

- 1) เหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยว
- 2) ความสนใจในการมาท่องเที่ยว
- 3) ความสนใจในประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 4) ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 5) ความประทับใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

5.1.4 ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

- 1) ความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

- 2) ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
- 4) บุคลากรและการจัดการพื้นที่
- 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

5.1.5 ศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิง
ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

- 1) การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา
ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

เนื่องจากจังหวัดเชียงรายมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่เลือก
มาทำการศึกษาในครั้งนี้ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ ดังนี้

1. เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยว
2. เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในปัจจุบัน
3. เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป และมีนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างต่อเนื่อง
4. มีระดับความสำคัญในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

โดยได้แบ่งพื้นที่ตามศักยภาพการท่องเที่ยว เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของนักท่องเที่ยว
และข้อมูลของภาคีเครือข่ายชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวสูง ได้แก่ อำเภอเมือง แม่สาย เชียงแสน เชียงของ
2. กลุ่มพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ได้แก่ อำเภอแม่สรวย แม่จัน เวียงป่าเป้า

พาน และแม่ฟ้าหลวง

3. กลุ่มพื้นที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ได้แก่ อำเภอแม่ลาว พญาเม็งราย ป่าแดด
เทิง กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และกิ่งอำเภอดอยหลวง

5.3 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แบ่งประชากรที่ศึกษา 3 ประเภท ดังนี้

1. ประชากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
2. ประชากรนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ
3. ประชากรภาคีเครือข่ายชุมชน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาการดำเนินการของการวิจัย ตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ถึง วันที่ 31 สิงหาคม 2549

6. ผลที่ได้รับจากการวิจัย

6.1 ได้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.2 ได้ทราบบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.3 ได้ข้อมูลความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.4 ได้ข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.5 ได้นำเสนอแนวทางในการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เพื่อให้การบริหารการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

7.1 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถนำผลการศึกษา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม

7.2 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย สามารถนำผลการศึกษา เพื่อการบริหารจัดการการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

7.3 สำนักงานการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย สามารถนำผลการศึกษา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

7.4 สำนักงานประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สามารถนำผลการศึกษา เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลของชุดโครงการธนาคารข้อมูล เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มล้านนา

8. นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมีดังต่อไปนี้

6.1 การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว และเดินทางกลับไปกลับสถานที่อาศัยเดิม โดยการเดินทางนั้นไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพโดยตรง

6.2 นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

6.3 แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งแบ่งได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัด พิพิธภัณฑสถาน ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ

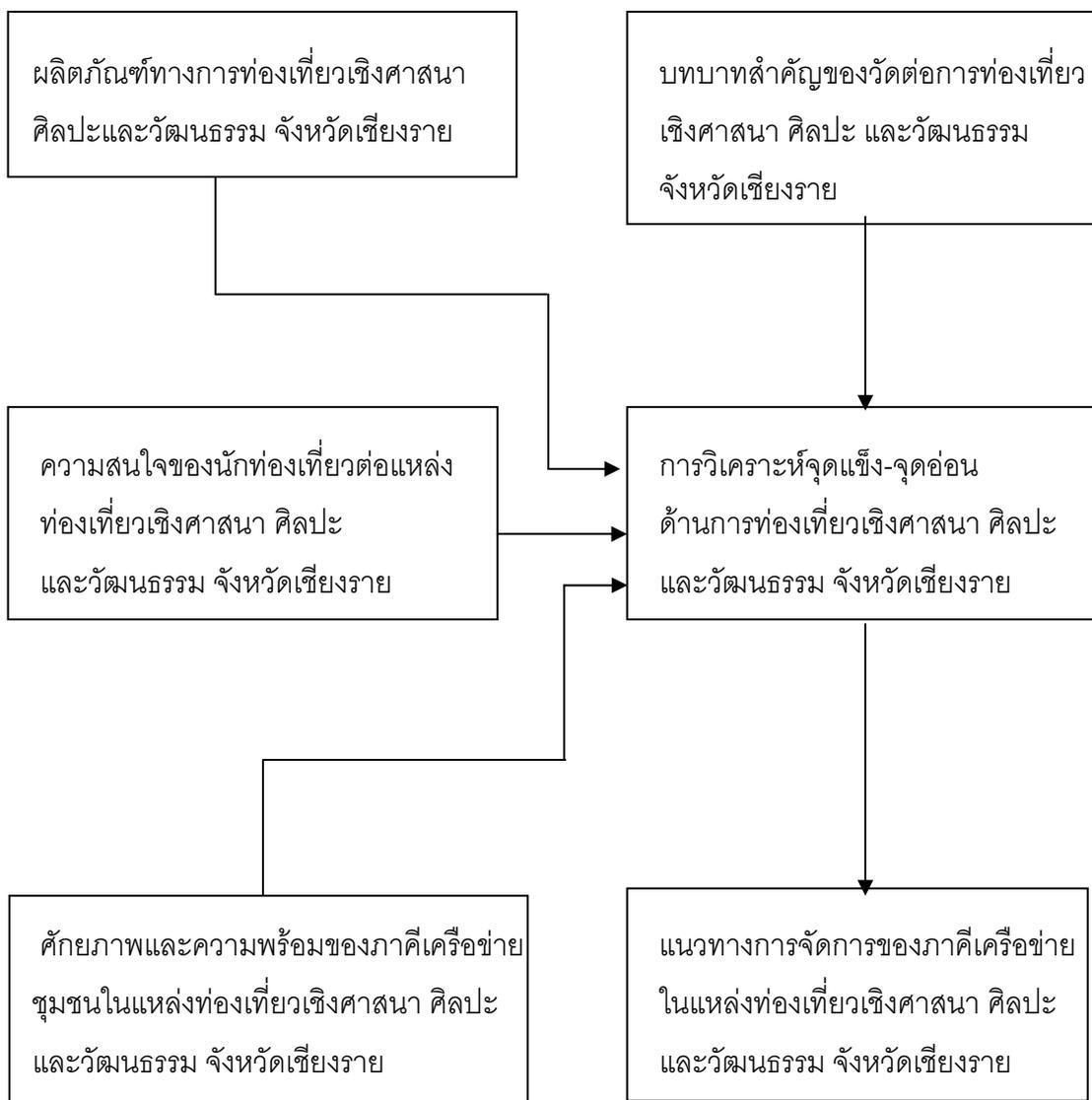
6.4 ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม หมายถึง วัด พิพิธภัณฑสถาน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง และวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ

6.5 ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เด่นเฉพาะอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชม เช่น มีลักษณะแปลกตา มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่สุดของโลก มีความเก่าแก่ มีคุณค่าของศิลปะ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

6.6 ศักยภาพของภาคีเครือข่ายชุมชน หมายถึง ความพร้อมในคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความพร้อมด้านความดึงดูดใจ/ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

6.7 ภาคีเครือข่ายชุมชน หมายถึง กลุ่มคนหลายเพศ วัย การศึกษา และอาชีพ ที่อยู่ในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจบริการท่องเที่ยว และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้ ทฤษฎี และแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

คำว่า “การท่องเที่ยว” (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้หมายเฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ ดังที่ส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นภาพใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกวันนี้เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก หากเทียบกับธุรกิจอื่นๆ ที่เป็นรายการเดี่ยวๆ (Single Item) ด้วยกัน

ความหมายของคำว่า **การท่องเที่ยว** ในหลักการแล้วอาจจะกำหนดได้โดยเงื่อนไข 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. คือการเดินทางที่ไม่ได้ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง
2. เป็นการเดินทางที่มีจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราว และต้องเดินทางกลับที่อยู่หรือภูมิลำเนาเดิม
3. มีความมุ่งหมายในการเดินทางไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือไปอยู่ประจำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว และเดินทางกลับไปสถานที่อาศัยเดิม โดยการเดินทางนั้นไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพโดยตรง แม้ว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวบางประเภทจะมีเรื่องของอาชีพ หรือธุรกิจการงานเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ้าง เช่น การท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดประชุม การจัดสัมมนา การจัดฝึกอบรม นักท่องเที่ยว หรือผู้เดินทางท่องเที่ยว มักจะมีเหตุผลหรือประเภทของจุดมุ่งหมายในการเดินทางที่แตกต่างกันออกไป โดยมีปัจจัยประกอบที่เป็นตัว

สนับสนุน หรือแรงผลักดันที่เป็นส่วนบุคคลซึ่งไม่เท่ากัน ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ เงิน รายได้ เวลา โอกาส ครอบครัว การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความสนใจส่วนบุคคล เช่น สนใจเรื่องราวของวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม นันทนาการ หรือความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเดินทางด้วยเหตุผลใดก็ตาม สิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างก็คาดหวังที่จะได้รับ คือ ความสุข ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ที่สนองตอบความต้องการส่วนบุคคลที่มีอยู่

2. คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยววันนั้น ควรมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. **ความดึงดูดใจ (Attraction)** เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. **ความสามารถในการเข้าถึงง่าย (Accessibility)** ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง ซึ่งปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว คือการมีเส้นทาง หรือโครงข่ายคมนาคม สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง

3. **ความประทับใจ (Amenity)** ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจในการเที่ยวชม เช่น การร่วมงานประเพณีสงกรานต์ทำให้เกิดความสนุกสนาน การเที่ยวชมวัด หรือโบราณสถานทำให้เกิดความประทับใจอารยธรรมในอดีต เป็นต้น

4. **องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service)** แหล่งท่องเที่ยวควรจัดสรรบริการพื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวก และการบริการให้กับนักท่องเที่ยวได้รับความสุข ความเพลิดเพลิน ความประทับใจ ความปลอดภัย เป็นต้น โดยการบริการจะต้องได้มาตรฐานด้านความปลอดภัย ความสะอาด รวมทั้งความมีมิตรไมตรีของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีความสุข

3. องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวประกอบด้วยการจัดธุรกิจและการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว คือ

3.1 การคมนาคมขนส่ง

3.1.1 ทางบก

- 1) รถยนต์และรถไฟ
- 2) การตัดและการสร้างถนน โครงข่ายถนนที่ดี การขยายเส้นทางเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยว
- 3) การจัดการรถยนต์โดยสารประเภทต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยว รถรับจ้าง บริการรถเช่าประเภทต่างๆ
- 4) บริการขนส่งทางบกประเภทต่างๆ เช่น รถสามล้อ รถม้า เกวียน รถลาก
- 5) บริการรถไฟและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเดินทางโดยรถไฟ
- 6) บริการอื่นๆ: ปั้มน้ำมัน ห้องน้ำ ที่พักริมทาง

3.1.2 ทางเรือ

- 1) การสร้างท่าเรือและสิ่งอำนวยความสะดวกในการขึ้นลงเรือ
- 2) การสร้างเรือและแพทุกประเภท
- 3) การจัดการบริการขนส่งทางเรือ

3.1.3 ทางอากาศ

- 1) การปรับปรุงเครื่องบินให้มีประสิทธิภาพในการขนส่ง ประหยัด และปลอดภัย
- 2) การจัดเที่ยวบินและที่นั่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา และการจัดเที่ยวบินภายในให้เพียงพอ
- 3) การจัดส่งนามบินให้สะดวกและปลอดภัย
- 4) การปรับปรุงอัตราค่าโดยสารให้น่าสนใจ

3.2 ที่พักแรม

3.2.1 โรงแรม

- 1) บริการส่วนหน้า
- 2) การจัดหาอาหารและบริการเครื่องดื่ม
- 3) บริการแม่บ้าน
- 4) การบัญชี
- 5) ห้องพัก
- 6) การขายและการตลาด

- 7) วิศวกรรมกรรมการบำรุง
- 8) การจัดการคลังต่างๆ
- 9) การจัดงานเลี้ยง
- 10) การจัดการประชุมและนิทรรศการ
- 11) การประชาสัมพันธ์
- 12) การจัดนันทนาการและการบันเทิง

3.2.2 ที่พักแรมประเภทอื่นๆ

- 1) เกสต์เฮาส์
- 2) หอพัก
- 3) ที่ตั้งแคมป์
- 4) ที่พักในวัด
- 5) บ้านพักผ่อน
- 6) เรือนแพ

3.3 ร้านอาหารและภัตตาคาร

3.3.1 การจัดการที่กินอาหารประเภทต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว

- 1) ร้านอาหารไทยและอาหารพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น
- 2) ร้านอาหารประจำชาติต่างๆ
- 3) ร้านอาหารและสวนอาหารทั่วไป
- 4) ร้านอาหารบริการจานเดียวและศูนย์อาหาร
- 5) ร้านขนม/ไอศกรีม
- 6) ร้านกาแฟและเครื่องดื่ม
- 7) ร้านอาหารเคลื่อนที่ประเภทหาบเร่ รถเข็น รถแวนที่ต่อเติมสำหรับบริการ

3.3.2 องค์ประกอบของร้านอาหาร ประกอบด้วยงานต่างๆ

- 1) จัดทำเมนูอาหาร
- 2) จัดหาและดูแลพัสดุ
- 3) จัดซื้ออาหาร
- 4) การประกอบอาหาร
- 5) การเก็บเงิน จ่ายเงิน ทำบัญชี

- 6) การบริการและเสิร์ฟอาหาร
- 7) การปรุงและเสิร์ฟเครื่องดื่ม
- 8) การเก็บล้างทำความสะอาด
- 9) การตลาดและประชาสัมพันธ์
- 10) บริการอื่นๆ : หารที่จอดรถ ต้อนรับ

3.4 บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

3.4.1 ผู้ประกอบการจัดนำเที่ยว

- 1) จัดรายการนำเที่ยวเบ็ดเสร็จส่งให้ตัวแทนไปจำหน่าย
- 2) จัดรายการนำเที่ยวประเภทต่างๆ สำหรับผู้สนใจเฉพาะเรื่องให้แก่องค์กร สาขาวิชาชีพต่างๆ และกลุ่มเอกชนที่มีความสนใจเฉพาะเรื่อง
- 3) จัดนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลให้แก่บริษัทผู้ผลิตสินค้าและองค์กรต่างๆ
- 4) บริการวางแผนการจัดประชุมสัมมนา และการจัดนิทรรศการในประเทศ และระหว่างประเทศ
- 5) การสัมมนาประชาสัมพันธ์ และการจัดบริการนำเที่ยว

3.4.2 ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว

- 1) จำหน่ายทัวร์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจการจัดนำเที่ยวจัดขึ้น
- 2) เป็นตัวแทนจำหน่ายตัวโดยสารพาหนะเดินทางทุกประเภท
- 3) เป็นตัวแทนจัดหาและสำรองที่พักโรงแรม
- 4) การโฆษณาประชาสัมพันธ์การบริการต่างๆ ที่จัดจำหน่าย
- 5) บริการจัดเอกสารเดินทางต่าง ๆ
- 6) บริการในด้านต้อนรับและรับส่งนักท่องเที่ยว
- 7) ให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3.5 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

3.5.1 ประเภทธรรมชาติ

- 1) ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำธาร
- 2) ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ
- 3) เกาะ แก่ง
- 4) น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน บ่อน้ำแร่

- 5) เขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์เปิด
- 6) อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกชชาติ
- 7) เขื่อน อ่างเก็บน้ำ
- 8) แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)
- 9) ปะการัง และธรรมชาติใต้ทะเล

3.5.2 ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา

- 1) วัด
- 2) โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์
- 3) ชุมชนโบราณ
- 4) พิพิธภัณฑ
- 5) ศาสนสถาน
- 6) กำแพงเมือง คูเมือง
- 7) อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน

3.5.3 ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

- 1) งานประเพณี
- 2) ชีวิตความเป็นอยู่ เช่น หมู่บ้านชาวเขา สภาพชีวิตชาวเล เป็นต้น
- 3) ศูนย์วัฒนธรรม
- 4) สินค้าพื้นเมือง แหล่งหัตถกรรมพื้นบ้าน
- 5) สวนสนุก สวนน้ำ
- 6) ไร่ นา สวน พืชผัก ผลไม้
- 7) เขื่อน
- 8) กีฬาต่างๆ ทั้งทางน้ำ และทางบก
- 9) แหล่งซื้อของศูนย์การค้า
- 10) แหล่งบันเทิง
- 11) โรงละคร โรงภาพยนตร์ สถานที่จัดการแสดงทางวัฒนธรรม
- 12) โรงงานอุตสาหกรรม
- 13) บริเวณเมืองที่ทันสมัย

3.6 ร้านขายของที่ระลึกและขายสินค้าพื้นเมือง

3.6.1 การผลิตสินค้าประเภทต่างๆ สำหรับขายนักท่องเที่ยว

- 1) เสื้อผ้า
- 2) เครื่องประดับ
- 3) เครื่องหนัง
- 4) เครื่องแต่งบ้าน
- 5) อาหาร
- 6) ของที่ระลึกเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านต่างๆ
- 7) เครื่องใช้ประจำบ้าน
- 8) ของเล่นเด็ก

3.6.2 การพัฒนารูปแบบสินค้าประเภทหัตถกรรมพื้นบ้าน

- 1) การออกแบบและกำหนดขนาดให้เหมาะสม
- 2) การเลือกวัสดุและการผลิต

3.6.3 การจัดและตกแต่งร้าน

- 1) การเลือกทำเลที่ตั้ง
- 2) การจัดร้าน

3.6.4 การจัดบริการต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาซื้อของ

- 1) การบรรจุหีบห่อ
- 2) การรับสั่งซื้อสินค้า
- 3) การจัดส่ง
- 4) บริการพิเศษอื่นๆที่จัดให้

3.6.5 การโฆษณาเผยแพร่

3.7 ความปลอดภัย

3.7.1 การแนะนำคนในท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน

3.7.2 การแนะนำนักท่องเที่ยว เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ

3.7.3 การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

3.7.4 การจัดหน่วยงานพิเศษ เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

3.8 การอำนวยความสะดวกในการเข้า-ออกเมือง

3.8.1 ระเบียบพิธีการเข้าเมือง

- 1) การทำวีซ่า
 - 2) การตรวจลงตราและพิธีศุลกากร
- 3.8.2 การขนกระเป๋าผู้โดยสาร
- 3.8.3 การบริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยานหรือสถานีขนส่งกับที่พัก
- 3.8.4 การอำนวยความสะดวกอื่นๆที่ท่าอากาศยานและสถานีขนส่งต่างๆ

3.9 การจัดบริการอื่นๆ สำหรับนักท่องเที่ยว

- 3.9.1 การจัดการประชุมในประเทศและการประชุมนานาชาติ
- 1) การจัดหาและการจัดสถานที่ประชุมและอุปกรณ์การจัดประชุม
 - 2) การจัดทำเอกสารและของแจก
 - 3) การต้อนรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าประชุม
 - 4) การจัดเลี้ยงและจัดนำเที่ยวให้แก่ผู้เข้าประชุม
- 3.9.2 การจัดบริการในด้านข้อเท็จจริงและข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 1) การจัดทำพิมพ์เอกสารข้อมูลแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและข้อมูลอื่นๆสำหรับแจก
 - 2) การจัดทำสื่ออื่นๆ เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
- 3.9.3 การจัดกิจกรรมการบันเทิงและกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจอื่นๆ
- 1) การจัดหาอุปกรณ์ การกีฬาประเภทต่างๆ ไว้ให้นักท่องเที่ยว
 - 2) การจัดรายการบันเทิงที่น่าสนใจเป็นครั้งคราว

3.10 การเผยแพร่โฆษณา

- 3.10.1 การวิจัยตลาด
- 3.10.2 การทำแผนตลาด
- 3.10.3 การทำอุปกรณ์เผยแพร่ต่างๆ
- 3.10.4 การประชาสัมพันธ์
- 3.10.5 การส่งเสริมการตลาด

4. ความพร้อมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

นภดล ภาคพรต (2545) ได้กล่าวว่าความพร้อมด้านการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นสภาพถนนที่เข้าถึง ชื่อเสียง ความเป็นที่รู้จัก ร้านค้า เครื่องดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ความสวยงาม ความน่าประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ความยิ่งใหญ่ ความเก่าแก่ และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงศาสนา หรือความแปลกเด่นไม่เหมือนใครของแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจะทำให้เห็นถึงความสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชม

Burkart & Medrik (อ้างในเอกสารการศึกษาโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2545) กล่าวว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว วิเคราะห์ได้จากความดึงดูดใจของสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงสถานที่ รวมถึงภาพพจน์ต่างๆ เช่น ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย โอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ เป็นต้น

ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีจุดดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในตัว ของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้เข้าชม มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม การบริการ ความปลอดภัย เป็นต้น และจะต้องสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในด้านความสะอาด ความเป็นมิตรไมตรีของคนในท้องถิ่น เป็นต้น

5. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ในการศึกษาของสภาสถาบันราชภัฏ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ได้จัดทำหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพ ซึ่งมีอยู่ 6 หลักเกณฑ์ ประกอบด้วย

- 1) เส้นทาง และสภาพการเข้าถึง
- 2) ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ตลาด (จำนวนนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมในแต่ละปี)
- 4) โครงสร้างพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยว
- 5) บริการต่างๆภายในแหล่งท่องเที่ยว

6) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

5.1 เส้นทางและสภาพการเดินทางเข้าถึง โดยมีองค์ประกอบย่อยในการพิจารณา

ศักยภาพในเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

- 1) มีเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับถนนสายหลัก ถนนสายรอง
- 2) ลักษณะผิวถนน สามารถใช้การคมนาคมได้ตลอดปี
- 3) มียานพาหนะรับจ้าง รถประจำทางรับจ้าง เรือรับจ้าง บริการนักท่องเที่ยว เดินทางเข้าออกได้สะดวก
- 4) ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง ป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว หมายเลขถนน ทางหลวงแผ่นดิน

5.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

- 1) ความสมบูรณ์ของทรัพยากร หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติยังคงสภาพธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงโดยฝีมือมนุษย์น้อยมาก ถึงแม้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ยังคงสภาพที่มีการบูรณะ ซ่อมแซม คงสภาพเดิม หรือใกล้เคียงมากที่สุด
- 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งยังดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- 3) มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีลักษณะสุนทรีย์ภาพ และความงดงามในศิลปะครบถ้วน ผู้ไปเยี่ยมชมได้รับความรู้และความเพลิดเพลินต่อสิ่งเหล่านั้น
- 4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านความรู้ ภูมิปัญญาทางประวัติศาสตร์ ทางสังคม และอื่น ๆ

5.3 ตลาด หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมในแต่ละปี มีจำนวนมากน้อย

เพียงใด ปริมาณนักท่องเที่ยวบ่งบอกถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ผสมผสานกับ

- 1) การมีโฆษณาประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวจนเป็นที่รู้จักทั้งตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ
- 2) ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมในแต่ละปี
- 3) ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางอาจช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกรณีการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งนิยมเดินทางเป็นหมู่คณะ
- 4) ลักษณะของตลาดแหล่งเที่ยวนั้นๆ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

5) นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตามฤดูกาล หรือเดินทางไปท่องเที่ยวตลอดปี

5.4 โครงสร้างพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยว

- 1) สภาพถนน การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยว
- 2) บริการไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำสะอาด
- 3) บริการโทรศัพท์สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว หรือมีสัญญาณในการใช้โทรศัพท์มือถือ
- 4) สถานที่จอดรถ ยานพาหนะต่างๆ เพียงพอหรือไม่
- 5) บริการห้องสุขา รวมทั้งการรักษาความสะอาด มีการให้บริการอย่างเพียงพอหรือไม่

5.5 บริการต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว

- 1) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัย
- 2) มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้ทราบข้อมูลความรู้เบื้องต้นในการเยี่ยมชม ทั้งมีัคคเทศก์ท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว
- 3) ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคาร ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก มีการจัดการในเรื่องความสะอาดและการกำจัดน้ำทิ้งต่างๆ
- 4) มีป้ายเตือนนักท่องเที่ยว ในกรณีมีแหล่งอันตราย
- 5) มีความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว รวมทั้งผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อชุมชน

5.6 การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 1) มีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยและการรักษาความสะอาด
- 2) มีระบบการกำจัดน้ำเสีย หรือน้ำทิ้งจากอาคารอย่างถูกต้อง
- 3) มีคุณภาพของอากาศที่ดี
- 4) การจัดการคุณภาพเสียง โดยไม่มีเสียงดังจากบริเวณข้างเคียง
- 5) ความเปราะบางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีต่อการเปลี่ยนแปลงจากกระแสภายนอก

6. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

โครงการวิถึทรรศน์ที่ได้นำเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ อธิบายถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ในบทนำของหนังสือวิถึไทยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ.

๒๕๔๐) ว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมา มองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สิ่งสำคัญ ประการแรกของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การศึกษา เช่น เมื่อจะไปเที่ยวนครวัด เรา จำเป็นต้องศึกษาทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของ ผู้คนในอดีต ซึ่งจะทำให้เราทราบถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่เช่นนั้นได้ นอกจากนี้การเรียนรู้สิ่งที่เป็นวิถีชีวิตปัจจุบัน ทั้งภาษา วัฒนธรรม อาหาร ความเป็นอยู่ของ ประชาชนชาวกำพูชา ที่เราไปเยือนก็เป็นเรื่องจำเป็นเช่นกัน”

องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ

ประการแรก ต้องเปลี่ยนการท่องเที่ยว(Tourism) เป็นการเดินทาง (Travel) ให้คนกลุ่ม เล็กสร้างภูมิปัญญาของกลุ่ม ไปศึกษาตามความสนใจของตนเอง เป็นการเดินทางไปเพื่อรู้จัก ท้องถิ่นและชุมชน มีความสุขกับการเดินทางเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่การไปบุกรุกพิธีกรรมความเชื่อ ของชาวบ้าน หรือไปซื้อทุกอย่างที่ขวางหน้า

ประการที่สอง ต้องให้การศึกษ โดยเฉพาะเด็กๆ ให้เขาเรียนรู้และเข้าใจของการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม เพราะในโลกปัจจุบันเราไม่มีทางเลือกให้นักท่องเที่ยวไปได้ เพราะโลกมันเล็กและ เปิดกว้างมากขึ้น การเดินทางสะดวกและผู้คนนิยมเดินทางกันมาก โดยเฉพาะประเทศไทย นักท่องเที่ยวจะเป็นคนในเอเชียด้วยกันมากขึ้น ดังนั้นเราจึงควรให้การศึกษแก่เด็กๆและเยาวชน ให้เรียนรู้เผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ได้อย่างไร และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกันอย่างไร หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการท่องเที่ยวควรมีหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกัน ไม่ให้มีการเสพ การขายที่ไม่เคารพผู้อื่น และต้องเร่งสร้างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ รู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ไม่ใช่เรียนแต่ภาษาอย่างเดียว มัคคุเทศก์ต้องเป็นผู้เรียนรู้ เป็นวิทยากรให้ ความรู้และความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว

ประการที่สาม เราต้องเรียนรู้ที่จะเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านและของชุมชน รวมทั้ง เคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของเราเองด้วย เราต้องมีพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้มาเยือนจะ ละเมิดมิได้ เพราะหากเราไม่เคารพวัฒนธรรมของเรา นักท่องเที่ยวชาติอื่นๆก็ไม่เคารพเช่นกัน

จากข้อมูลดังกล่าวมีข้อสังเกตพบว่า ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก็ คือการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมา มองตนเอง มีเข้าใจถึงความเกี่ยวพันของสรรพสิ่ง ในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

จากความหมายของ “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม” ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า เป็น การท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาและการเข้าร่วมในกิจกรรมทาง

วัฒนธรรมของชุมชนอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน วิถีชีวิตของชุมชน เคารพวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น

7. พระพุทธศาสนาในประเทศไทย

7.1 ประวัติความเป็นมาของพุทธศาสนาในประเทศไทย

ก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย คนไทยแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยานับถือทั้งศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา โดยได้รับอิทธิพลจากขอม พุทธศาสนาเองมีทั้งนิกายมหายานและหินยาน (เถรวาท) ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พุทธศาสนาฝ่ายหินยานลัทธิลังกาวงศ์ได้เข้ามาแพร่หลาย จนกระทั่งความนิยมในพุทธศาสนาฝ่ายมหายานค่อย ๆ หายไป

พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมานับแต่กรุงสุโขทัยมาจนกระทั่งถึงกรุงรัตนโกสินทร์ และในรัชกาลที่ ๓ ได้เกิดแบ่งแยกออกเป็นสองนิกาย คือ มหานิกาย ซึ่งเป็นนิกายดั้งเดิม และธรรมยุตินิกาย โดยมีวัดบวรนิเวศวิหารเป็นศูนย์กลางของคณะธรรมยุต โดยผู้ก่อตั้งธรรมยุตินิกายคือ พระวชิรญาณภิกขุ ซึ่งต่อมาได้ทรงลาผนวชและเสด็จขึ้นครองราชย์เป็น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แม้ว่าคณะสงฆ์จะมีสองนิกาย แต่ก็เป็นเรื่องของคณะสงฆ์เท่านั้น ประชาชนทั่วไปก็ยังปฏิบัติศาสนาเหมือนเดิม โดยไม่มีการแบ่งสังกัดและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ก็ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภก

7.2 คุณประโยชน์ของศาสนาต่อสังคมไทย

ศาสนาเป็นโครงสร้างทางสถาบันที่สำคัญของสังคม ความเจริญเติบโต การขยายตัวหรือการเสื่อมสลายของสถาบันทางศาสนา มีผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมทั้งทางตรง คือ การศึกษา ซึ่งหลักของการศึกษา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือทางอ้อม คือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาวะทางศาสนา นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยส่งเสริมสร้างสรรคให้สังคมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ เป็นปัจจัยเสริมคุณค่าทางศีลธรรม วัฒนธรรมให้แก่นุชนุษย์ ทำให้มีความสงบสันติสุขขึ้นในสังคม ศาสนาเป็นความเชื่อถือ และการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสิ่งเคารพบูชา ซึ่งรวมอยู่ในกลุ่มชนที่มีศีลธรรมเข้าร่วมเป็นกลุ่มชนเดียวกัน โดยมีศาสนสถานที่สำคัญของแต่ละศาสนา คือ วัด อุโบสถ หรือมัสยิด เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม .2548)

7.3 บริบทเบื้องต้นเกี่ยวกับวัด

วัดนับเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญยิ่งต่อสังคมไทย เพราะวัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์รวมจิตใจแห่งความเคารพนับถือ และความร่วมมือ แม้ว่าในปัจจุบันนี้ บทบาทของวัดจะลดน้อยลงก็ตาม แต่หน้าที่หนึ่งที่ยังคงอยู่ คือ การธำรงรักษาความสงบเรียบร้อยดีงามของสังคมไว้ กับทั้งเป็นสถาบันหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยการกล่อมเกลาจิตใจให้เด็กหรือเยาวชน และประชาชนในสังคมให้เป็นคนดีมีจริยธรรม โดยวัดมีบทบาทต่อการส่งเสริมให้สมาชิกในสังคม ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ด้วยการเชิญชวนให้มาร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา ในวันสำคัญทางศาสนาหรือในวันสำคัญของชาติ เผยแผ่ธรรมะให้คนในชุมชนรู้จักนำหลักคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามไปปฏิบัติ เป็นผู้นำชุมชนในการต่อต้านการกระทำผิด เป็นต้น

7.4 ชนิดของวัด

วัดแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์

วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา คือ วัดที่มีอุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรมได้ วิสุงคามสีมา หมายถึง เขตที่พระราชทานแก่สงฆ์เพื่อใช้เป็นที่สร้างอุโบสถ

สำนักสงฆ์ คือ วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จึงไม่มีอุโบสถ

7.5 ฐานะของวัด

วัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วัดหลวง และวัดราษฎร์

วัดหลวง หรือพระอารามหลวง คือ วัดที่พระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านายในพระราชวงศ์ ทรงสร้าง หรือเป็นวัดราษฎร์ที่ได้รับการยกฐานะให้เป็นวัดหลวง

วัดหลวงแบ่งออกเป็นชั้นต่างๆ รวม 3 ชั้น เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ คือ ชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี ในแต่ละชั้นยังแบ่งย่อยออกไปเป็นระดับต่างๆ ดังนี้ ราชวรมหาวิหาร, ราชวรวิหาร, วรมหาวิหาร

7.6 การแบ่งเขตภายในวัด

วัดโดยทั่วไป มักแบ่งเขตภายในวัดออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ เรียกว่า เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส

เขตพุทธาวาส คือ เขตอันเป็นที่ตั้งของอุโบสถ วิหาร เจดีย์ เป็นที่ใช้ทำพิธีกรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ รวมทั้งเป็นที่ซึ่งฆราวาสเข้าไปเคารพกราบไหว้บูชาพระพุทธรูป และประกอบกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนา

เขตสังฆาวาส คือ เขตอันเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณร วัดที่มีขนาดใหญ่ มักแบ่งเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาสออกจากกันอย่างชัดเจน โดยมีกำแพง หรือถนน หรือคูน้ำกั้นไว้

7.7 อาคารสิ่งก่อสร้างที่สำคัญภายในบริเวณวัด

7.7.1 อุโบสถ เป็นสถานที่ประชุมของสงฆ์เพื่อทำสังฆกรรม วัดในปัจจุบันมักสร้างอุโบสถให้มีขนาดใหญ่กว่าอาคารหลังอื่น ๆ และตั้งอยู่ในบริเวณใจกลางของเขตพุทธาวาส เพื่อให้แลดูโดดเด่นเป็นประธานของวัด แต่ในสมัยสุโขทัยและอยุธยา อุโบสถมักสร้างให้มีขนาดเล็กกว่าวิหาร ไม่จำเป็นต้องใช้เป็นที่พักผ่อนคนมาก ๆ เพราะเป็นเพียงสถานที่เพื่อการทำสังฆกรรมของพระสงฆ์โดยเฉพาะเท่านั้น

ในวัดขนาดใหญ่บางครั้ง เมื่อเข้าไปในบริเวณวัด อาจจะเป็นการยากที่จะรู้ว่าอาคารหลังใดเป็นอุโบสถ หลังใดเป็นวิหาร เพราะมีรูปแบบการสร้างคล้ายคลึงกัน และบางทีก็มีขนาดไล่เลี่ยกัน การจะสังเกตว่าอาคารหลังใดเป็นอุโบสถ ดูได้ที่ใบเสมาซึ่งจะมีอยู่รอบบริเวณอุโบสถ ส่วนวิหารจะไม่มีใบเสมา

สิ่งควรชมเกี่ยวกับอุโบสถ ทั้งบริเวณภายนอกและภายในอุโบสถ มีสิ่งควรชมดังนี้

1. บริเวณภายนอกอุโบสถ

ได้แก่ รูปทรงของอุโบสถ และการประดับตกแต่งส่วนที่เป็นหลังคา หน้าบัน ผนัง ชุ่มบานประตู บานหน้าต่าง

รูปทรงของอุโบสถ อุโบสถส่วนมากมักสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่เรียกว่า “ทรงโรง” มีประตูทางเข้าทางด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งเรียกว่า ด้านสกัด แต่มีอุโบสถบางแห่งที่สร้างเป็นแปลนรูปกากบาท คือ มีปีกยื่นออกไปทางด้านข้างทั้ง 2 ด้าน เรียกว่า “ทรงจตุรมุข” คือ มีมุข 4 ด้าน แทนที่จะมีแต่เพียงมุขด้านหน้า และด้านหลังเท่านั้น

อุโบสถมีขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกันได้ คนโบราณมีวิธีกำหนดขนาดของอุโบสถ (และวิหาร) โดยดูจากจำนวนของช่วงเสาแต่ละคู่ ช่วงระหว่างเสาคู่หนึ่ง เรียกว่า “ห้อง” อุโบสถขนาดเล็กอาจมีเพียง 5 ห้อง แต่อุโบสถขนาดใหญ่ อาจมีถึง 11 ห้อง หรือมากกว่านั้น (การนับจำนวนห้องนิยมเรียกเป็นเลขคู่)

หน้าบัน หน้าบัน คือ ส่วนที่จั่วของมุข มักนิยมทำเป็นลวดลาย ทำด้วยไม้แกะสลักหรือปูนปั้นเป็นรูปต่างๆ เช่น ลายกระหนก ลายดอกไม้ ภาพใบไม้แบบจีน บางทีก็มีรูปเทพนม หรือรูปเทวดา หรือเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ประดิษฐานไว้ด้วย วัดหลวงที่สำคัญ ๆ หลายวัด นิยมสลักลวดลายหน้าบันเป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระมหากษัตริย์

ที่กรอบของหน้าบันจะทำเป็นตัวลายของ ไบระกา ซ่อฟ้า และหางหงส์ ตัวลายของ (หรือนาคลายของ) คือ รูปสัญลักษณ์ของตัวนาคที่พาดอยู่ทางกรอบด้านข้างของหน้าบัน โดยมีหางหงส์เป็นส่วนหัวของนาค ซ่อฟ้าเป็นส่วนหาง และไบระกาเป็นรูปนาคที่เรียงอยู่บนหลัง วัดบางแห่งในภาคเหนือ ยังคงทำตัวลายของ ซ่อฟ้า และหางหงส์ เป็นรูปนาคทั้งตัวให้เห็นชัดเจน แต่โดยทั่วไปแล้วช่างไทยได้มีการประดิษฐ์ซ่อฟ้า และไบระกา ให้ดูเป็นสัญลักษณ์ของนาคมากกว่า มีหน้าซ้ายังดัดแปลงรูปของซ่อฟ้าให้เป็นเหมือนปากนกด้วย บางทีจึงมีผู้แลความหมายของซ่อฟ้าว่า เป็นครุฑที่จับนาค (คือ ตัวลายของ) ไว้

ซุ้ม บานประตู และบานหน้าต่าง บานประตู และบานหน้าต่างของอุโบสถ นิยมตกแต่งเป็นลวดลาย โดยอาจแกะสลักเป็นลายรดน้ำ ลายประดับมุก หรือภาพเขียนสีก็ได้ ลวดลาย และภาพที่นิยมกัน มักเป็นภาพทวารบาล ภาพเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ภาพรามเกียรติ์ ภาพดอกไม้ ภาพใบไม้ และลายกระหนก เป็นต้น เหนือบานประตูและบานหน้าต่าง นิยมทำเป็นซุ้มรูปปูนปั้น เพื่อให้แลดูสวยงาม ซึ่งอาจเป็นรูปทรงแบบต่าง ๆ เช่น ซุ้มทรงมณฑป ซุ้มบันแถลง ซุ้มหน้านาง และซุ้มฝรั่ง เป็นต้น

2. บริเวณภายในอุโบสถ ประกอบด้วย

พระประธาน คือ พระพุทธรูปสำคัญที่สุดภายในอุโบสถหรือวิหาร ถ้ามีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่เพียงองค์เดียว ก็ถือพระพุทธรูปองค์นั้นเป็นพระประธาน แต่ถ้ามีหลายองค์จะถือองค์สำคัญที่สุดเป็นพระประธาน ซึ่งตามปกติแล้ว พระประธานจะประดิษฐานอยู่ที่สูงและโดดเด่นกว่าพระพุทธรูปองค์อื่นๆ

วัดโดยทั่วไป มักใช้พระพุทธรูปปางมารวิชัยเป็นพระประธานในอุโบสถ เนื่องจากถือว่าเป็นปางที่สำคัญ แต่บางวัดก็อาจใช้ปางอื่นๆ เช่น ปางสมาธิ หรืออาจเป็นพระพุทธรูปยืน พระพุทธรูปทรงเครื่อง เป็นต้น

พระประธานมีเศวตฉัตรตั้งอยู่เหนือพระเศียร เศวตฉัตรนี้ส่วนใหญ่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ เพื่อถวายเป็นพุทธานุชา หรือบางทีก็เป็นเศวตฉัตรที่ใช้ในงานถวายเพลิงพระบรมศพกษัตริย์พระองค์ใดองค์หนึ่ง และโปรดฯให้นำมาถวายเป็นพุทธานุชาในภายหลัง

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านในของอุโบสถ ตามปกติจะตกแต่งด้วยจิตรกรรมฝาผนัง นอกจากจะเพื่อความสวยงามแล้ว ยังก่อให้เกิดศรัทธา หรือให้ความรู้ด้านศาสนาและวรรณคดีแก่ประชาชนที่เข้าไปในอุโบสถด้วย

7.7.2 ไบเสมาและลูกนิมิต ไบเสมา คือ เครื่องหมายบอกเขตอุโบสถ ส่วนมากทำเป็นแผ่นหินสลักเจียน เป็นรูปคล้ายเจดีย์ในศาลพระภูมิ ปักไว้บนลานรอบอุโบสถรวม 8 แห่ง (คือที่มุม 4 แห่ง และตรงกึ่งกลางระหว่างมุมต่างๆ อีก 4 แห่ง)

ข้างใต้ที่ประดิษฐานไบเสมาแต่ละจุด จะมีลูกนิมิตฝังอยู่แห่งละหนึ่งลูก ลูกนิมิตนิยมสลักจากศิลาเป็นลูกกลมๆ ขนาดประมาณเท่าบาทรถ ฝังลงไปในหลุมตรงที่จะปักไบเสมา การที่ต้องฝังลูกนิมิตไว้เข้าใจว่า เพื่อใช้สำหรับเป็นหลักฐานในการสอบจุดที่ปักไบเสมา ในกรณีที่มีอาการเคลื่อนย้ายของไบเสมาได้ภายหลัง เพราะลูกนิมิตนั้นฝังอยู่ใต้ดิน การเคลื่อนย้ายย่อมทำได้ยากกว่าไบเสมาที่ปักอยู่บนดิน ในการสร้างอุโบสถจึงต้องมีพิธีฝังลูกนิมิต ซึ่งจะมีอยู่ทั้งหมดรวม 9 ลูก คือ นอกจากบริเวณใต้ไบเสมา 8 แห่งแล้ว ยังฝังไว้อีกลูกหนึ่งภายในบริเวณอุโบสถด้วย

ชนิดของไบเสมา วัดที่มีฐานะเป็นวัดหลวงมักนิยมสร้างไบเสมาเป็นแผ่นหิน 2 แผ่นปักซ้อนกัน แต่ก็ไม่จำเป็นว่าวัดหลวง จะต้องไม่มีไบเสมาคู่เสมอ

ประเพณีการปักไบเสมาคู่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เนื่องจากเมื่อครั้งที่พุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ เข้ามาเผยแพร่ในกรุงสุโขทัยนั้น พระสงฆ์ลังกาวงศ์ตั้งข้อรังเกียจไบเสมาที่พระสงฆ์ผูกไว้ ไม่ยอมทำสังฆกรรมในอุโบสถที่มีอยู่เดิม พระเจ้าแผ่นดินจึงทรงอาราธนาพระสงฆ์ลังกาวงศ์ ให้ผูกเสมาบรรดาวัดสำคัญๆ ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยปักไบเสมาซ้อนลงบนไบเสมาเดิม ธรรมเนียมการปักไบเสมาคู่จึงนิยมทำกันตามวัดสำคัญๆ เรื่อยมา

7.7.3 วิหาร เป็นอาคารที่มีรูปทรงและการประดับตกแต่งคล้ายคลึงกับอุโบสถ เพียงแต่ไม่มีไบเสมาล้อมรอบเหมือนอย่างอุโบสถ ใช้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และประกอบศาสนพิธีต่างๆ

7.7.4 เจดีย์ และปราสาท เจดีย์ และปราสาทถือเป็นสิ่งเคารพสักการะที่มีความสำคัญมากในวัดต่างๆ ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีที่มาแตกต่างกัน แต่คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ถือว่าความสำคัญเท่าเทียมกัน และเป็นสิ่งที่เคารพบูชาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน

เจดีย์เป็นสถาปัตยกรรมที่ไทยรับเอารูปแบบมาจากสถูปเจดีย์ของอินเดียและศรีลังกา แล้วมาพัฒนาเป็นรูปต่างๆ กันในภายหลัง

การสร้างเจดีย์มีคติมาจากอนุสรณ์สถานในอินเดียโบราณ ซึ่งบรรจุอัฐิของบุคคลสำคัญไว้ โดยก่อเป็นมูลดินสูงขึ้นไป แล้วปักร่มหรือฉัตรไว้ข้างบนเป็นเครื่องสังเกต เรียกอนุสรณ์สถานเช่นนี้ว่าสถูป (Stupa) ต่อมาได้มีการสร้างสถูป เพื่อบรรจุพระอัฐิธาตุของพระพุทธเจ้า จึงเกิดมีเจดีย์ในพุทธศาสนาขึ้น สำหรับรูปแบบเจดีย์ที่แพร่หลายในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเจดีย์ที่รับไทยรับ

แบบมาจากลังกา และจากอาณาจักรศรีวิชัย โดยได้มีการพัฒนารูปแบบเป็นลักษณะต่าง ๆ ตามความนิยมของช่างไทย ปัจจุบันจะพบเจดีย์แบบต่าง ๆ ที่สำคัญ รวม 6 แบบ ดังนี้

1. เจดีย์แบบลังกา หรือเจดีย์ทรงระฆัง
2. เจดีย์แบบศรีวิชัย หรือเจดีย์ทรงเรือนธาตุ
3. เจดีย์แบบศรีวิชัยผสมลังกา
4. เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือทรงดอกบัวตูม
5. เจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง
6. เจดีย์แบบพระธาตุพนม หรือเจดีย์ทรงดอกบัวเหลี่ยม

7.8 วัดในวัฒนธรรมล้านนา

การกำหนดพื้นที่แบ่งเขตในวัดโดยทั่วไป แบ่งเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

เขตพุทธาวาส คือ เขตอันเป็นที่ตั้งของอุโบสถ วิหาร เจดีย์ เป็นที่ใช้ทำพิธีกรรมต่างๆ ของสงฆ์ รวมทั้งเป็นที่ซึ่งฆราวาสเข้าไปเคารพกราบไหว้บูชาพระพุทธรูป และประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

เขตสังฆาวาส คือ เขตอันเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ สามเณร

ลักษณะการวางแผนผังของวัดในล้านนา โดยส่วนใหญ่เขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส จะกำหนดด้วยกำแพงวัดรอบทั้ง 4 ด้าน ไม่มีการแบ่งเขตอย่างชัดเจนเหมือนวัดในภาคกลาง

วัฒนธรรมล้านนาจะให้ความสำคัญกับการวางแผนผังในเขตพุทธาวาส ซึ่งเมื่อมีการสร้างวัดแล้ว จะมีเจดีย์กับวิหาร โดยทั้งสองสิ่งถือเป็นตัวแทนสิ่งทีระลึกถึงพระพุทธรองค์ โดยพระเจดีย์ถือเป็นสิ่งที่เป็นตัวแทนของพระพุทธรเจ้า ส่วนวิหารเป็นที่ประทับของพระประธาน

วิหารและเจดีย์จะมีตำแหน่งที่ตั้งกึ่งกลางของผังวัด ในลักษณะที่สัมพันธ์กันในแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก โดยวิหารจะตั้งอยู่ด้านหน้า และหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ส่วนเจดีย์จะอยู่ด้านหลังวิหาร

ส่วนอาคารอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตพุทธาวาส ได้แก่ พระอุโบสถ และหอธรรม ไม่มีการกำหนดตำแหน่งที่แน่นอนชัดเจน จะแตกต่างกันไปในแต่ละวัด

ส่วนหอธรรม หอพระไตรปิฎก เป็นอาคารที่ใช้สำหรับเก็บพระไตรปิฎก หรือตำราต่าง ๆ เช่น ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ เป็นต้น เป็นเสมือนแหล่งความรู้ เป็นที่ศึกษาค้นคว้าของพระภิกษุสามเณร ในวรรณกรรมล้านนามักปรากฏการอุทิศถวายหอพระไตรปิฎกอยู่บ่อยครั้ง เพราะถือเป็น

การทำบุญเพื่อสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนา เป็นอันสงฆ์ที่ประเสริฐ ในแต่ละวัดมักจะมีหอไตร อยู่เสมอในผังของอาคาร แต่ก็มีได้มีการกำหนดที่ตั้งอย่างแน่นอนชัดเจน

7.8.1 วิหารในวัฒนธรรมล้านนา

ความหมายของวิหาร เป็นสถานที่สมมุติให้เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้านั่ง ประทับเป็นประธานในการประชุมกิจของสงฆ์ หรือเพื่อการบูชาของฆราวาส

หน้าที่ของวิหาร

1) เป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ เป็นความหมาย และหน้าที่ที่สืบเนื่องมาตั้งแต่ สมัยพุทธกาลตามคติที่พบในอินเดียหรือลังกา เมื่อพุทธศาสนาเจริญขึ้น มีผู้นับถือศรัทธาอย่าง แพร่หลาย จำนวนของพระภิกษุสงฆ์ที่เลื่อมใสศรัทธาก็เพิ่มมากขึ้น ขนาดของวัดก็มีขนาดใหญ่ ขึ้น จึงได้มีการแบ่งแยกหน้าที่ใช้สอยไปตามเสนาสนะต่าง ๆ

2) การเป็นที่ประดิษฐานรูปพระประธาน ซึ่งเสมือนเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ซึ่งดับขันธปรินิพานไป เสมือนเป็นสถานที่สมมุติให้เป็นที่ประทับของพระพุทธองค์ จึงมีคติในการ สร้างพระพุทธรูปแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประดิษฐานเป็นประธานในอาคารที่ใช้ประชุมกิจ ของสงฆ์ หรือพิธีกรรมทางศาสนา

3) เป็นที่ประชุมกิจของสงฆ์

4) ใช้เป็นที่ประชุมสังฆกรรมแทนพระอุโบสถ

5) การเป็นที่ประกอบประเพณี หรือพิธีกรรมทางศาสนา

โครงสร้างของวิหาร

โดยส่วนใหญ่เป็นระบบเสาและคาน การรับน้ำหนักในระบบเสาและคาน มีจำนวนเสา 4 แถว ขึ้นรับโครงสร้างหลังคา ซึ่งเป็นโครงสร้างไม้จริง ส่วนฐานและตัวอาคารจะเป็นการก่ออิฐ ฉาบปูน เสาจำนวน 4 แถว ประกอบไปด้วย เสากลาง 1 คู่ ตั้งขึ้นไปรับโครงสร้างจั่วบน และเสาด้านข้างประกอบอีกด้านละ 1 แถว เพื่อรับโครงสร้างหลังคาปีกนก ระหว่างช่วงเสาด้านข้างนี้ ในกรณีที่เป็นวิหารปิด จะก่ออิฐฉาบปูนจากฐานจนถึงแปหัวเสา หรือก่ออิฐฉาบปูนเป็นผนังด้านล่าง ส่วนด้านบนทำเป็นฝ้าไม้ที่คล้ายกับฝ้าปะกนของภาคกลาง ทางล้านนาเรียกฝ้าลักษณะนี้ว่า ฝ้าตาผ้า ส่วนอาคารที่เป็นวิหารเปิดนั้น จะทำฝ้าย่อย คือ ฝ้าไม้ที่ยึดด้วยกรอบโครงสี่เหลี่ยมระหว่างเสา จากใต้แปหัวเสาลงมาพอประมาณเป็นลักษณะแบบฝ้าตาผ้าเช่นเดียวกัน

โครงสร้างหลังคา การรับ และถ่ายน้ำหนักของโครงสร้างหลังคาของอาคารประเภทอุโบสถ วิหารในล้านนา มีรูปแบบที่ถือเป็นลักษณะเฉพาะถิ่นที่เราเรียกว่า "ระบบช่อม้าย่างใหม่" ที่ถือได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะถิ่น ระบบโครงสร้างหลังคาที่เรียกว่า ระบบช่อม้าย่างใหม่นี้ ถือเป็นลักษณะ โครงสร้างหลังคาที่อาศัยระบบการถ่ายน้ำหนัก ในลักษณะโครงจั่วรูปสามเหลี่ยม กล่าวคือ เป็น

ระบบที่มีชื่อหลวงวางพาดลงบนหัวเสา โดยหัวแปจะยื่นเลยออกไปจากเสาด้านน้อยทั้ง 2 ข้าง จากชื่อหลวงจะตั้งเสาดูกตาขนาดเล็กอีก 1 ชั้น เพื่อรับชื่อยี่(ชื่อชั้นที่ 2) จากชื่อยี่จะตั้งเสาดูกตาชั้นที่ 2 เพื่อรับชื่อยี่สาม(ชื่อชั้นที่ 3) จากนั้นจะตั้งเสาดั้งขึ้นไปรับแปจ้อง(อกไก่) ซึ่งจะเป็นจุดเดียวที่รับผืนหลังคาโดยตรงจากไม้กลอน กั้นฝ้า และกระเบื้อง จึงมีการเปรียบเทียบลักษณะการถ่ายน้ำหนักในลักษณะนี้ว่า มีลักษณะคล้ายม้านั่งที่วางซ้อนกันขึ้นไป หรือเปรียบเทียบเหมือนกับการบรรทุกน้ำหนักลงบนหลังม้า คือ ตอนบนอกไกรับจุดเดียว แต่ส่วนโคน คือ บริเวณหัวเสาทั้ง 2 ข้าง รับน้ำหนักมากเป็น 2 จุด มีเสามาแบกน้ำหนักที่ตัวช่อ และมีน้ำหนักห้อยที่ข้างอีก 2 ข้าง จากลักษณะแปหัวเสาที่ยื่นเลยออกมา ส่วนลักษณะหลังคาตบล่างก็ใช้ระบบเดียวกัน โดยมีเสาทงด้านข้างเป็นตัวถ่ายน้ำหนักลงสู่ผนังและพื้นของอาคารในที่สุด มีชื่อยี่(ชื่อหลวงของหลังคาปีกนก) จะเชื่อมต่อระหว่างเสากลางกับเสาด้านข้าง เพื่อตั้งเสาสะโก้น(เสานับ) ที่ตั้งขึ้นไปรับแปตัวแรกของผืนหลังคาตบที่ 2 ต่อเนื่องขึ้นไปเชื่อมต่อกับปลายช่อ และแปหัวเสาของหลังคาจั่ว บนช่องว่างระหว่างผืนหลังคาทั้ง 2 ตบทางด้านข้าง จะปิดทับด้วยแผงไม้ที่เรียกว่า แผงคอสอง เป็นลักษณะแบบฝ้าตาผ้า แผงคอสองส่วนที่ยื่นออกมาด้านนอกอาคาร มักแกะสลักหรือฉลุลายประดับเรียกว่า แผงแล และส่วนปลายสุดของแผงแลจะแกะสลักเป็นเส้นโค้ง ที่เรียกว่า ปากแล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสวยงามกับส่วนของโครงสร้างมากยิ่งขึ้น

7.8.2 อุโบสถในวัฒนธรรมล้านนา

อุโบสถ หมายถึง อาคารที่พระสงฆ์ใช้ประชุมสังฆกรรม ในวัฒนธรรมล้านนานั้น แบบอย่างของวิหารและอุโบสถมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เพียงแต่อุโบสถจะมีโบเสมาเป็นเครื่องหมายเขตบริสุทธ์ล้อมรอบอาคารที่เป็นตัวอุโบสถอีกชั้นหนึ่ง โดยจะกำหนดบริเวณทิศทั้ง 8 และฝั่งไว้ตรงกลาง รวมทั้งหมด 9 แห่ง การสร้างวิหารจะนิยมมากกว่าอุโบสถ อาจจะเป็นเนื่องมาจากการมีประโยชน์ใช้สอยที่มากกว่า เพราะคติแต่เดิมนั้น อุโบสถใช้ในการประชุมสังฆกรรม เพื่อการอุปสมบทพระสงฆ์ตามที่บัญญัติไว้ในพระวินัยเป็นสำคัญ นอกจากนี้ก็จะมีกรับกฐิน การสวดปาติโมกข์ประจำทุก ๆ 15 ค่ำ ส่วนพิธีอื่น ๆ ที่เป็นประเพณีประจำปีมักจะกระทำในวิหาร อีกทั้งยังใช้เป็นที่อยู่อาศัยของสงฆ์ เป็นศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่ประชุมพุทธบริษัทต่าง ๆ

8. หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ดัชนี่ เอมพัน์ (2541) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม หรือชุมชนเป็นแกนในการจัดการ หมายถึง การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมในชุมชนนั้นๆ

8.1 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมี 4 ระดับ

8.1.1 ระดับการให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนจัดการท่องเที่ยว เป็นระดับต่ำสุด เป็นการให้ข้อมูลวางแผนการท่องเที่ยว โดยชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง แต่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากแผนการท่องเที่ยว

8.1.2 ระดับการให้ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมที่มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการ หรือการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะจากการที่ชุมชน โดยชุมชนจะได้รับผลกระทบจากแผนการท่องเที่ยว

8.1.3 ระดับการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน เป็นการมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อผลประโยชน์ของชุมชนโดยตรง

8.1.4 การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนโดยตรง

8.2 หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ไม่เกิดผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น
2. ต้องยั่งยืน จากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว
3. มีการกระจายรายได้ หรือแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
4. ต้องเป็นการให้ประสบการณ์เรียนรู้ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

9. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้อิทธิพลความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนชนบทธรรมเนียนี่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ราชบัณฑิตยสถาน ช่วยบัญญัติคำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

จากการทบทวนความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สรุปได้ว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแบบยั่งยืนเป็นการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวที่จะตอบสนองต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อแหล่งท่องเที่ยว ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน โดยให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค

จากการศึกษาทบทวนความหมายและวิเคราะห์ ทำให้ได้แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแบบยั่งยืน ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ คือ ต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ

1. การจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน
2. การจัดการด้านการตลาด การบริการ การประชาสัมพันธ์ และโฆษณา
3. การจัดการด้านการให้การศึกษาและพัฒนาบุคลากร
4. การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชนทั้งภาครัฐ การองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

การจัดการขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ต้องดำเนินงานให้ไปพร้อม ๆ กันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะทุกองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

ดังนั้น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแบบยั่งยืนที่เหมาะสมและเป็นไปได้ มีหลักการ 5 ประการ ดังนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการดำเนินงานภายใต้ขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยต้องก่อให้เกิดความสมดุลทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ ภาครัฐ การองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จะต้องมีการทำงานร่วมกัน เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องและถูกต้องไปในแนวเดียวกัน

4. ผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว ต้องกระจายให้ได้ร่วมกันอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม

5. มีการประเมินผลการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุง แก้ไข การจัดการ แหล่งท่องเที่ยว

10. แนวคิดด้านการตลาด

10.1 กลยุทธ์ทางการตลาด มีเป้าหมายว่า จะทำอย่างไรที่ผู้ประกอบการจะทำให้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรานำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว การบริการ อาหาร และองค์ประกอบอื่นๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพอใจ ประทับใจได้ จนยอมพร้อมที่จะจ่าย และมีโอกาสมาใช้บริการกับเราอีก ซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดนี้ Hawkins, Best and Coney (2001:19) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545: 69) ให้ความเห็นว่า จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการรวมตัวกันของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การสื่อสาร การเผยแพร่ และการบริการที่มีให้แก่ตลาดเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจ

10.2 ส่วนประสมทางการตลาด Kotler (1998) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545:69) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดว่า ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ดังนั้นจากแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปในภาพรวมได้ดังนี้

- 1) ผลิตภัณฑ์ในมิติของการท่องเที่ยว หมายถึง การให้บริการ ผลิตภัณฑ์ชุมชน สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง ถ้ากำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวระดับสากล สิ่งต่างๆเหล่านี้จำเป็นต้องมีระดับคุณภาพมาตรฐานสากล หรือระดับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ถ้ากำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น
- 2) ราคาในมิติของการท่องเที่ยว จะพิจารณาถึงราคาสินค้าที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมที่เป็นลักษณะการบริการ ภาพลักษณ์ต่างๆ ในราคาที่เหมาะสม ที่ต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาวะการแข่งขันในตลาดภายในและภายนอก
- 3) ช่องทางการจำหน่าย โดยมีช่องทางการจำหน่ายผ่านสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ป้ายโฆษณา สื่อบุคคล รวมทั้ง website ผ่านระบบโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย

4) การส่งเสริมการตลาด มีการจัดทำแผนป้ายบอกเส้นทาง หรือการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว

การกำหนดแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรพิจารณาถึงปัจจัยต่อไปนี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญ

- 1) กลุ่มเป้าหมายตามคุณลักษณะเฉพาะ
- 2) แหล่งข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเป้าหมาย
- 3) แหล่งจัดการแผนการเดินทางของกลุ่มเป้าหมาย
- 4) การกำหนดยุทธวิธีเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย หรือการดึงความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายเข้าหาแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริม
- 5) การดึงดูดความสนใจ และการสร้างคุณค่าแก่แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดแก่กลุ่มเป้าหมาย ทั้งด้านความไว้วางใจ คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม ความปลอดภัย การเรียนรู้ และความเพลิดเพลิน

11. แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้มีการตัดสินใจ (Hawkins, Best และ Coney) (2002 : 2-3) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545:69) ได้อธิบายว่า การตัดสินใจของผู้บริโภค มีองค์ประกอบดังนี้

1. อิทธิพลภายใน ประกอบด้วยวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อยของบุคคลและชุมชน สภาพทางด้านประชากร สถานภาพทางสังคม กลุ่มที่เกี่ยวข้อง ครอบครัว และกิจกรรมการตลาด

2. อิทธิพลภายนอก ได้แก่ การรับรู้ การเรียนรู้ ความจำ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ อารมณ์ และทัศนคติ

3. แนวความคิดของตนเอง ของแต่ละบุคคล และรูปแบบการดำเนินชีวิต

4. กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย การพิจารณาถึงปัญหาที่ผ่านมา ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ การหาทางเลือก ประเมินและเลือก แล้วจึงตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อว่าจะเกิดการซื้ออย่างไรตามมาอีก

ทั้งอิทธิพลภายใน อิทธิพลภายนอก และกระบวนการตัดสินใจนี้ จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงแนวคิดของตนเอง และรูปแบบการดำเนินชีวิตเข้าด้วยกัน จนเกิดความอยากและความต้องการเพื่อเหนี่ยวนำให้เกิดการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 2

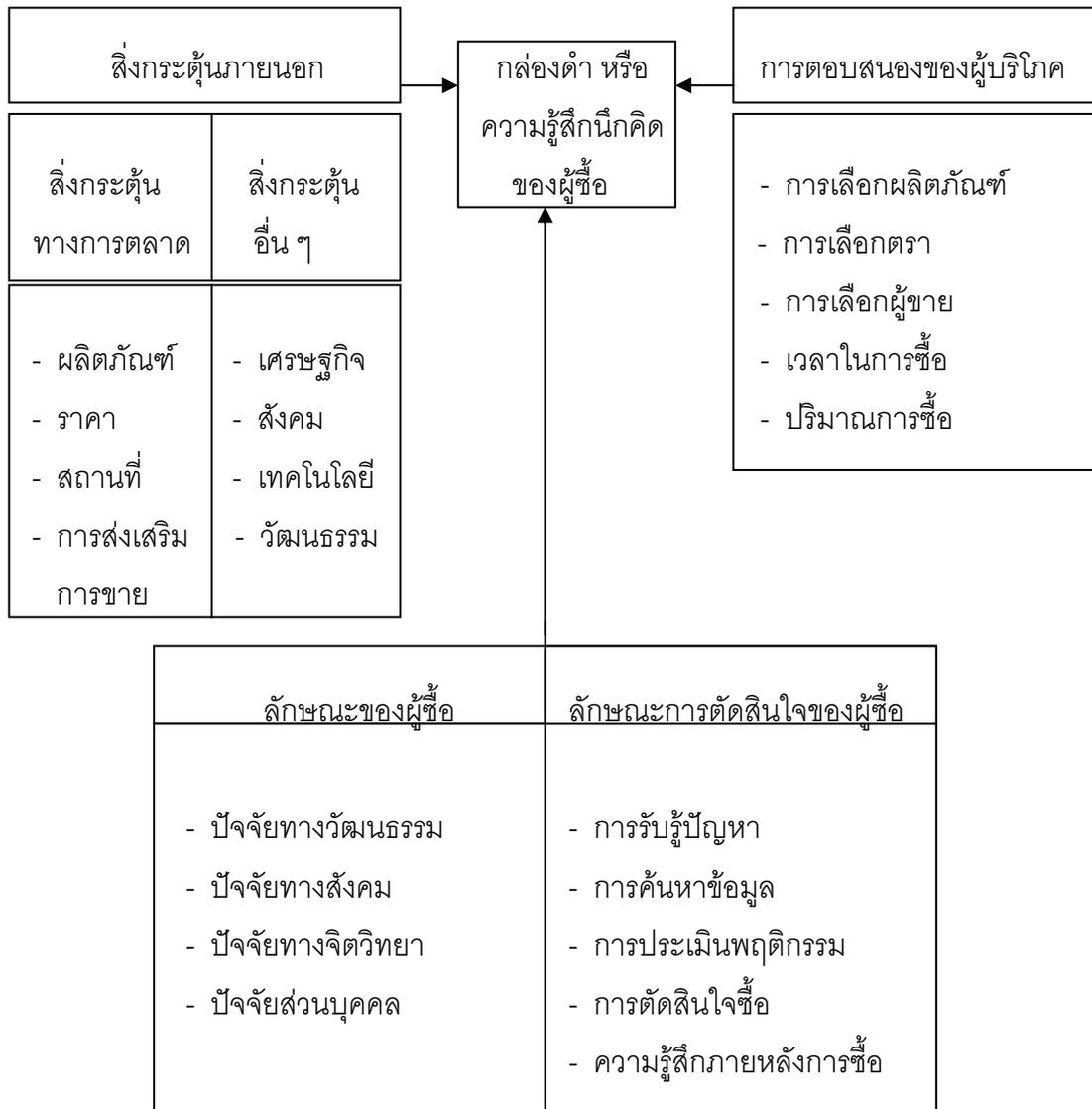

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการในการตัดสินใจ

ดังนั้นการที่จะกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อสนองพฤติกรรมของผู้บริโภค อาจต้องพิจารณาหลายๆ ด้าน เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541: 33) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545, 73) ได้กล่าวถึงตัวผลิตภัณฑ์ที่อาจมีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้ เป็นทั้งสินค้าและบริการ ความคิด สถานที่ องค์กรหรือบุคคล ซึ่งต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ เช่น

1. กลยุทธ์ส่วนประสมของผลิตภัณฑ์ หมายถึง กลุ่มสินค้าหลายชนิดที่ผลิตออกมาเสนอขาย
2. กลยุทธ์สายผลิตภัณฑ์ หมายถึง กลุ่มของผลิตภัณฑ์ของสินค้าที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด อาจคล้ายกันด้านประโยชน์ใช้สอย กลุ่มลูกค้า รูปแบบ และความต่อเนื่อง
3. กลยุทธ์รายการผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์รายการใดรายการหนึ่งในยี่ห้อที่อาจแตกต่างกันด้านขนาด ราคา รูปร่าง หรือคุณลักษณะ
4. กลยุทธ์ตราสินค้า หมายถึง เครื่องหมายการค้าหรือสัญลักษณ์การออกแบบสินค้าที่แตกต่างไปจากคู่แข่ง
5. กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ หมายถึง กิจกรรมในการออกแบบส่วนที่เป็นภาชนะบรรจุหรือสิ่งห่อหุ้มผลิตภัณฑ์

รูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภค เกี่ยวข้องกับการศึกษาเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเกิดสิ่งกระตุ้นที่ทำให้ลูกค้าเกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ผลิตหรือผู้ขาย ไม่สามารถคาดคะเนได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่างๆ ของผู้ซื้อ แล้วก็มี การตอบสนองของผู้ซื้อ หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 S – R Theory

จุดเริ่มต้นของโมเดลนี้ แสดงถึงสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดความต้องการก่อน แล้วเกิดการตอบสนอง ดังนั้นโมเดลนี้ Kotler (1998) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545, 74) เรียกว่า S- R Theory

1. สิ่งกระตุ้น สิ่งกระตุ้นอาจเกิดขึ้นเองภายในร่างกาย และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก ที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ สิ่งกระตุ้นภายนอกประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1 กระตุ้นทางการตลาด ดังได้กล่าวมาแล้ว คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

- 1.2 สิ่งกระตุ้นอื่นๆ เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคที่อยู่นอกองค์กร ซึ่งควบคุมไม่ได้ ได้แก่
 1. สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของผู้บริโภค
 2. สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีใหม่ด้านผลิตภัณฑ์ มีการคิดประดิษฐ์สินค้าใหม่ และสินค้าถึงสำเร็จรูป เป็นต้น
 3. สิ่งกระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง เช่น การรณรงค์สนับสนุนการใช้สินค้าปลอดสารเคมี การไม่ใช้สินค้าที่ตัดแต่งพันธุกรรม
 4. สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมความเชื่อ ความนิยมของผู้บริโภคในขณะนั้น มีผลกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อสินค้าใหม่ได้
2. กล่องดำหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ เปรียบเสมือนกล่องดำ ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถทราบได้ จึงต้องพยายามค้นหาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ เพื่อใช้วางแผนกลยุทธ์ในการจูงใจให้เกิดการซื้อและบริโภคต่อไป ซึ่งควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้
 - 2.1 คุณลักษณะของผู้ซื้อที่ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยต่างๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา
 - 2.2 กระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ ประกอบด้วยขั้นตอน คือ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ
3. การตอบสนองของผู้ซื้อ หรือการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งจะมีการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 3.1 การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์
 - 3.2 การเลือกตราสินค้า
 - 3.3 การเลือกผู้ขาย
 - 3.4 การเลือกเวลาในการซื้อ
 - 3.5 การเลือกปริมาณการซื้อ

12. การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ๗ 785 กิโลเมตร การปกครองแบ่งออกเป็น 16 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มีอาณาเขตติดต่อกับใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่า และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดพะเยา และจังหวัดลำปาง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจังหวัดพะเยา
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่า และจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 แสดงระยะห่างของอำเภอต่าง ๆ กับอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ระยะจากอำเภอเมือง	กิโลเมตร	ระยะจากอำเภอเมือง	กิโลเมตร
อำเภอแม่ลาว	19	อำเภอเชียงของ	145
อำเภอพาน	47	อำเภอเวียงแก่น	150
อำเภอป่าแดด	52	อำเภอเทิง	64
อำเภอแม่สรวย	62	อำเภอพญาเม็งราย	48
อำเภอเวียงป่าเป้า	91	อำเภอเชียงแสน	60
อำเภอแม่ฟ้าหลวง	65	อำเภอเวียงชัย	12
อำเภอแม่จัน	28	กิ่งอำเภอดอยหลวง	40
แม่สาย	63	กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง	45
อำเภอขุนตาล	63		

ที่มา : ข้อมูลของจังหวัดเชียงราย

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 24 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 120 แห่ง (ข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน 2546)

วิสัยทัศน์จังหวัดเชียงราย “เชียงรายประตูทองของวัฒนธรรมล้านนาและการค้าสู่สากล”

คำขวัญประจำจังหวัดเชียงราย “เหนือสุดในสยาม ดินแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง “

12.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ตามที่จังหวัดเชียงราย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ตามคำสั่งที่ 2366/2547 ลงวันที่ 27 กันยายน 2547 เพื่อให้การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวของจังหวัดในปัจจุบันและอนาคต

คณะกรรมการฯ ได้มีบทบาทเป็นคณะทำงานโดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีอำนาจสั่งการตามแนวปฏิบัติราชการ

หน้าที่ของคณะกรรมการฯ มีหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย แผนงาน วิธีการดำเนินการ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

2. ควบคุม เสนอแนะ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ระหว่างภาคีรัฐบาลและเอกชนให้มีส่วนร่วมสนับสนุนต่อกันและกัน

3. ให้การสนับสนุน แก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม รวมทั้งการบริการขั้นพื้นฐานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. วิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

5. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

6. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน ช่วยเหลือการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม

7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

1. คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

- ผู้ว่าราชการจังหวัด ประธานกรรมการ

- รองผู้ว่าราชการจังหวัด รองประธาน

- กรรมการ 54 ท่าน โดยเป็นหัวหน้าหน่วยงานในจังหวัดเชียงราย ตัวแทนผู้

ประกอบการต่าง ๆ ตัวแทนสื่อมวลชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ

- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

- ผู้ช่วย ผอ. ททท. ภาคเหนือ เขต 2 ฝ่ายบริการการตลาดฯ ทำหน้าที่กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

- อุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ประกอบด้วยภาคีเครือข่ายร่วมกันทั้งในส่วนของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมท่องเที่ยวเชียงราย ผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการภาคเอกชน ซึ่งเจ้าภาพหลักจะขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม ดังกรณีตัวอย่างดังนี้

โครงการอิมบอยส์การะพระธาตุ 9 จอม

เจ้าภาพหลักของโครงการ คือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

รูปแบบของการจัดการโครงการอิมบอยส์การะพระธาตุ 9 จอม มีดังนี้

- ประชุมร่วมกันของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมสักการะพระธาตุ 9 จอม โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เป็นผู้จัดการประชุมและทำรายงานการประชุมเสนอต่อจังหวัด

- นำผลสรุปของที่ประชุมไปปฏิบัติงาน เพื่อเตรียมการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น วัด และชุมชนในพื้นที่ได้ทำการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่มีอยู่ มีการปรับปรุงและพัฒนา การจัดทำป้าย ทางเข้า-ออก การจัดระบบความปลอดภัย การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพักผ่อน สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเชียงราย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ทำหน้าที่ด้านการตลาด และนำเสนอรายการท่องเที่ยว ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาพระธาตุ 9 จอม ร่วมกันกับชุมชนในท้องถิ่น

ในส่วนของภารกิจกรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อื่น ๆ เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีลอยกระทง มีเจ้าภาพหลัก คือ เทศบาลนครเชียงราย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเจ้าภาพหลักของการจัดกิจกรรม หรือการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม และพื้นที่ความรับผิดชอบ

12.2 การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

จากการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายโดยศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. สามเหลี่ยมทองคำและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
2. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชียงแสน
3. จังหวัดเป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน
4. มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่มีชื่อเสียงและศักยภาพจำนวนมากหลากหลาย
5. มีแหล่งซื้อขายสินค้าชายแดน (แม่สาย เชียงแสน เชียงของ)
6. ได้รับการส่งเสริมให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีผลต่อการท่องเที่ยว
7. มีทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยอื่น ๆ ทางการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาได้
8. มีภูมิอากาศเย็นในช่วงฤดูหนาว และมีทัศนียภาพที่สวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
9. เป็นแหล่งอารยธรรมชนเผ่าชาวเขา ซึ่งมีมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ
10. เส้นทางคมนาคมสะดวกทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญ และขาดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงรุก
2. ขาดการจัดการด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ
3. ขาดการประสานงานที่เป็นระบบระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
4. ขาดการวิจัย การจัดการระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร
5. การบริการบางส่วนไม่มีคุณภาพและมาตรฐาน เช่น รถประจำทาง รถสามล้อถีบ รถสามล้อเครื่อง ห้องน้ำสาธารณะ รวมถึงร้านอาหาร เป็นต้น
6. คนในพื้นที่ขาดจิตสำนึกในการดูแล รักษาแหล่งท่องเที่ยว
7. ปัญหาด้านยาเสพติดที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว
8. การจัดการเรื่องความปลอดภัยยังไม่ดีพอ
9. การจัดการพื้นฐาน ด้านห้องน้ำ ที่ทิ้งขยะ ยังไม่ดีพอ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมือง
10. การรับวัฒนธรรมใหม่ ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเริ่มเสื่อมหายไป

3. โอกาส (Opportunities)

1. การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ
2. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

3. การติดต่อร่วมมือกันของประเทศในเขตภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน ทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน
4. มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
5. มีแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติ ที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
6. มีการพัฒนาร่วมกันของประเทศหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ
7. มีความคล้ายคลึงกันของวัฒนธรรมในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน

4. อุปสรรค (Threats)

1. ขาดงบประมาณเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่รองรับการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว
2. เงื่อนไข กฎเกณฑ์ นโยบายประเทศเพื่อนบ้านที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่เอื้อต่อข้อตกลงและความร่วมมือกัน
3. ไม่ได้รับการระบุเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
4. มีสายการบินระหว่างประเทศมาลงที่สนามบินเชียงรายน้อยมาก
5. ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ และระดับการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาค มีสูง ทำให้เกิดปัญหาด้านความร่วมมือ และผลประโยชน์
6. ประเทศเพื่อนบ้านขาดเสถียรภาพทางการเมือง มีนโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อย
7. การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษา โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงรอย พระยา แพร่น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของจังหวัด เชียงราย ด้านการท่องเที่ยว ไว้ดังนี้

1) จุดแข็ง

1. มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
2. ความมีชื่อเสียง ความงดงาม และคุณค่าเชิงวัฒนธรรม เช่น สามเหลี่ยมทองคำ ดอยตุง
3. การคมนาคมสะดวก ทั้งทางบก และทางอากาศ
4. ความมีอัธยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น ที่แตกต่างจากคนในภาคอื่นๆ เช่น ความอ่อนน้อม ความนุ่มนวลที่กิริยาท่าทาง รักความสงบ ความเป็นมิตร

5. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่น มีภูเขา เป็นเมืองชายแดน สภาพอากาศที่บริสุทธิ์ หนาวเย็นทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว
6. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นฐานเพียงพอ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง การสื่อสาร เป็นต้น

2) จุดอ่อน

1. การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งศักยภาพสูง เช่น ดอยตุง วัดพระแก้ว เมืองเชียงใหม่ แม่สาย วัดร่องขุ่น
2. บริการรถโดยสารสาธารณะ
3. ประชาชนในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจหรือการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
4. การประสานงานกันของทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่
5. บุคลากร (ไกด์ท้องถิ่น)
6. การตลาด

3) โอกาส

1. เป็นเมืองชายแดน
2. เส้นทาง เชียงใหม่-เชียงราย ดีขึ้น
3. การประสานงานกันของภาคีเครือข่าย
4. ความหลากหลายของกิจกรรม
5. ความเป็นศูนย์กลางของอนุภูมิภาค
6. การมีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

4) ปัญหา

1. ด้านการตลาด
2. การเอารัดเอาเปรียบของผู้ค้า
3. กิจกรรมบางอย่างมีจังหวัดที่มีศักยภาพสูงกว่ามาก เช่น ประเพณีสงกรานต์ เชียงใหม่ ลอยกระทงสุโขทัย

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รสิกา อังกูร (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ โดยมีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สถานการณ์และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย ที่มีความวิจิตรอลังการและแตกต่างจากชาติอื่นๆ สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญด้านบวกต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ก็ยังมีผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยว การบริการ การจัดการในชุมชน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความเป็นชนชาติไทย ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเป็นแกนหลัก ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว การกระจายอำนาจ การบริการ การจัดการแก่ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม ความชัดเจนของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น การทบทวนศักยภาพขีดความสามารถ และข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การกำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของตนเอง อย่างไรก็ตามในส่วนขององค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินการในหลาย

ลักษณะ ตั้งแต่ร่วมคิดกิจกรรม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนทุนและแรงงาน และร่วมติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย ได้เสนอไว้ดังนี้

1. การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัด ควรมีองค์ประกอบภายในในเรื่องการมีแผนงานที่ชัดเจน และมีคณะทำงานรับผิดชอบที่แน่นอน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีทิศทางและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ควรมีการบูรณาการ การดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่แท้จริง และป้องกันปัญหาต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ ซึ่งไม่อาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

3. การตั้งเป้าประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ควรมุ่งเน้นแต่เฉพาะการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว ควรคำนึงถึงในเรื่องความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้มากขึ้น

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนเล็ก ๆ แทนการมุ่งเน้นการพัฒนาเฉพาะพื้นที่หลัก เพื่อกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

5. ควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้พร้อมและเพียงพอต่อการขยายตัวของชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ควรมีการคิดคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับด้วย

6. ควรมีการทบทวนถึงแผนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพราะเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของจังหวัด และของประเทศ

7. สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัด แต่ละจังหวัดควรนำมิติในเรื่องของวัฒนธรรมมาผูกกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างถูกทิศทาง ขณะเดียวกันแต่ละจังหวัดควรมีการจัดตั้งศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อเป็นองค์กรกลางในการทำหน้าที่เชื่อมโยงและถ่ายทอดวัฒนธรรมชุมชนสู่สังคมต่อไป

8. การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการในทุกๆ ขั้นตอนในฐานะเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้ได้รับรู้รับทราบถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรของตนเองให้ยั่งยืน

รวมทั้งควรปลูกฝังแนวคิดให้ชุมชนตระหนักในความสำคัญของการป้องกันมากกว่าการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

วิทยุรย์ เหลี้ยวรุ่งเรือง,สุจินณา พานิชกุล , ปัทมา จัทรวิโรจน์ (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างข้อเสนอให้เกิดเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายเส้นทางการท่องเที่ยวแบบสมบูรณ์ที่มีหลักการใช้พื้นที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อสร้างเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการอนุรักษ์ การบำรุงรักษาทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาด และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม โดยสร้างระบบข้อมูลความรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อรับผิดชอบในระยะยาว และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 เชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่ให้ความสนใจและผลักดันโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ส่วนที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากโครงการ คือ ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น

2. การจัดกิจกรรมในช่วงเช้าจะเหมาะสมกว่าการจัดกิจกรรมในช่วงบ่าย เพราะอากาศไม่ร้อน ทำให้มีความสนใจและตื่นตัว เหน็ดเหนื่อยน้อยกว่าในช่วงบ่าย

3. ควรจัดในเวลาที่ไม่บุคลากร สถานที่มีความพร้อม ต้องมีการนัดหมาย การประสานงานที่ดี สามารถจัดได้ทั้งในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ และวันทำงานปกติ

4. การจัดทำทุกฤดูกาลแล้วแต่ความสะดวกและความสนใจของนักท่องเที่ยว ฤดูกาลที่เหมาะสมที่สุดจะเป็นช่วงฤดูหนาว ซึ่งเป็นฤดูท่องเที่ยว อากาศเย็นสบาย ในช่วงเช้าจะเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุด ทั้งด้านจำนวนนักท่องเที่ยว และด้านการคุ้มค่าในการจัดการ

5. การจัดการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ ผู้จัดบริการนำเที่ยวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการที่ดีในด้านสถานที่ การติดต่อเข้าชม ยานพาหนะ มัคคุเทศก์นำชม อาหารและเครื่องดื่ม การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง การชักชวนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว แม้ว่า การแจกคู่มือเส้นทางเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมสามารถทดแทนการบริการนำเที่ยวได้เพียงบางส่วน

6. การจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ประจำพื้นที่ (เจ้าของสถานที่ พระสงฆ์ในวัด คนในชุมชน) เป็นการเพิ่มคุณค่าต่อการท่องเที่ยว ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและเมือง

สถานที่ บุคคล เรื่องราว เกร็ดความรู้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ประจำพื้นที่ และการจัดทำคู่มือเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์

7. การจัดรายการสิ่งดึงดูดใจ เพื่อการท่องเที่ยวในเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากจะประกอบด้วยวัด โบราณสถาน อาคาร พื้นที่สาธารณะแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ดึงดูดใจอื่น ๆ เช่น เทศกาล กิจกรรมของเมืองในรอบปี ขนบธรรมเนียมประเพณี สามารถนำมาประมวลผล และสรุปเนื้อหาได้ตามข้อมูลทางประวัติศาสตร์ตามเรื่องราว ตามเส้นทางการศึกษา

8. การจัดการคมนาคมขนส่งที่เหมาะสม ควรเลือกเส้นทางจราจรที่เหมาะสม

9. การจัดการบริการ ร้านอาหาร และภัตตาคาร เพื่อบริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเส้นทางที่มีการเดินทางในภูมิอากาศและช่วงที่อากาศร้อน นักท่องเที่ยวอาจเหนื่อยง่ายและกระหายน้ำ ดังนั้นต้องแนะนำให้เตรียมเครื่องดื่ม และจุดพักผ่อนตามเส้นทาง

10. การจัดการเผยแพร่ และโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แผ่นพับ และการประกาศ จะทำให้เส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ประสบความสำเร็จ

11. นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีความสนใจทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ เป็นบุคคลที่มีอายุ 20-60 ปี กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพเติบโตสูงที่สุด

12. จำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจประวัติศาสตร์ เนื่องจากประวัติศาสตร์มีความยาวนาน โดยการให้ข้อมูลเนื้อหา หรือการจัดชมพิพิธภัณฑ์ หรือหอประวัติศาสตร์ เป็นต้น

โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2545) สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. จุดเด่นของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

- มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม เช่น สามเหลี่ยมทองคำ มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียง เป็นต้น
- เป็นเมืองชายแดนที่มีเส้นทางติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
- มีเทศกาลและงานประจำปี ตลอดทั้งปี
- มีสินค้าพื้นเมือง เช่น ไนท์บาซาร์ ,ตลาดด่านแม่สาย

- เส้นทางคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ โดยเฉพาะเส้นทางเชียงใหม่- เชียงราย

2. ปัญหาและอุปสรรคของจังหวัดเชียงราย คือ

- แหล่งท่องเที่ยวกระจุกกระจาย
- ไม่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่
- ไม่มีจุดเน้นชัดเจนด้านแผนการตลาด
- ขาดมุมมองการจัดช่องทางจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด โดยกำหนดกลยุทธ์ทางการประชาสัมพันธ์ หรือส่งเสริมการขายหลากหลายวิธี

- ขาดการบูรณาการแผนปฏิบัติการ

- ต้องปรับความเข้าใจด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน

จिरยุทธ บุญแดง (2547) ได้ศึกษาทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจก่อนที่นักท่องเที่ยวจะมาท่องเที่ยวประเทศไทย เพื่อศึกษาทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทยในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องวัฒนธรรม ศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเผชิญระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว และแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งคำแนะนำ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ วัฒนธรรมและประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อาหารไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของ และของที่ระลึก และสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจระหว่างที่พำนักในประเทศไทย ได้แก่ วัฒนธรรมและประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อาหารไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางเข้ามาประเทศไทย ส่วนใหญ่รู้จักประเทศไทยจากสื่อบุคคล ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อน เป็นต้น รองลงมา คือ สื่ออินเตอร์เน็ต แผ่นพับ และข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอื่นๆ รวมทั้งบริษัทนำเที่ยว ช่วงที่พำนักในประเทศไทย ในแง่การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ประเทศไทย สื่ออินเตอร์เน็ตจะเป็นสื่อที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ในการค้นหาข้อมูลมาก ดังนั้นหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ควรจะใช้ประโยชน์จากอินเตอร์เน็ตให้มาก และพบว่าทัศนคติและวิถีปฏิบัติของคนไทยที่มีต่อชาวต่างประเทศได้รับความชื่นชมและความประทับใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมรดงศ์ ปลูกฝังให้กับประชาชนในการแสดงความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการทั้งหลายจะต้องมีความซื่อสัตย์กับนักท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิด
ความรู้สึกว่าตนเองถูกโกง และไม่ใช่นิยาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย

- 1.1 ประชากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 1.2 ประชากรนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ
- 1.3 ประชากรภาคีเครือข่ายชุมชน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

2. กลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 กลุ่มตัวอย่างในผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัย โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

2.2 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยง เพื่อนำมาศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยงต่อแหล่งท่องเที่ยงเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากนักท่องเที่ยงชาวไทย จำนวน 400 ตัวอย่าง นักท่องเที่ยงชาวต่างประเทศ 400 ตัวอย่าง

2.3 กลุ่มตัวอย่างของภาคีเครือข่ายชุมชน เพื่อนำมาศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยงเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิธีเลือกกลุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.3.1 กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยงสูง ได้แก่ อำเภอเมือง แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ

2.3.2 กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยงปานกลาง ได้แก่ อำเภอแม่สรวย แม่ฟ้าหลวง พาน แม่จัน จัน เวียงป่าเป้า

2.3.3 กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยงต่ำ ได้แก่ อำเภอแม่ลาว พญาเม็งราย เทิง ป่าแดด กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และกิ่งอำเภอดอยหลวง

เก็บรวบรวมข้อมูล 200 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยงสูง จำนวน 80 ตัวอย่าง พื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยงปานกลาง จำนวน 70 ตัวอย่าง พื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยงต่ำ จำนวน 50 ตัวอย่าง

3. พื้นที่ศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัย ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

4. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้มีข้อมูลที่ใช้ 2 ประเภท คือ

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยง และข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่เครือข่ายชุมชน

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และOn-line Internet

5. เครื่องมือวิจัย

5.1 แบบบันทึก การสำรวจข้อมูลจุดเด่น- จุดด้อยทางการท่องเที่ยงเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบคุณสมบัติ ดังนี้ ความดึงดูดใจของ

แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการขั้นพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ความอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งหมายรวมถึง ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย เป็นต้น

5.2 แบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 800 ชุด แบ่งเป็นแบบสอบถามชาวไทย 400 ชุด ชาวต่างประเทศ 400 ชุด

5.3 แบบสอบถามศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 200 ชุด

6. การทดลองเครื่องมือการวิจัย (Pretest)

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยขึ้น 3 ชุด ประกอบด้วย

6.1 แบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

6.2 แบบสอบถามภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

การพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

6.3.1 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ

- ความหมายของคำนิยามที่ใช้ในการวิจัยศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

- วิธีวัดศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

- รูปแบบการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

โดยคณะผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสารและตำรา วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.3.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแบบสอบถาม

6.3.3 สร้างแบบสอบถามตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

6.3.4 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณะผู้วิจัยทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียง นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม ด้านภาษาต่างประเทศ เป็นผู้ตรวจความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุง

6.3.5 ปรับปรุงเครื่องมือแก้ไข และเลือกเฉพาะข้อความที่มีความเที่ยงตรง แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามในแต่ละข้อ แต่ละตอนของเครื่องมือ สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่คณะผู้วิจัยต้องการ แต่ละคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

6.3.6 ปรับปรุงเครื่องมือนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม ด้านภาษาต่างประเทศ เป็นครั้งที่ 2

6.3.7 ปรับปรุงเครื่องมือเป็นฉบับสุดท้ายที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจริง

7. การสำรวจเบื้องต้น (Pre-survey) ในพื้นที่ที่จะทำการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่ที่จะดำเนินการวิจัย เพื่อติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ในการเตรียมเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

8. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

คณะผู้วิจัยได้ออกเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกในช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2548 ช่วงที่ 2 ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2548 - เมษายน 2549

9. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

คณะผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

9.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

9.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

9.2.1 ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบของตาราง

9.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

9.3 เกณฑ์การวิเคราะห์ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุลำดับตัวเลข เพื่อแสดงระดับความสนใจ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีความสนใจในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีความสนใจในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีความสนใจในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีความสนใจในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีความสนใจในระดับมากที่สุด

9.4 เกณฑ์การวิเคราะห์ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุลำดับตัวเลข เพื่อแสดงระดับศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ดังนี้

- 1 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพต่ำที่สุด
- 2 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพต่ำ
- 3 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพปานกลาง
- 4 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพระดับมาก
- 5 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพมากที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม/ ศักยภาพมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม/ ศักยภาพมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม/ ศักยภาพปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม / ศักยภาพต่ำ
- 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับศักยภาพ/ความพร้อมต่ำที่สุด

9.5 คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากข้อมูลที่ได้จากลงไปสำรวจแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว และข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และOn-line Internet ดังนี้

9. 5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจุดเด่น-จุดด้อยผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา

9. 5.2 การวิเคราะห์บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา

9.5.3 ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดจังหวัดเชียงราย และนำเสนอแนะแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายในแบบที่ควรจะเป็น

10. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน

2549

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย “มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

โดยมีคำถามของการวิจัยดังนี้

- 1) ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีอะไรบ้าง
- 2) วัดมีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย อย่างไร
- 3) นักท่องเที่ยวมีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ประเภทใด
- 4) ภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม มีศักยภาพและความพร้อม ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพียงใด

- 5) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม ควรมีแนวทางอย่างไร

4.1 ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย

ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย หมายถึง วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน งานศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม ได้ทำการศึกษา โดยการสำรวจภาคสนาม และเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาถึงที่ตั้ง ประวัติหรือลักษณะทั่วไป จุดเด่น-จุดด้อย โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบคุณสมบัติ คือ ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการขั้นพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ความอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยว หมายรวมถึง ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย เป็นต้น ผลการศึกษามีดังนี้

1. กลุ่มของวัด หรือพระธาตุเจดีย์

1.1 วัดมหาชินธาตุเจ้าดอยตุง

ภาพที่ 1 พระธาตุดอยตุง

ที่ตั้ง ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ห่างจากตัวเมืองเชียงราย 48 กม. แยกซ้ายจากทางหลวงหมายเลข 110 ตรง กม.ที่ 871 -872 เข้าทางหลวงหมายเลข 1149 ประมาณ 17 กม. เส้นทางไปสู่พระธาตุเป็นทางลาดยางตลอด

ประวัติ เป็นโบราณสถานที่สำคัญ ก่อสร้างในสมัยพระเจ้าอู่ทอง-ตราข ผู้ครองแคว้นโยนกนคร องค์พระธาตุเจดีย์เป็นที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้าย(กระดูกไหปลาร้า) ของพระพุทธเจ้าเป็นปูชนียสถานคู่บ้านคูเมืองเชียงราย ในวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 (เดือน 6 เหนือ) จะมีประเพณีนมัสการพระธาตุเป็นประจำทุกปี

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุเจดีย์เป็นที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า

การประเมินศักยภาพของพระธาตุดอยตุง

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นองค์พระธาตุคู่บ้านคู่เมืองเชียงราย
- 1.2 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน มีความเก่าแก่ และสวยงาม
- 1.3 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป
- 1.4 เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงราย
- 1.5 มีความสวยงามของบรรยากาศบนที่สูงในช่วงฤดูหนาว
- 1.6 มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและสวยงามอยู่ใกล้เคียง คือ พระตำหนักดอยตุง

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีศูนย์บริการท่องเที่ยว
- 2.2 ไม่มีเอกสารแนะนำ
- 2.3 ไม่มีห้องน้ำสาธารณะบริการ
- 2.4 ขาดการดูแลความสะอาดในบริเวณสถานที่
- 2.5 ถนนที่ลาดชันและแคบทำให้การเดินทางในฤดูฝนค่อนข้างอันตราย

1.2 วัดพระแก้ว

ภาพที่ 2 พระหยกเชียงราย

ที่ตั้ง ถนนไตรรัตน์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประวัติ วัดพระแก้วเป็นวัดสำคัญเก่าแก่วัดหนึ่งของเมืองเชียงราย ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่เดิมเรียกว่า วัดป่าเยยะ ในปี พ.ศ. 1977 พระเจดีย์ของวัดป่าเยยะถูกฟ้าผ่าพังทลายลง และพบพระพุทธรูปปูนองค์หนึ่ง จึงได้อัญเชิญไปไว้ในพระวิหาร ต่อมาปูนกะเทาะออก พบว่าเป็นพระพุทธรูปแก้วมรกต ชาวเมือง จึงได้ขนานนามวัดนี้ว่า "วัดพระแก้ว" พระแก้วมรกตองค์นี้ ได้ไปประดิษฐานอยู่ตามเมืองต่างๆ ได้แก่ ลำปาง

เชียงใหม่ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และได้รับการถวายนามว่า “พระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร”

ด้านความงดงามทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 และมีการปฏิสังขรณ์เมื่อ พ.ศ. 2503 โดยเปลี่ยนจากเสาไม้เป็นเสาคอนกรีตและก่อผนังใหม่ แต่ส่วนอื่นๆ ยังคงของเดิมไว้ พระประธานในอุโบสถเป็นพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยศิลปะแบบเชียงแสน

พระหยกเชียงราย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2530 เพื่อเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในวโรกาสทรงเจริญพระชนม์มายุ 90 พรรษา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2533 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพิธีพุทธาภิเษก ณ อุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเมื่อวันที่ 20 ก.ย. พ.ศ. 2534 ชาวเชียงรายได้อัญเชิญมาประดิษฐาน ณ หอพระ วัดพระแก้ว เรียกว่า **พระหยกเชียงราย**

ลักษณะเด่น พระหยกเชียงรายที่สร้างขึ้นในวาระที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระชนม์มายุครบ 90 พรรษา และพระเจ้าล้านทองซึ่งเป็นองค์พระประธานในอุโบสถที่งดงาม

การประเมินศักยภาพของวัดพระแก้ว

1. จุดเด่น

- 1.1 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป
- 1.2 มีความสวยงามของพระหยกเชียงราย และพระประธาน “พระเจ้าล้านทอง”
- 1.3 มีอุโบสถที่มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมล้านนา
- 1.4 สถานที่ในวัดมีความร่มรื่น
- 1.5 ตั้งอยู่ในตัวเมือง
- 1.6 มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร
- 1.7 มีห้องน้ำจัดได้อย่างเป็นสัดส่วน
- 1.8 มีการจัดภูมิทัศน์โดยรอบ ร่มรื่นสวยงาม
- 1.9 เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงราย

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดบริเวณที่จอดรถภายในวัด ทำให้ภูมิทัศน์ภายในวัดลดความงามลงไป
- 2.2 มีป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษน้อย
- 2.3 การปิดประตูทางเข้าวัดที่ตรงกับตำแหน่งที่ตั้งของอุโบสถ ทำให้บดบังความโดดเด่นและสวยงามของอุโบสถ เมื่อมองจากภายนอกวัดเข้ามา
- 2.4 ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเพียงเฉพาะจุดขายสินค้าของที่ระลึก
- 2.5 การจัดภูมิทัศน์ด้านหน้าวัดไม่สวยงาม ไม่สร้างความโดดเด่น
- 2.6 การขาดระบบการจัดการน้ำเสียในสระน้ำหน้าหอพระหยกเชียงราย

1.3 วัดพระสิงห์

ภาพที่ 3 อุโบสถ วัดพระสิงห์

ที่ตั้ง ถนนท่าหลวง ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ เป็นวัดโบราณดั้งเดิม เดิมเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ที่ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารลายคำ วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ มีอุโบสถเป็นรูปทรงแบบศิลปะล้านนา สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้ามหาพรหม พระอนุชาของพระเจ้ากือนา เจ้าเมืองเชียงใหม่ โครงสร้างทำด้วยไม้เนื้อแข็ง สันนิษฐานกันว่าสร้างขึ้นเมื่อจุลศักราช 1251 - 1252 (พ.ศ. 2432-2433) ต่อมามีการบูรณปฏิสังขรณ์อีกสองครั้งคือ พ.ศ. 2504 โดยพระครูสิขาสังการ และ พ.ศ.2533 โดยพระสุนทรปริยัติวิธาน เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ คนปัจจุบัน บานประตูแกะสลักไม้เป็นเรื่อง ดิน น้ำ ลม ไฟ ฝีมือของช่างพื้นบ้านเชียงราย (อำนวย บัวงาม) สำหรับลายบนบานประตูออกแบบโดยอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ปัจจุบัน อุโบสถมีอายุ 111 ปี

ลักษณะเด่น อุโบสถสถาปัตยกรรมล้านนา และบานประตูแกะสลักไม้
การประเมินศักยภาพของวัดพระสิงห์

1. จุดเด่น

- 1.1 มีอุโบสถศิลปะล้านนาที่มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรม
- 1.2 ตั้งอยู่ใกล้กับวัดพระแก้ว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงราย
- 1.3 องค์พระประธาน “ พระพุทธรูปลีหิงค์ ” มีความงดงาม
- 1.4 บานประตูที่เป็นไม้แกะสลักสวยงาม ออกแบบโดยอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดภูมิทัศน์บริเวณวัดไม่โดดเด่น
- 2.2 สถานที่ขาดความร่มรื่น
- 2.3 ไม่มีเอกสารแผ่นพับ เพื่อประกอบการศึกษาเที่ยวชม
- 2.4 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.5 วัดอยู่ติดกับตลาดมาก ทำให้สภาพแวดล้อมรอบ ๆ วัดไม่สะอาดและไม่เป็นระเบียบ

1.4 วัดดอยงำเมือง

ภาพที่ 4 กุ์บรรจุพระอัฐิ พ่อขุนเม็งราย
มหาราช

ที่ตั้ง ถนนอาจอำนวย บ้านห่อมดอย หมู่ที่ 1 ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ วัดดอยงำเมืองสร้างเมื่อ พ.ศ. 1861 เดิมมีแต่สถูป (กุ์) บรรจุพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราช ที่สร้างโดยพญาไชยสงคราม โอรสพ่อขุนเม็งรายมหาราชมหาราช ในพุทธศตวรรษที่ 19 หลังจากพ่อขุนเม็งรายมหาราชได้สวรรคตที่เมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 1860 พญาไชยสงคราม พระราชโอรสได้ถวายพระเพลิงพระศพพ่อขุนเม็งรายมหาราชแล้วพระองค์ทรงไม่โปรดเมืองเชียงใหม่ จึงได้กลับมาครองเมืองเชียงราย และอัญเชิญพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราชมาประดิษฐาน ณ ดอยแห่งนี้ ต่อมา พ.ศ. 2030 พระยาศรราชภูเงินทอง ได้มาบูรณะและสร้างวัดขึ้นใหม่ชื่อว่า วัดงำเมือง จนถึง พ.ศ. 2220 จึงได้มี

การบูรณปฏิสังขรณ์วัดดอยงำเมืองขึ้นใหม่ และมีการสร้างรูปจำลองพ่อขุนเม็งราย
มหาราช ประดิษฐานไว้คู่กับกู่บรรจุพระอัฐิของพระองค์

ลักษณะเด่น สถูป (กู่) บรรจุพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราชมหาราช

การประเมินศักยภาพของวัดดอยงำเมือง

1. จุดเด่น

- 1.1 มีสถูปโบราณ ซึ่งเป็นที่บรรจุพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราชมหาราช
- 1.2 เป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองเชียงราย
- 1.3 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดบริเวณพื้นที่ไม่เป็นสัดส่วน
- 2.2 ขาดการดูแลรักษาความสะอาด
- 2.3 การจัดภูมิทัศน์รอบๆวัด ไม่สวยงาม
- 2.4 ไม่มีเอกสารแนะนำหรือป้ายความรู้ในสิ่งที่เป็นจุดเด่นของวัด
- 2.5 ไม่มีห้องน้ำที่จัดไว้ให้สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.6 ไม่มี เอกสารแผ่นพับ
- 2.7 รอบ ๆ วัดเป็นที่ตั้งของชุมชนแออัด
- 2.8 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยว

1.5 วัดกลางเวียง

ภาพที่ 5 อุโบสถ วัดกลางเวียง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย ตรงสี่แยกระหว่าง ถ. อูตรกิจ ติดกับ ถ. รัตนชาติ
ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ประวัติ วัดกลางเวียง คือวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย มีเสาหลักเมืองเชียงรายตั้งอยู่สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 1975 เดิมชาวบ้าน เรียกว่า วัดจันตะโลก หรือ วัดจันทน์โลก เพราะในวัดเคยมีต้นจันทน์แดงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ ถือเป็นไม้มงคลใช้บูชาพระตามธรรมเนียมโบราณ จนกระทั่งเมื่อมีการสร้างวัดเมืองเชียงรายใหม่ และพบว่าวัดแห่งนี้อยู่ใจกลางเมืองพอดี จึงได้สถาปนาสะดือเวียง หรือ เสาหลักเมืองขึ้น พร้อมกับเปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดจันทน์โลกกลางเวียง แต่ในปี พ.ศ. 2446 เกิดพายุใหญ่พัด ต้นจันทน์แดงหักโค่นลงมาทำให้ อุโบสถและวิหารพังทลาย ต้องบูรณะใหม่ ชื่อวัดจึงเหลือเพียงวัดกลางเวียง ปัจจุบันเสาหลักเมืองเก่าได้ล้มไปนานแล้ว ในปี พ.ศ. 2535 จึงได้สร้างเสาหลักเมืองขึ้นมาใหม่ประดิษฐานอยู่ในมณฑปทรงพีกทองยอดแหลม บริเวณที่ตั้งเสาหลักเมืองเดิม ภายนอกมีรูปปั้นท้าวจตุโลกบาล ทำหน้าที่พิทักษ์สะดือเวียงตามคติความเชื่อของชาวล้านนา ส่วนตำแหน่งที่เคยมี ต้นจันทน์อยู่นั้น ปัจจุบันทางวัดได้สร้างเจดีย์ขึ้นรอบฐานมีช้างทรงเครื่องยืนราย ส่วนอุโบสถนั้นได้ สร้างขึ้นใหม่ตามแบบสถาปัตยกรรมล้านนาประยุกต์

ลักษณะเด่น เสาหลักเมืองและอุโบสถทรงสถาปัตยกรรมล้านนาประยุกต์

การประเมินศักยภาพของวัดกลางเวียง

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นที่ตั้งของเสาหลักเมือง
- 1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดภูมิทัศน์ไม่สวยงาม ไม่ร่มรื่น
- 2.2 ไม่มีป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.3 ไม่มีห้องน้ำที่จัดไว้สำหรับนักท่องเที่ยว
- 2.4 ไม่คงสภาพความเก่าแก่และดั้งเดิม
- 2.6 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยว

1.6 วัดมิ่งเมือง

ภาพที่ 6 อุโบสถ วัดมิ่งเมือง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ถนนไตรรัตน์ ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ เป็นวัดที่มีศิลปวัฒนธรรมผสมระหว่างไทยใหญ่กับล้านนา ได้รับราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2513 เป็นวัดไทยใหญ่ สมัยก่อนมีชุมชนไทยใหญ่อยู่ เรียกว่า **วัดเงี้ยวหรือวัดช้างมูบ (ช้างหมอบ)** การก่อสร้างผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า **ตะแม่ศรี** ซึ่งมีศักดิ์เป็นแม่เหล็กของพ่อขุนฯ เป็นชาวพม่า เป็นผู้สร้าง ในวัดยังมีปรากฏงานก่อสร้างเป็นศิลปะผสมระหว่างล้านนาและไทยใหญ่ จากแผ่นจารึกที่ค้นพบในวัด ซึ่งถ้าเป็นจริงอย่างที่จารึกไว้ วัดนี้ก็มีอายุเท่ากับเมืองเชียงราย และมีหลักฐานที่สำคัญหลายชิ้นที่บอกว่าเป็นวัดที่ชาวพม่าสร้างไว้ก่อน เช่น บ่อน้ำโบราณ เรียกว่า บ่อน้ำช้างมูบ เป็นศิลปะแบบไทยใหญ่มีซุ้มครอบไว้บนหลังช้างหมอบ ชาวบ้านผ่านไปมาก็เรียกว่า ช้างมูบ จึงเรียกชื่อวัดนี้ว่า **วัดจ้างมูบ** สำหรับอุโบสถเป็นรูปทรงแบบศิลปะล้านนาผสมไทยใหญ่ที่สวยงาม

ลักษณะเด่น ศิลปวัฒนธรรมแบบล้านนาผสมไทยใหญ่

การประเมินศักยภาพของวัดมิ่งเมือง

1. จุดเด่น

- 1.1 อุโบสถมีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมศิลปะล้านนาผสมกับศิลปะของไทยใหญ่
- 1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีป้ายความรู้/เอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.2 จัดภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงาม
- 2.3 ขาดความร่มรื่นของสถานที่
- 2.4 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.5 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยว

1.7 วัดมุงเมือง

ภาพที่ 7 พระสังกัจจายน์
วัดมุงเมือง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ถนนอุตรกิจ ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ เป็นวัดที่มีพระพุทธรูปสองสี ประดิษฐานเป็นพระประธานภายในอุโบสถศิลปะล้านนา และภายนอกอุโบสถมีพระสังกัจจาย์ประดิษฐานอยู่ วัดมุงเมือง เป็นวัดสังกัดคณะมหานิกาย สร้างเมื่อ พ.ศ. 2382 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2409

ลักษณะเด่น พระพุทธรูปสองสี และพระสังกัจจาย์

การประเมินศักยภาพของวัดมุงเมือง

1. จุดเด่น

- 1.1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์
- 1.2 มีพระพุทธรูปสองสีที่งดงาม

2. จุดด้อย

- 2.1 ความดั้งเดิมและความเก่าแก่ของวัดหายไป
- 2.2 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในการท่องเที่ยว
- 2.3 ภูมิทัศน์โดยรอบไม่มีความสวยงาม และโดดเด่น
- 2.4 สถานที่ไม่ร่มรื่น
- 2.5 รอบ ๆ บริเวณวัดเป็นตลาดสด ทำให้มีสภาพแออัด ไม่สงบ
- 2.6 ไม่มีป้ายความรู้/เอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.7 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.8 สภาพบริเวณวัดสกปรก ขาดการดูแลรักษาเอาใจใส่

1.8 วัดเจ็ดยอด

ภาพที่ 8 อุโบสถวัดเจ็ดยอด

ที่ตั้ง ถนนเจ็ดยอด ต. เวียง อ. เมือง เชียงราย

ประวัติ วัดเจ็ดยอด สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2387 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 27 กันยายน 2481 ทำพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อ วันที่ 5 มีนาคม 2487 เป็นอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ วันที่ 31 พฤษภาคม 2521

ลักษณะเด่น อุโบสถสถาปัตยกรรมล้านนา

การประเมินศักยภาพของวัดเจ็ดยอด

1. จุดเด่น

- 1.1 มีอุโบสถศิลปะล้านนาที่มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมล้านนา
- 1.2 ที่ตั้งของวัดอยู่ใกล้ไนท์บาซาร์ จึงมีนักท่องเที่ยวเดินแวะเข้าชมอยู่เสมอ

2. จุดด้อย

- 2.1 ขาดความสมบูรณ์ในสภาพดั้งเดิมและเก่าแก่
- 2.2 จัดภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงามและไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- 2.3 สถานที่ไม่ร่มรื่น
- 2.4 ไม่มีป้ายสื่อความรู้/แผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.5 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.6 บริเวณรอบ ๆ วัดเป็นสถานบันเทิง ขาดความเงียบสงบ

1.9 วัดร่องชุ่น

ภาพที่ 9 อุโบสถ วัดร่องชุ่น

ที่ตั้ง บ้านร่องชุ่น ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย

ประวัติ เป็นวัดที่ออกแบบและก่อสร้างโดยอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ โดยอาจารย์ได้เริ่มสร้างอุโบสถขึ้นก่อน เมื่อ พ.ศ. 2540 อุโบสถมีลักษณะเด่น คือเป็นอุโบสถสีขาว เป็นศิลปะสมัยใหม่ในแนวความคิดของอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ตกแต่งด้วยลวดลายกระจกสีเงินแวววาว หน้าบันประดับด้วยพญานาคมีงวงและงา ภาพจิตรกรรม

ฝาผนังมีความสวยงาม หากเสร็จสมบูรณ์แล้วจะประกอบด้วยหมู่สถาปัตยกรรมทั้งสิ้น 8 หลัง มีอุโบสถ ประสาทบรรจุพระธาตุ พิพิธภัณฑสถาน ศาลาราย เมรุ หมู่กุฏิ ศาลาการเปรียญ และศาลารับรองแขกที่มาเยี่ยมชมนัด

ลักษณะเด่น อุโบสถและจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ

การประเมินศักยภาพของวัดร่องขุน

1. จุดเด่น

- 1.1 อุโบสถมีความสวยงาม มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่
- 1.2 เป็นวัดที่สร้างโดยอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินชื่อดังของประเทศ
- 1.3 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
- 1.4 การเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย
- 1.5 มีห้องน้ำที่สะอาดสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับ ให้นักท่องเที่ยวศึกษา
- 1.7 มีไกด์พื่อนที่นำชมอธิบาย
- 1.8 มีร้านขายของที่ระลึก

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงในพื้นที่
- 2.2 ในช่วงเทศกาลวันหยุด หรือในช่วงฤดูการท่องเที่ยว ไม่สามารถจะเดินชมได้อย่างละเอียด เนื่องจากพื้นที่ไม่สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ไปได้พร้อมกัน

1.10 กิจกรรมไหว้องค์พระธาตุ 9 จอม

มีความสำคัญทางพุทธศาสนาและประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงราย ตามคติความเชื่อของชาวยวนหรือโยนก (ชื่อดั้งเดิมของชาวเชียงแสน) เชื่อกันว่า ถ้าได้สักการะพระบรมธาตุ 9 จอม จะเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตตนเองและบริวาร พระธาตุ 9 จอม ประกอบด้วย

1. พระธาตุดอยจอมทอง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่วัดดอยทอง ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ลักษณะเด่น พระธาตุดอยจอมทอง ที่มีความเชื่อว่าถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิต

อธิษฐานจะมีทรัพย์สินเงินทอง

2. พระธาตุจอมหมอกแก้ว

ที่ตั้ง วัดจอมหมอกแก้ว ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมหมอกแก้ว ที่มีความเชื่อว่าอุปสรรคที่เปรียบเหมือนหมอกควันสีดำ ถ้ากราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐานอุปสรรคทั้งหลายก็จะจางใสเหมือนหมอกแก้วและจะประสบความสำเร็จ

3. พระธาตุจอมฝ่อ

ที่ตั้ง วัดอรัญญวิเวกคีรี(จอมฝ่อ) หมู่ 7 ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมฝ่อ ที่มีความเชื่อว่าถ้ากราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐานเปรียบเหมือนการลืมตาเจอแสงสว่างในชีวิต

4. พระธาตุจอมแจ้ง

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมแจ้ง ตำบลแม่สรวย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมแจ้ง เชื่อกันว่า ถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐาน จะประสบความสำเร็จและรู้แจ้งเห็นจริง

5. พระธาตุจอมแว่

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมแว่ ตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมแว่ ที่เชื่อกันว่า ถ้าได้บูชาก็จะแคล้วคลาดปลอดภัยจากสิ่งเลวร้ายทั้งปวง การเจรจาธุรกิจก็จะประสบผลสำเร็จด้วย

6. พระธาตุดอยจอมจ้อ

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมจ้อ ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมจ้อ ที่เชื่อกันว่า ถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐาน การเจรจาธุรกิจการงานต่างๆ จะประสบความสำเร็จ

7. พระธาตุจอมกิตติ

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมกิตติ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุดอยจอมกิตติ พระเจดีย์ทรงปราสาททยอดทรงระฆังหลังคารูปบัวคว่ำ ที่เชื่อกันว่า ถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐานจะอุดมไปด้วยยศถาบรรดาศักดิ์ ลาภยศ ผู้คนสรรเสริญ

8. พระธาตุจอมจันทร์

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมจันทร์ ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมจันทร์ ที่เชื่อกันว่าถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐาน ผิวพรรณจะสวยงามเปล่งปลั่งรัศมีดุจแสงจันทร์งดงามอย่างหาที่เปรียบไม่ได้

9. พระธาตุดอยจอมสัก

ที่ตั้ง วัดพระธาตุดอยจอมสัก ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น ความเชื่อในการไหว้ พระธาตุดอยจอมสัก เชื่อกันว่าถ้าได้กราบไหว้จะได้รับสิริมงคลสูงสุด และพานพบแต่สิ่งดีๆเข้ามาในชีวิตอย่างน่าอัศจรรย์

การประเมินศักยภาพของกิจกรรมสักการะพระธาตุดอยจอม

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นสถานที่เก่าแก่ของท้องถิ่น
- 1.2 ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงรายและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 1.3 เหมาะสำหรับพุทธศาสนิกชนที่ต้องการแสวงบุญ เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิต

2. จุดด้อย

- 2.1 พระธาตุแต่ละแห่งตั้งอยู่ห่างไกลกัน การเดินทางเพื่อสักการะต้องใช้เวลาในการเดินทางเยี่ยมชมทั้ง 9 จอม ในวันเดียว ทำให้นักท่องเที่ยวเหนื่อยเมื่อยล้า
- 2.2 องค์พระธาตุส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จังหวัดเชียงรายเป็นเพียงแต่ตำนานเรื่องเล่า

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรจัดเป็นโปรแกรมนำเที่ยว 2-3 วัน โดยใน 1 วัน จัดนำเที่ยววัดทั้ง 9 จอม ส่วนวันที่เหลือนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

1.11 วัดพระธาตุดอยจอมทอง

ภาพที่ 10 พระธาตุดอยจอมทอง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่วัดดอยทอง ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประวัติ พระธาตุดอยจอมทองเป็นมณฑลนามแห่งเมืองเชียงรายเดิมเป็นวัดเก่าแก่สันนิษฐานว่ามีมาก่อนที่พ่อขุนเม็งรายมหาราชจะมาพบพื้นที่สร้างเป็นเมืองเชียงรายในปี

พ.ศ. 1805 ตามหลักฐานที่ปรากฏในหนังสือพงศาวดารโยนกของพระยาประชากรจักร กล่าวว่ามีพุทธศาสนาล่วงแล้ว 956 พรรษา มีพระเถระเจ้ารูปหนึ่งนามพระพุทโธสมา เป็นชาวโกศล เมืองสุวรรณวดี (สะเทิม) ในรามัญประเทศ ได้ออกไปสู่เมืองลังกาทวีป ได้นำคัมภีร์พระไตรปิฎก แห่งลังกาทวีปมาสู่รามัญประเทศ และพุกามประเทศ และเดินทางเข้ามาสู่แคว้นโยนกนครไชยบุรีศรีเชียงใหม่ ในวันจันทร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 6 ปีชวด มหาศักราชได้ 335 (พ.ศ.1483) นำพระบรมสารีริกธาตุสามขนาด รวม 16 องค์ ถวายแก่พระเจ้าฟ้าคราม เจ้าเมืองโยนกนาคพันธู์ พระองค์ได้แบ่งเป็นพระธาตุขนาดใหญ่ 1 ขนาด ขนาดกลาง 2 ขนาด รวมสามองค์ ส่งให้ พญาเรือนแก้ว เจ้าเมืองไชยนารายณ์ (บริเวณอำเภอเวียงชัยในปัจจุบัน) ส่วนหนึ่งบรรจุลงในมหาสถูปบนดอยทอง ขนานนามว่าพระธาตุดอยจอมทอง เพื่อเป็นมงคลนามของเมือง ทุกๆปีจะมีพิธีสงฆ์นำพระธาตุทุกวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 (เดือน 5 เหนือ)

ลักษณะเด่น พระธาตุดอยจอมทองที่โดดเด่น และเสาสะคือเมือง

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุดอยจอมทอง

1. จุดเด่น

- 1.1 เสาสะคือเมืองเชียงราย และมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองเชียงราย
- 1.2 เป็น 1 ใน 9 วัดที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวไหว้องค์พระธาตุ 9 จอม
- 1.3 มีสถานที่ร่มรื่น
- 1.4 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์
- 1.5 องค์พระธาตุดอยทองที่โดดเด่นสวยงาม ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

2. จุดด้อย

- 2.1 ภูมิทัศน์โดยรอบขาดการบำรุงดูแล ทำให้ไม่สวยงาม
- 2.2 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.3 ไม่มีเอกสารแผ่นพับที่ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว
- 2.4 ไม่มีที่จอดรถที่เป็นสัดส่วน เพราะสถานที่ของวัดตั้งอยู่บนเนินเขา

1.12 วัดเจดีย์หลวง

ภาพที่ 11 พระธาตุเจดีย์หลวง

ที่ตั้ง ตำบลเวียงเชียงแสน อำเภอเชียงแสน ด้านซ้ายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน

ประวัติ วัดเจดีย์หลวง มีวิหารเก่าประดิษฐานพระพุทธรูปหลายองค์ แต่ตัววิหารเก่ามาก พังทลายเกือบหมด มีโบราณสถานประกอบด้วยเจดีย์พระประธานทรงระฆังแบบล้านนา เป็นเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอเชียงแสน เรียกว่า **เจดีย์หลวง** ขนาดสูง 88 เมตร ฐานกว้าง 24 เมตร พระเจ้าแสนภู โปรดให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1887

ลักษณะเด่น เจดีย์พระประธานทรงระฆังแบบล้านนาที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในเมืองโบราณเชียงแสน

การประเมินศักยภาพของวัดเจดีย์หลวง

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นเจดีย์ที่ใหญ่และเก่าแก่ที่คงสภาพความเก่าแก่ดั้งเดิม
- 1.2 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสม่ำเสมอ
- 1.3 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน
- 1.4 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน เป็นต้น
- 1.7 มีที่จอดรถจัดเป็นอย่างสัดส่วน ไม่รบกวนภูมิทัศน์ของสถานที่
- 1.8 มีห้องน้ำจัดเป็นอย่างได้สัดส่วน มีความสะอาดพอใช้

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 2.2 ขาดการดูแลบริเวณสถานที่
- 2.3 ภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงาม
- 2.4 ขาดการดูแลความสะอาดของสถานที่

1.13 วัดพระธาตุผาเงา

ภาพที่ 12 พระธาตุผาเงา

ที่ตั้ง ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ประวัติ วัดพระธาตุผาเงา ตั้งอยู่นอกเมืองทางทิศใต้ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสนไป ตามเส้นทางเชียงของ - เชียงแสน ประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ตรงข้ามโรงเรียนบ้านสบคำ เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม มีเนื้อที่ประมาณ 143 ไร่ สิ่งสำคัญภายในวัด ได้แก่ พระธาตุผาเงา ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็กตั้งอยู่บนก้อนหินใหญ่ ซึ่งบูรณะขึ้นใหม่ แต่เดิมเป็น วัดร้าง ชาวบ้านสบคำต้องการย้ายวัดสบคำ จากที่เดิมที่ถูกแม่น้ำโขงกัดเซาะ พังทลาย จึงมาฟื้นฟูวัดร้างนี้ขึ้นเป็นวัดดังเดิม ในปี พ. ศ. 2521 วิหารหลังปัจจุบันสร้างทับ วิหารเดิม ภายในวิหารแห่งนี้ได้พบพระพุทธรูปปูนปั้น บริเวณหน้าตักพระประธานที่ เรียกว่า **หลวงพ่อผาเงา** เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2519 สืบเนื่องมาจากตอนที่คณะศรัทธาวัด พระธาตุผาเงาจะทำพิธียกพระประธานขึ้น เพื่อทำการบูรณะ ระหว่างการดำเนินการได้ ค้นพบพระพุทธรูปดังกล่าวถูกฝังใต้ฐานซุกซี้พระประธานใหญ่ พระพุทธรูปองค์นี้ประทับ นั่งขัดสมาธิราบ ปางมารวิชัย พระพักตร์รูปไข่ พระหนุเป็นปม พระรัศมีเป็นเปลว แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะสุโขทัย มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 บนเขาด้านหลังวัด เป็นที่ตั้งของพระบรมนิมิตเจดีย์ที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อร่วมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี และ เทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทย บนยอดเขายังสามารถมองเห็นทัศนียภาพอันสวยงาม ของตัวเมืองเชียงแสนได้โดยรอบ

ลักษณะเด่น ความเก่าแก่และคุณค่าของศิลปะขององค์พระธาตุผาเงาซึ่งเป็นเจดีย์ทรง ระฆังขนาดเล็ก และความงดงามของหลวงพ่อผาเงา พระพุทธรูปปางมารวิชัยศิลปะแบบ เชียงแสน

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุผาเงา

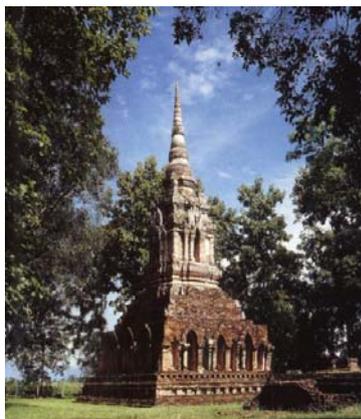
1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงโบราณสถาน มีพระธาตุ และพระพุทธรูปผาเงาที่เก่าแก่คงสภาพที่สมบูรณ์
- 1.2 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้สวยงาม มีความร่มรื่น สามารถมองวิวทิวทัศน์แม่น้ำโขง
- 1.3 มีห้องน้ำจัดได้อย่างเป็นสัดส่วนและสะอาด
- 1.4 เส้นทางการเดินทางสะดวก มีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมเสมอ
- 1.5 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

1.14 วัดป่าสัก

ภาพที่ 13 พระธาตุ วัดป่าสัก

ที่ตั้ง ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน ภายนอกเมืองทางทิศตะวันตก

ประวัติ พระเจ้าแสนภู ทรงสร้างวัดแห่งนี้ เมื่อ พ .ศ. 1838 เพื่อบรรจุพระโคปผกาธาตุ (พระธาตุกระดูกตาคู่ช้างขวา) และโปรดเกล้าฯ ให้ปลูกต้นสักจำนวน 300 ต้นทั่วบริเวณ วัดป่าสักมีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 16 ไร่ ประกอบด้วยโบราณสถานต่าง ๆ จำนวน 22 แห่ง เจดีย์ประธานเป็นเจดีย์ทรงปราสาทยอดทรงระฆังแบบห้ายอด ที่ฐานเป็นซุ้ม ประดิษฐาน พระพุทธรูปสลักรูปเทวดาส่วนกลางเป็นเรือนธาตุที่ซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสี่ ด้าน ส่วนยอดเป็นองค์ระฆัง มีเจดีย์องค์เล็กประดับอยู่ที่มุมทั้งสี่ เจดีย์วัดป่าสักยังเป็นเจดีย์ที่คงสภาพสมบูรณ์ที่สุดในเมืองโบราณเชียงแสน และเป็นเจดีย์ที่มีความงดงามมากที่สุดองค์หนึ่งในกลุ่มศิลปะล้านนา ลวดลายที่ประดับอยู่บนองค์เจดีย์สะท้อนให้เห็นถึงการ

พัฒนาศิลปะและโครงสร้างทางศิลปะล้านนา โดยผสมผสานศิลปะสุโขทัย พุกาม และศรี-
 อยุธยา เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และเป็นต้นเค้า
 วิวัฒนาการของเจดีย์เรือนธาตุศิลปะล้านนา

ลักษณะเด่น เจดีย์พระประธานทรงปราสาทยอดระฆังแบบห้ายอด ตกแต่งลวดลายปูน
 ปั้น

การประเมินศักยภาพของวัดป่าสัก

1. จุดเด่น

- 1.1 มีสภาพความเก่าแก่และดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์
- 1.2 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้ดี มีความร่มรื่น
- 1.4 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียง-
 แสน วัดเจดีย์หลวง วัดมุงเมือง วัดพระบวช
- 1.5 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับ
- 1.7 มีป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.8 สภาพโดยรวมมีการดูแลรักษา
- 1.10 การเดินทางสะดวก
- 1.11 มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว (เป็นเพราะอยู่ในเขตเมืองโบราณ)
- 2.2 ไม่มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรมีไกด์พื้ที่นำชม เนื่องจากเป็นเขตเมืองโบราณเชียง
 แสน

1.15 พระธาตุจอมกิตติ

ภาพที่ 14 พระธาตุจอมกิตติ

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมกิตติ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ประวัติ ตามตำนานกล่าวว่ากษัตริย์แห่งราชวงศ์โยนกองค์ที่ 24 คือ พระเจ้าพังคราช พร้อมโอรส คือ พระเจ้าพรหมมหาราช ได้รับพระบรมสารีริกธาตุจากพระเถระเจ้าชาวโกศลเมืองสุพรรณมาดี นามว่า พระพุทธโฆษาจารย์ รวม 17 องค์ พระเจ้าพังคราชจึงทรงโปรดแบ่งพระบรมสารีริกธาตุดอกเป็นขนาดใหญ่ 1 องค์ ขนาดกลาง 2 องค์ และขนาดเล็กอีก 2 องค์ ประทานแก่พระยาเรือนแก้ว เจ้าเมืองไชยนาทรายณ์ ซึ่งพระยาเรือนแก้วได้สร้างเจดีย์ประดิษฐานไว้ ณ ดอยจอมทอง ที่เหลืออีก 11 องค์ ทรงโปรดให้นำไปประดิษฐานไว้ที่ดอยน้อย หรือดอยจอมกิตติที่พระเจ้าสิงหนวัติ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์โยนกได้เคยบรรจุพระบรมสารีริกธาตุทั้ง 11 องค์ ไว้ด้วยกันในปี พ.ศ. 1483 ในระยะต่อมาเจดีย์พระธาตุชำรุดทรุดโทรมมาก เจ้าฟ้าเฉลิมเจ้าเมืองเชียงแสนจึงได้ร่วมกับศรัทธาชาวเมืองบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2237

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมกิตติ พระเจดีย์ทรงปราสาทยอดทรงระฆังหลังคารูปบัวคว่ำ

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุจอมกิตติ

1. จุดเด่น

- 1.1 เจดีย์ที่เก่าแก่คงความสมบูรณ์
- 1.2 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสม่ำเสมอ
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้ดีและสวยงามร่มรื่น
- 1.4 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน
- 1.5 มีป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับ

- 1.7 มีห้องน้ำจัดไว้ให้นักท่องเที่ยวอย่างเป็นสัดส่วน
- 1.8 มีร้านขายของที่ระลึก
- 2. จุดด้อย
 - 2.1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงที่สามารถเดินไปชมได้
 - 2.2 ไม่มีไกด์พื้นที่

1.16 วัดพระเจ้าล้านทอง

ภาพที่ 15 พระเจ้าทองทิพย์

ที่ตั้ง อยู่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ต.เวียง อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

ประวัติ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงใหม่ ประมาณ 1 กม. พระเจ้าแสนภู กษัตริย์องค์ที่ 3 ในราชวงศ์มังรายโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2032 และได้ทรงหล่อพระพุทธรูปขึ้นองค์หนึ่งหลักล้านทอง (1,200 กก.) จึงเรียกว่า **พระเจ้าล้านทอง** เป็นพระประธานหน้าตักกว้าง 2 เมตร 15 เซนติเมตร สูง 3 เมตรเศษ นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปองค์หนึ่งได้มาจากวัดทองทิพย์ ซึ่งเป็นวัดร้าง เรียกว่า **พระเจ้าทองทิพย์** เป็นพระพุทธรูปทองเหลือง พระพักตร์งดงามมาก มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปแบบสุโขทัย

ลักษณะเด่น พระพุทธรูปหล่อสำริดปางมารวิชัยที่ใหญ่ที่สุดและสวยที่สุดในเชียงใหม่

การประเมินศักยภาพของวัดพระเจ้าล้านทอง

- 1. จุดเด่น
 - 1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม
 - 1.2 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เช่น วัดเจดีย์หลวง วัดพระบาท วัดมุงเมือง
 - 1.3 สถานที่ร่มรื่น
 - 1.4 เส้นทางเดินทางสะดวก
- 2. จุดด้อย
 - 2.1 ไม่ได้รับการพัฒนามาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

2.2 ไม่มีเอกสาร หรือป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ไม่มีชื่อเสียงนักท่องเที่ยวให้ความสนใจน้อย

1.17 พระธาตุดอยปู่เข้า (ภูเข้า)

ภาพที่ 16 ทักษณียภาพของ
สามเหลี่ยมทองคำ

ที่ตั้ง ตามเส้นทางเชียงแสน - สบรวก แยกซ้ายก่อนถึงสามเหลี่ยมทองคำเล็กน้อย

ประวัติ พระธาตุดอยปู่เข้านี้ สร้างขึ้นบนดอยเชียงเมียง ริมปากน้ำรวก เมื่อ พ.ศ. 1302 ในสมัยพระยาลาวแก้วแก้วมาเมือง กษัตริย์องค์ที่ 2 แห่งเวียงหิรัญนครเงินยาง โบราณสถานประกอบด้วยพระวิหาร และกลุ่มเจดีย์ที่พังทลาย ก่อด้วยอิฐมีร่องรอยการ ตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้น บนดอยเชียงเมียงยังเป็นจุดชมวิว สามารถมองเห็น สามเหลี่ยมทองคำได้ชัดเจน

ลักษณะเด่น จากบนดอยเชียงเมียงสามารถชมทัศนียภาพของสามเหลี่ยมทองคำอย่าง สวยงาม

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุปู่เข้า

1. จุดเด่น

- 1.1 พระธาตุยังคงสภาพดั้งเดิม มีคุณค่าทางการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน
- 1.2 มีนักท่องเที่ยวเข้าชมสม่ำเสมอ เพราะเป็นจุดชมวิวที่สวยงาม
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรวมได้ดี สวยงาม
- 1.4 มีสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เช่น สามเหลี่ยมทองคำ พระพุทธรูปสี่แผ่นดิน
- 1.5 มีที่จอดรถที่จัดเป็นอย่างสัดส่วน
- 1.6 มีป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.7 มีเอกสารแผ่นพับภาษาไทย
- 1.8 สภาพโดยรวมมีการดูแลรักษา โดยยังคงความเก่าแก่ดั้งเดิม

1.9 เส้นทางเดินทางเข้าชมสะดวก แต่ถนนยังลาดชัน

1.10 มีร้านขายของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยว

1.11 มีห้องน้ำจัดไว้เป็นอย่างดี

2. จุดด้อย

2.1 ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

1.18 วัดพระบวช

ภาพที่ 17 องค์พระเจดีย์
วัดพระบวช

ที่ตั้ง ต.เวียง อําเภอเชียงใหม่

ลักษณะทั่วไป มีองค์เจดีย์ที่ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสทรงสูง ถัดจากฐานสี่เหลี่ยมขึ้นไปเป็นฐานย่อมุม และองค์ระฆังกลม ลักษณะของเจดีย์เข้าใจว่าเป็นศิลปะแบบแรกที่สร้างขึ้นในระยະที่พระพุทธรูปศาสนาเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์ เริ่มแพร่หลายจากอาณาจักรสุโขทัย เข้ามาสู่ดินแดนในภาคเหนือตอนบน และแสดงอิทธิพลของเจดีย์ทรงกลมแบบพุกาม และอาจเป็นต้นแบบให้กับเจดีย์ทรงกลมในระยະต่อมา

ลักษณะเด่น องค์พระเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส องค์ระฆังกลมที่มีคุณค่าทางโบราณสถาน

การประเมินศักยภาพของวัดพระบวช

1. จุดเด่น

1.1 องค์เจดีย์มีความเก่าแก่ ได้มีการบูรณะ แต่ยังคงสภาพดั้งเดิม

1.2 มีคุณค่าเชิงโบราณสถาน

1.3 มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง เช่น วัดมุงเมือง วัดเจดีย์หลวง

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่

1.4 เส้นทางเดินทางสะดวก

- 1.5 มีป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.6 สภาพโดยรวมมีการดูแลรักษา และยังคงสภาพความเก่าแก่

2. จุดด้อย

- 2.1 ที่ทิ้งขยะในบริเวณนั้น จัดได้ไม่กลมกลืน ไม่เหมาะสมกับภูมิทัศน์
- 2.2 ไม่มีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาบริเวณ
- 2.3 ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

1.19 วัดมุงเมือง

ภาพที่ 18 องค์เจดีย์ วัดมุงเมือง

ที่ตั้ง ตรงข้ามวัดพระบวช ต.เวียง อ.เชียงแสน

ลักษณะทั่วไป ภายในวัดมีองค์เจดีย์ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมซ้อนกันสี่ชั้นรองรับฐานปัทมย่อมุม ถัดขึ้นไปเป็นเรือนธาตุ มีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางเปิดโลกทั้งสี่ด้าน ส่วนยอดเป็นองค์ระฆังกลม มีเจดีย์เล็ก ๆ ประดับอยู่ที่มุมคล้ายเจดีย์ที่วัดป่าสัก วัดนี้ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้าง จากรูปทรงทางสถาปัตยกรรม และพระพุทธรูปยืนปูนปั้นที่ประดิษฐานอยู่ในซุ้มทิศพอจะสันนิษฐานได้ว่าน่าจะสร้างขึ้นภายหลังวัดป่าสัก เพราะมีวิวัฒนาการทางรูปแบบเพิ่มมากยิ่งขึ้น และน่าจะมีอายุอยู่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20

ลักษณะเด่น องค์พระเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีคุณค่าทางโบราณสถาน

การประเมินศักยภาพของวัดมุงเมือง

1. จุดเด่น

- 1.1 องค์เจดีย์มีความเก่าแก่ ได้รับการบูรณะ แต่ยังคงสภาพดั้งเดิม
- 1.2 มีคุณค่าเชิงโบราณสถาน
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรวมจัดได้ดี สวยงามเหมาะสม

1.4 มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง เช่น วัดพระบวช วัดเจดีย์หลวง
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่

1.5 เส้นทางเข้าชมสะดวก

1.6 มีป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. จุดด้อย

2.1 ไม่ค่อยมีชื่อเสียง

2.2 ที่ตั้งขยะในบริเวณนั้น จัดได้ไม่กลมกลืน ไม่เหมาะสมกับภูมิทัศน์

2.3 ไม่มีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาบริเวณ

1.20 พระพุทธรูป 4 แผ่นดิน

ภาพที่ 19 พระพุทธรูป 4 แผ่นดิน

ประวัติ ข้าราชการและประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ร่วมกันสร้างขึ้น เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 ทรงเจริญพระชนม์มายุ 72 พรรษา ในวันที่ 12 สิงหาคม 2547 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระองค์ท่าน พระพุทธรูป 4 แผ่นดิน สร้างด้วยโลหะสำริด ขนาดหน้าตัก 9 เมตร สูง 15 เมตร จำนวน 1 องค์ ประดิษฐาน บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งคนไทยและต่างชาติได้สักการะ นอกจากนั้นยังได้สร้างพระพุทธรูปอีก 3 องค์ ขนาดหน้าตัก 72 นิ้ว มอบให้ 3 ประเทศ ได้แก่ประเทศ จีน ประดิษฐาน ณ วัดเซตวัน(วัดป่าเจ) เมืองสิบสองปันนา และประเทศสหภาพพม่า ประดิษฐานบริเวณพระธาตุชเวดากอง จังหวัดท่าขี้เหล็ก และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประดิษฐาน ณ วัดดอยแดง เมืองต้นผึ้ง เพื่อให้ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธในประเทศนั้นๆ ได้สักการะ และเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงต่อไป

ลักษณะเด่น พระพุทธรูปโลหะสำริดที่แสดงถึงความเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง 4 ประเทศ

การประเมินศักยภาพของพระพุทธรูป 4 แผ่นดิน

1. จุดเด่น

- 1.1 มีความสวยงามของพระพุทธรูป ยิ่งใหญ่ และโดดเด่น ริมฝั่งแม่น้ำโขง
- 1.2 มีชื่อเสียง มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมตลอด
- 1.3 มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่บริเวณใกล้เคียง เช่น สามเหลี่ยมทองคำ วัดพระธาตุภูเข้า
- 1.4 มีแผนพับและป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.5 มีร้านขายของที่ระลึก
- 1.6 มีห้องสุขาในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

2. จุดด้อย

- 2.1 ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบริเวณสถานที่
- 2.2 ไม่ได้มีการดูแลในเรื่องของความสะอาด
- 2.3 การจัดภูมิทัศน์โดยรอบไม่มีความสวยงาม และโดดเด่น

1.21 วัดพระธาตุดอยเวา

ภาพที่ 20 พระธาตุดอยเวา

ที่ตั้ง ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จ.เชียงราย

ประวัติ พระองค์เวาหรือเว้า ผู้ครองนครนาคพันธิโยนก เป็นผู้สร้างเพื่อบรรจุพระเกศาธาตุองค์หนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 364 นับเป็นพระบรมธาตุที่เก่าแก่องค์หนึ่งรองมาจากพระบรมธาตุดอยตุง นอกจากนี้ยังมีหอชมทิวทัศน์ ซึ่งสามารถชมทิวทัศน์ในตัวเมืองแม่สาย และจังหวัดท่าขี้เหล็ก ประเทศสหภาพพม่าอย่างชัดเจน และยังเป็นທີ່ประดิษฐานพระบรมราชาอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเอกาทศรถ และพระสุพรรณกัลยา

ลักษณะเด่น พระบรมธาตุที่มีคุณค่า ความเก่าแก่ และหอชมทิวทัศน์ที่สามารถชมทิวทัศน์ของแม่สายและท่าขี้เหล็ก ประเทศสหภาพพม่า

การประเมินศักยภาพของพระธาตุดอยเวา

1. จุดเด่น

- 1.1 มีความเก่าแก่ของพระธาตุ
- 1.2 มีแหล่งท่องเที่ยวทัศนียภาพสูงตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง เช่น ด้านชายแดนแม่สาย
- 1.3 มีความร่มรื่นของสถานที่
- 1.4 เป็นจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพทั้งฝั่งแม่สายและท่าขี้เหล็ก

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีป้ายสื่อความรู้
- 2.2 ห้องน้ำไม่คอยสะอาด จัดไม่เป็นสัดส่วน

1.22 พระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทราสถิตมหาสันติคีรี

ภาพที่ 21 พระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทราสถิตมหาสันติคีรี

ที่ตั้ง บนยอดสูงสุดของดอยแม่สลอง อ. แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย

ลักษณะทั่วไป ตั้งอยู่บนยอดสูงสุดที่ระดับความสูงเหนือหมู่บ้านสันติคีรี ห่างจากหมู่บ้าน 4 กม. มีถนนลาดยางตัดขึ้นไปยังพระบรมธาตุฯ แต่ถนนสูงชัน คดเคี้ยวมาก พระบรมธาตุฯ สร้างแล้วเสร็จเมื่อราวปี พ.ศ. 2539 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระย่า ลักษณะเป็นเจดีย์แบบล้านนาประยุกต์บนฐานสี่เหลี่ยมลดชั้นสูง 30 เมตร ฐานกว้างด้านละ 15 เมตร โดยประมาณ

ลักษณะเด่น ความโดดเด่นขององค์พระธาตุ ซึ่งที่ตั้งเป็นจุดสูงสุดของเทือกดอยแม่สลอง และเมื่อมองชมทิวทัศน์ จะมองเห็นได้กว้างไกลดงงาม โดยเฉพาะในยามเย็น

การประเมินทัศนียภาพของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทราสถิตมหาสันติคีรี

1. จุดเด่น

- 1.1 มีความโดดเด่นที่ตั้งอยู่บนจุดสูงสุดของดอยแม่สลอง

2. จุดด้อย

- 2.1 ยังไม่มีชื่อเสียงของในด้านสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
- 2.2 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง

2 . กลุ่มของโบราณสถาน

2.1 เมืองโบราณเชียงใหม่

ที่ตั้ง ต. เวียง อ. เชียงแสน จ. เชียงราย

ลักษณะทั่วไป เมืองเชียงใหม่มีประวัติการสร้างเมืองมีมาก่อนเชียงราย หรือเชียงใหม่ ร่องรอยของเขตเมืองโบราณเชียงใหม่ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลงเหลืออยู่ ได้แก่ โบราณสถาน ต่าง ๆ เช่น องค์เจดีย์ หรือวัด เช่น เจดีย์วัดป่าสัก แนวกำแพงเมือง วัดเจดีย์หลวง วัดพระเจ้าล้านตื้อ วัดร้อยซ้อ วัดมหาธาตุ วัดเสาศิลาแลง วัดสังฆาแก้ว เป็นต้น และมีโบราณวัตถุเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่ ได้แก่ พระพุทธรูป สิ่งหนึ่ง ที่งดงามหรือ ชิ้นส่วนของปูนปั้นขององค์พระธาตุต่าง ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 23 เขตเมืองโบราณเชียงใหม่

ลักษณะเด่น เป็นแหล่งการศึกษาประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่

การประเมินศักยภาพของเมืองโบราณเชียงใหม่

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงโบราณสถานและประวัติศาสตร์ของเชียงใหม่
- 1.2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัด
- 1.3 มีการดูแลรักษา โดยยังคงสภาพความเก่าแก่และสมบูรณ์

2. จุดด้อย

- 2.1 การขาดไกด์พื้นที่ที่เป็นผู้ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวในเขตเมืองโบราณ

3. กลุ่มพิพิธภัณฑ์

3.1 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่

ภาพที่ 24 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
เชียงใหม่

ที่ตั้ง 702 ถนนพหลโยธิน ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทางด้านขวาของวัดพระธาตุเจดีย์หลวง

ประวัติ เป็นสถานที่เก็บรักษาและรวบรวมศิลปโบราณ ที่ได้จากการขุดค้น ขุดแต่งและบูรณะในเมืองเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ลวดลายปูนปั้นศิลปะล้านนา พระพุทธรูป พระพิมพ์ ศิลาจารึก และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเครื่องถ้วยล้านนา ตลอดจนเป็นศูนย์รวมเครื่องเงินแบบพม่า รวมทั้งจัดแสดงศิลปะพื้นบ้าน ของชาวไทยใหญ่ ไทยลื้อ และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น การเก็บรวบรวมโบราณวัตถุที่ได้จากเมืองโบราณและบริเวณใกล้เคียง

การประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าการศึกษาโบราณวัตถุ
- 1.2 มีคุณค่าเชิงศิลปะ
- 1.3 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าชมตลอด
- 1.4 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น วัดป่าสัก วัดเจดีย์หลวง
- 1.5 มีผู้นำชม
- 1.6 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 1.7 มีเอกสารแผ่นพับ/ป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.8 มีลานจอดรถจัดได้อย่างเหมาะสม

1.9 การเดินทางไปมาสะดวก

1.10 มีร้านขายของที่ระลึก

3.2 พิพิธภัณฑสถานอุบลคำ

ภาพที่ 25 พิพิธภัณฑสถานอุบลคำ

ที่ตั้ง เลขที่ 81/1 ถนนหน้าค่าย ตำบลรอบเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ลักษณะทั่วไป เป็นพิพิธภัณฑสถานเอกชนของอาจารย์จุลศักดิ์ สุริยะไชย มีเนื้อที่ 1 ไร่ จัดแสดงของมีค่าและเก่าแก่ของศิลปวัฒนธรรมล้านนา โดยมีค้ำจัดแสดง 3 ค้ำ โดยประกอบด้วย (1) ค้ำเจ้าฟ้า จัดแสดงโบราณวัตถุที่มีคุณค่าโดยเฉพาะพระราชบัลลังค์ของเจ้าไตเหนือ (2) ค้ำอุบลคำ จัดแสดงเครื่องประดับตกแต่งของเจ้านาง เจ้าฟ้าล้านนา และพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน (3) ค้ำบัวเลื่อน จัดแสดงผ้าและเครื่องแต่งกายของคนล้านนา จนถึงเจ้าฟ้ารวมถึงชาวไทยภูเขาเขาเผ่าต่างๆ

ลักษณะเด่น เป็นพิพิธภัณฑสถานที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมล้านนาที่มีคุณค่า และหาดูชมได้ยาก

การประเมินศักยภาพภาพของพิพิธภัณฑสถานอุบลคำ

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าด้านการศึกษาโบราณวัตถุ
- 1.2 มีคุณค่าด้านการศึกษางานศิลปะ
- 1.3 สถานที่ร่มรื่น
- 1.4 มีผู้นำชม
- 1.5 มีเอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.6 มีป้ายสื่อความรู้ภาษาไทย

- 1.7 ห้องน้ำจัดได้เป็นสัดส่วนและสะอาด
- 1.8 เส้นทางการเดินทางสะดวก
2. จุดด้อย
 - 2.1 ไม่มีป้ายสื่อความรู้ภาษาอังกฤษ
 - 2.2 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง
 - 2.3 ตั้งอยู่ใกล้กับตลาดสด ทำให้ภูมิทัศน์รอบ ๆ พิพิธภัณฑน์ไม่โดดเด่น
 - 2.4 เป็นพิพิธภัณฑน์เอกชน ทำให้ไม่มีงบประมาณสนับสนุนในการปรับปรุงพัฒนา
 - 2.5 ไม่มีที่จอดรถเป็นของพิพิธภัณฑน์ ต้องอาศัยการจอดรถบนถนนหน้าพิพิธภัณฑน์

3.3 หอผีเสื้อ (อุทยานสามเหลี่ยมทองคำ)

ภาพที่ 26 พิพิธภัณฑน์บ้านผีเสื้อ

ที่ตั้ง บ้านสบรวก ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย

ประวัติ เกิดจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระราชดำริให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงดำเนินการเพื่อแสดงความตั้งใจของประเทศไทยในอันที่จะแก้ปัญหาเสียดิต และแก้ไขภาพพจน์ของประเทศ โดยพิพิธภัณฑน์ที่ได้จัดแสดงเครื่องมือและเครื่องใช้ในการสูบผีเสื้อของผู้คนในอดีต มีทั้งประวัติของสามเหลี่ยมทองคำ สถานที่การปลูกผีเสื้อ

ลักษณะเด่น การจัดแสดงเครื่องมือ เครื่องใช้ในการสูบผีเสื้อของผู้คนในอดีต

การประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑน์บ้านผีเสื้อ

1. จุดเด่น
 - 1.1 มีคุณค่าเชิงการศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น
 - 1.2 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าชมสม่ำเสมอ
 - 1.3 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้ดีและสวยงาม
 - 1.4 มีผู้นำชม
 - 1.5 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.7 มีป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.8 มีลานจอดรถที่จัดได้อย่างเหมาะสม
- 1.9 มีห้องน้ำที่สะอาดบริการนักท่องเที่ยว
- 1.10 มีการดูแลบำรุงรักษา
- 1.11 เส้นทางการเดินทางสะดวก
- 1.12 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น วัดพระธาตุภูเข้า พระพุทธรูปสี่แผ่นดิน สามเหลี่ยมทองคำ
- 1.13 มีร้านขายของที่ระลึก

2. จุดด้อย

- 2.1 การเสียค่าบริการเข้าชมในอัตราที่สูงคือ นักท่องเที่ยวชาวไทย 200 บาท นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 300 บาท ต่อ คน ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ต่ำ ไม่มีโอกาสเข้าชม

4. กลุ่มศิลปะ

4.1 พิพิธภัณฑสถานผ้าทอล้านนาเชียงแสน

ภาพที่ 27 พิพิธภัณฑสถานผ้าทอล้านนาเชียงแสน

ที่ตั้ง บริเวณวัดพระธาตุผาเงา เชียงแสน

ประวัติ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2539 เพื่ออนุรักษ์ผ้าทอโบราณส่งเสริมการทอผ้าแบบโบราณ ส่งเสริมและการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน พิพิธภัณฑสถานเป็นเรือนไม้สองชั้น ใต้ถุนโล่ง ชั้นบนจัดแสดงผ้าทอลวดลายแบบต่างๆ เช่น ผ้าลายน้ำไหล ผ้าลายดอก

ผักแว่น ผ้าลายขวางดำแดง ผ้าลวดลายเชียงแสนดั้งเดิม ได้แก่ ลายน้ำไหล ลายกึ่งตะกอลายตาราง และได้ตั้งกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง เชียงแสน โดยใช้ที่ได้ทุนอาคารพิพิธภัณฑสถาน ที่ในการสร้างงานผลิตภัณฑ์ ผ้าขึ้น และผ้าตัดเสื้อทอมือลายเชียงแสน ได้แก่ ลายขอ พันเส้า ลายเสื่อย่อย ลายกาแล ลายไขปลา ลายเชียงแสนดอกมะลิ และลายน้ำไหล

ลักษณะเด่น ผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอล้านนาเชียงแสน

การประเมินศักยภาพภาพของพิพิธภัณฑสถานผ้าทอล้านนาเชียงแสน

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงศิลปหัตถกรรม
- 1.2 มีนักท่องเที่ยวเข้าชมสม่ำเสมอ
- 1.3 สถานที่ร่มรื่น
- 1.4 มีเอกสารแผ่นพับและป้ายสื่อความรู้ภาษาไทย
- 1.5 มีลานจอดรถจัดได้เป็นอย่างดีสัดส่วน
- 1.6 มีห้องน้ำจัดได้เป็นอย่างดีสัดส่วนและสะอาด
- 1.7 เส้นทางการเดินทางสะดวก
- 1.8 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง (ยกเว้นวัดพระธาตุผางา)

4.2 พระตำหนักดอยตุง

ภาพที่ 28 พระตำหนักดอยตุง

ที่ตั้ง อยู่บริเวณกิโลเมตร 12 ทางหลวงหมายเลข 1149 อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ห่างจากตัวจังหวัด 75 กิโลเมตร

ประวัติ พระตำหนักดอยตุงสร้างขึ้นตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อทรงงานในโครงการพัฒนาดอยตุง และในวันที่ 23 ธันวาคม 2530 ตรงกับปีเถาะ เป็นปีเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นปี

ที่ 42 แห่งรัชกาล สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เป็นประธานในพิธี “ปกเสาเฮือน” (ซึ่งทางภาคกลางเรียกว่า พิธียกเสาเอก) พระตำหนักใหม่ และเมื่อก่อสร้างไปได้เสร็จสมบูรณ์ประมาณ 80 % ทางรัฐบาลได้จัดถวายเป็นที่ประทับเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 เพื่อให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ประทับทรงงานตามที่ท่านได้ตั้งพระราชประสงค์ไว้

ลักษณะเด่น พระตำหนักเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมล้านนากับชาเลต์ของชาวสวิส ด้านหน้าพระตำหนักจัดสวนดอกไม้ นานาพันธุ์ได้อย่างสวยงาม สามารถชมทัศนียภาพของเทือกเขานางนอนอย่างงดงาม

การประเมินศักยภาพของพระตำหนักดอยตุง

1. จุดเด่น

- 1.1 มีความสวยงามของสวนแม่ฟ้าหลวง
- 1.2 มีคุณค่าด้านสถาปัตยกรรมของพระตำหนัก
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรอบสวยงาม
- 1.4 สถานที่ร่มรื่น
- 1.5 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และผู้นำเที่ยว
- 1.6 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าชมสม่ำเสมอ
- 1.7 มีเอกสาร/ป้ายสื่อความรู้แนะนำการเที่ยวชม
- 1.8 มีห้องน้ำที่สะอาดไว้บริการนักท่องเที่ยว
- 1.9 มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา
- 1.10 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก

2. จุดด้อย

- 2.1 การเดินทางขึ้นเขาที่ลาดชันและโค้ง

4.3 อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช

ภาพที่ 29 อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช

ที่ตั้ง ถนนห้าแยกพ่อขุน ต. เวียง อ. เมือง จ. เชียงราย

ลักษณะทั่วไป เป็นองค์พ่อขุนเม็งรายทรงเครื่องพระมหากษัตริย์โบราณ หล่อด้วยทองสำริดขนาดเท่าครึ่งของคนธรรมดา บริเวณรอบๆ จัดตกแต่งด้วยดอกไม้สวยงาม ช้างหลังอนุสาวรีย์ มีตุ๊กตาสวยงามขนาดใหญ่สวยงาม ออกแบบโดยศิลปินชาวเชียงราย อาจารย์กนก วิศวกุล เป็นตุ๊กตาสวยงามที่ชาวเชียงรายร่วมกันสร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ในวาระมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ 6 รอบ 72 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542

ลักษณะเด่น องค์พระรูปของพ่อขุนเม็งราย และตุ๊กตาสวยงามเฉลิมพระเกียรติ

การประเมินศักยภาพของอนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าด้านศิลปะของตุ๊กตาสวยงาม
- 1.2 ภูมิทัศน์จัดได้สวยงาม มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา
- 1.3 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวแวะสักการะสม่ำเสมอ
- 1.4 สถานที่ตั้งโดดเด่น
- 1.5 เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย

2. จุดด้อย

- 2.1 สถานที่จอดรถไม่สะดวก เนื่องจากบริเวณนั้นเป็นเส้นทางจราจรหนาแน่น
- 2.2 ร้านจำหน่ายของที่ตั้งอยู่ด้านหลังอนุสาวรีย์มีสภาพเสื่อมโทรม
- 2.3 มีห้องน้ำบริการนักท่องเที่ยว แต่ไม่สะอาด

4.4 พิพิธภัณฑ์บ้านดำ

ภาพที่ 30 พิพิธภัณฑ์บ้านดำ

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่ บ้านของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย

ลักษณะทั่วไป เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะพื้นบ้านในเนื้อที่กว่า 100 ไร่ประกอบด้วย อาคารแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ภาคเหนือกว่า 25 หลัง เป็นผลงานสร้างสรรค์ของช่างพื้นบ้าน โดยพิพิธภัณฑ์จะจัดแสดงผลงานของท่านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

ลักษณะเด่น สถาปัตยกรรมของอาคารจัดแสดง และผลงานของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

การประเมินศักยภาพภาพของพิพิธภัณฑ์บ้านดำ

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวทางด้านศิลปะและสถาปัตยกรรมในแนวคิดของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี
- 1.2 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้สวยงามและร่มรื่น
- 1.3 มีผู้นำชม
- 1.4 มีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว

2. จุดด้อย

- 2.1 ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย
- 2.2 ยังเป็นที่ยอมรับและเข้าชมเฉพาะกลุ่มที่รักงานศิลปะ
- 2.3 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง
- 2.4 ยังไม่มีการเปิดให้เข้าชมเป็นทางการ
- 2.5 ไม่มีรถโดยสารสาธารณะเข้าถึงโดยพิพิธภัณฑ์โดยตรง

4.5 ไร่แม่ฟ้าหลวง

ภาพที่ 31 หอคำ

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่บ้านปางิ้ว ต. เวียง อ.เมือง จ. เชียงราย

ลักษณะทั่วไป เป็นอุทยานที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมของล้านนา บนเนื้อที่กว่า 150 ไร่ แวดล้อมด้วยดอกไม้ล้านนาพันธุ์ที่งดงาม

ลักษณะเด่น หอคำที่สร้างแบบสถาปัตยกรรมล้านนา ภายในมีองค์พระพุทธรูปที่เรียกว่า พระเจ้าพร้าโต้ที่งดงาม

การประเมินศักยภาพของไร่แม่ฟ้าหลวง

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านศิลปะ และสถาปัตยกรรม
- 1.2 สถานที่ร่มรื่น จัดภูมิทัศน์ได้สวยงาม มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- 1.3 มีห้องน้ำที่สะอาดในการบริการนักท่องเที่ยว

2. จุดด้อย

- 2.1 ตั้งอยู่นอกเมือง ไม่มีรถโดยสารสาธารณะเข้าถึงไร่แม่ฟ้าหลวงโดยตรง

5. งานประเพณี

5.1 ประเพณีนมัสการและสงฆ์พระธาตุดอยตุง

ภาพที่ 32 การสงฆ์พระธาตุดอยตุง

สถานที่จัดงาน วัดพระธาตุดอยตุง

ลักษณะกิจกรรม จัดงานในช่วง ขึ้น 14 ค่ำ – 15 ค่ำ เดือน 4 โดยขึ้น 14 ค่ำ แห่งเครื่อง

สักการะพระธาตุดอยตุง ขึ้น 15 ค่ำ ทำบุญและสงวน้ำพระธาตุ

ลักษณะเด่น ขบวนแห่เครื่องสักการะพระธาตุดอยตุง

5.2 ประเพณีสงกรานต์ จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 33 งานสงกรานต์เชียงราย

สถานที่ สวนตุงและโคม อ.เมือง , อำเภอแม่สาย, อำเภอเชียงแสน ,อำเภอเชียงของ

ลักษณะทั่วไป จัดขึ้นช่วง 13-15 เมษายน ของทุกปี ทางเทศบาลนครเชียงรายได้จัด

ขบวนสงกรานต์ประดับประดาด้วยพฤษชาติอย่างสวยงามพร้อมกับนางสงกรานต์และ

ร่วมพิธีอาราธนาพระพุทธรูปหินศักดิ์ ขึ้นประดิษฐานบนรถบุษบก เพื่อให้ประชาชนได้สงวน้ำ

พระ แห่ไปตามถนน เริ่มจากถนน สิงห์โคก-บรรพปราการ-หน้าลัย และสิ้นสุดที่สวนตุงและ

โคม มีการประกวดเทพีสงกรานต์และกิจกรรมอีกมากมาย นอกจากนี้สำนักงาน

วัฒนธรรม ร่วมกับจังหวัดเชียงราย ร่วมจัดงาน พิธีถวายน้ำสงกรานต์พระเถระชั้นผู้ใหญ่

และพิธีสงวน้ำสงกรานต์อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมล้านนา

ให้แก่บุคคลรุ่นหลังให้สืบทอดต่อไป งานสงกรานต์แม่สาย โดยเทศบาลตำบลแม่สาย ใน

วันที่ 13 เมษายน ณ หน้าว่าการอำเภอแม่สาย งานป่าเวณีปีใหม่เมืองเชียงแสน โดย

อำเภอเชียงแสน ระหว่างวันที่ 16-18 เมษายน ณ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง หน้าว่าการ

อำเภอเชียงแสน มีกิจกรรมการแข่งขันเรือ 4 ชาติ, ขบวนแห่และสงวน้ำพระ และงานล้านนา

ปลาบึกเชียงของ โดยอำเภอเชียงของ ระหว่างวันที่ 17 - 18 เมษายน บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ

โขง หน้าว่าการอำเภอเชียงของ

5.3 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

ภาพที่ 34 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

สถานที่ สวนตุงและโคมเชียงราย

ลักษณะของกิจกรรม จัดโชว์ขบวนเทียนพรรษาในคืนวันก่อนที่จะแห่เทียนพรรษาในวันเข้าพรรษา และในวันเข้าพรรษาจะแห่เทียนพรรษาจากสวนตุงและโคม ไป สิ้นสุดที่ลานศาลากลางหลังเก่าตามถนนในตัวเวียงเชียงราย

ลักษณะเด่น ความสวยงามของต้นเทียนพรรษาในยามค่ำคืนที่สวนตุงและโคม

5.4 งานไหว้สาแม่ฟ้าหลวง

ภาพที่ 35 ขบวนแห่เครื่องสักการะ

สถานที่ ไร่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ลักษณะของกิจกรรม การจัดขบวนแห่เครื่องสักการะที่งดงาม ในวันที่ 18 กรกฎาคมของทุกปี

ลักษณะเด่น ขบวนแห่ศิลปวัฒนธรรมแบบล้านนา

5.6 งานยี่เป็ง (ประเพณีลอยกระทง)

ภาพที่ 36 ขบวนแห่กระทงใหญ่

สถานที่ เริ่มขบวนแห่ที่สวนตุ้งและโคมเชียงราย

ลักษณะของกิจกรรม การประกวดนางนพมาศและขบวนแห่กระทงที่งดงาม

ลักษณะเด่น รูปขบวนแห่ของกระทงต่าง ๆ ที่งดงาม

5.7 แห่พระเวศเวียงเชียงราย (วันขึ้นต้นปีใหม่ ส่งท้ายปีเก่า)

ภาพที่ 37 รถบุษบกในขบวนแห่พระเวศเวียง

สถานที่ สวนตุ้งและโคมเชียงราย

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมทางศาสนาพุทธ มีการอัญเชิญองค์พระพุทธรูปจากวัดต่างๆ ในเขตเวียงเชียงราย และจัดขบวนแห่ไปตามถนนสายหลักในตัวเมืองเชียงราย

ลักษณะเด่น ขบวนแห่ของศรัทธาวัดต่างๆที่ตกแต่งอย่างงดงาม และร่วมกันทำบุญกุศล ในวันส่งท้ายปีเก่า ขึ้นต้นปีใหม่

การประเมินศักยภาพภาพของการท่องเที่ยวชมประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย

1. จุดเด่น

1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านการศึกษาประเพณีล้านนา

1.2 การจัดรูปขบวนแห่ของชาวล้านนาที่สวยงาม

2. จุดด้อย

2.1 เป็นประเพณีท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวระดับภาค หรือระดับชาติ

2.2 ประเพณีลอยกระทง แห่เทียนเข้าพรรษา หรือเทศกาลสงกรานต์ ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมระดับชาติหรือระดับภูมิภาค

2.3 กิจกรรมประเพณียังไม่โดดเด่น หรือมีชื่อเสียงในระดับภาคหรือในระดับชาติ

6. การเที่ยวชมด้านวัฒนธรรม

6.1 เชียงรายไนท์บาซาร์

ภาพที่ 38 เชียงรายไนท์บาซาร์

สถานที่ตั้ง บริเวณสถานีขนส่งโดยสารจังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น การแสดงวัฒนธรรมของชาวล้านนา และการเดินเลือกซื้อสินค้าของที่ระลึก การประเมินศักยภาพภาพของเชียงรายไนท์บาซาร์

1. จุดเด่น

1.1 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

1.2 มีสิ่งดึงดูดใจหลากหลาย เช่น การชมดนตรีพื้นเมือง และการแสดงของล้านนา

1.3 สินค้าของที่ระลึกมีหลากหลายให้เลือกซื้อ

2. จุดด้อย

2.1 สถานที่จอดรถคับแคบ โดยใช้พื้นที่ของสถานีขนส่งโดยสารเป็นที่จอดรถ

6.2 ตลาดสดเทศบาล 1

ภาพที่ 39 ตลาดสดเทศบาล 1

สถานที่ ใกล้วัดพระแก้ว เมือง จ. เชียงราย

ลักษณะทั่วไป เป็นตลาดค้าขายสินค้าของชาวบ้าน ซึ่งมีกิจกรรมการค้าขายตลอดตั้งวัน โดยมีพืช ผัก ผลไม้ รวมทั้งอาหารทั้งอาหารไทย อาหารพื้นเมือง

ลักษณะเด่น การเที่ยวชมวิถีชีวิตชาวเมืองเชียงรายและ อาหารพื้นเมือง

การประเมินศักยภาพภาพของตลาดสดเทศบาล 1

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวในการชมและศึกษาวิถีชีวิตของชาวเชียงราย
- 1.2 สถานที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง เดินทางเข้าเยี่ยมชมสะดวก
- 1.3 มีอาหารพื้นเมือง ผัก ผลไม้ ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกชมและซื้อมากมาย

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดแผงขายสินค้าไม่เป็นระเบียบ
- 2.2 ไม่ได้รับการดูแลในเรื่องของความสะอาด
- 2.3 แม่ค้า พ่อค้า ไม่มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่

6.3 พิพิธภัณฑ์ชาวเขา

ภาพที่ 40 ห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ชาวเขา

ที่ตั้ง พิพิธภัณฑ์ชาวเขา ถนนนาลย์ อ.เมือง จ.เชียงราย

ลักษณะทั่วไป จัดแสดงและฉายภาพสไลด์ เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยภูเขา 6 เผ่า คือ อาข่า ลีซอ เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ม้ง

ลักษณะเด่น การจัดแสดงวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆของจังหวัดเชียงราย

การประเมินศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ชาวเขา

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยภูเขา
- 1.2 มีเอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.3 จัดแสดงมัลติมิชั่นให้กับนักท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.4 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 1.5 มีห้องน้ำที่สะอาด
- 1.6 การเดินทางสะดวก
- 1.7 เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
- 1.8 มีบริการการนำเที่ยวชมวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา

2. จุดด้อย

- 2.1 บริเวณคับแคบ
- 2.2 ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทย

6.4 งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง

สถานที่ ช่วงจัดงานเดือน ม.ค. - ก.พ. ของทุกปี สนามฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
เชิงสะพานแม่ฟ้าหลวง

ลักษณะกิจกรรม การแสดงทางวัฒนธรรมของไทย ลาว จีน พม่า

ลักษณะเด่น การแสดงศิลปวัฒนธรรมของศิลปวัฒนธรรม 4 ชาติ

การประเมินศักยภาพของงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของ 4 ชาติ
- 1.2 สถานที่จัดงานกว้างขวาง มีที่จอดรถที่เป็นสัดส่วน

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีความโดดเด่นของกิจกรรมของงานศิลปวัฒนธรรม 4 ชาติ
- 2.2 เป็นงานระดับท้องถิ่น ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นงานระดับภาคหรือระดับชาติ

6.5 การท่องเที่ยวศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา

ภาพที่ 41 หมู่บ้านชาวเขา

ลักษณะทั่วไป การท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น เผ่าอาข่า ลาหู่ เย้า เป็นต้น ซึ่งดำเนินการนำเที่ยวโดยกลุ่มขององค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิกระจกเงา สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เป็นต้น ซึ่งอาจจัดในรูปของการท่องเที่ยววันเดียว หรือการพักค้างแบบ Home Stay

ลักษณะเด่น นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาจากประสบการณ์ตรง

การประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา

1. จุดเด่น

1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขา

2. จุดด้อย

2.1 ปัญหาด้านการจัดการขยะในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านชาวไทยภูเขา

2.2 ปัญหาการจัดการด้านบริการพื้นฐาน เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ในหมู่บ้านชาวไทยภูเขา

2.3 ปัญหาด้านการจัดการความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

6.6 การท่องเที่ยวหมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร

ภาพที่ 42 หมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร

ข้อมูลทั่วไป ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 2 บ้านรวมมิตร บ้านรวมมิตร มีหมู่บ้านบริวาร 1 หมู่บ้าน คือ บ้านดอยบ่อ 2 (ชนเผ่าอาข่า) บ้านรวมมิตรมีประชากรทั้งหมด 2,840 คน จำนวนครัวเรือน 1,549 ครัวเรือน ประกอบไปด้วย ชนเผ่า กระเหรี่ยง, อาข่า, ล่าหู่, ลีซอ, ม้ง, ไทลื้อ

ลักษณะเด่น เป็นกิจกรรมการนั่งช้างเที่ยวชมบริเวณหมู่บ้าน ชมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของชนเผ่าต่าง ๆ เช่น กระเหรี่ยง ล่าหู่ อาข่า นอกจากนี้ยังสามารถนั่งช้างทัวร์ป่าไปเที่ยวน้ำตกห้วยแม่ซ้าย ระหว่างทางชมความงดงามของธรรมชาติ ผ่านหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น อาข่า ล่าหู่ เย้า กระเหรี่ยง และจะได้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าๆ

การประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยว

1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา
- 1.2 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าชมสม่ำเสมอ
- 1.3 สามารถนั่งเรือไปตามแม่น้ำกกได้อีกเส้นทางหนึ่ง นอกเหนือจากทางบกที่มีเส้นทางสะดวก

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดการในเรื่องของห้องน้ำที่ไม่มีมาตรฐานสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
- 2.2 การดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในเส้นทางเดินเรือตามแม่น้ำกก
- 2.3 การบริหารจัดการในเรื่องของการรักษาความสะอาด
- 2.4 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่าดั้งเดิม จากการรับเอาวัฒนธรรมของสังคมในเมืองเข้าไปในชุมชน

4.2 บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายมีวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยมีชื่อเสียงทั้งในความเก่าแก่ของสถานที่ ความงดงามของสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม ความเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันกับพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาติ เป็นต้น

ในการศึกษาเรื่องบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากการรวบรวมเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

1. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านความเชื่อและความศรัทธา

1.1 กรณีศึกษา : กิจกรรมสักการะพระธาตุ 9 จอม

เป็นมติใหม่ที่จังหวัดเชียงราย โดยความร่วมมือของคณะสงฆ์ สมาคมท่องเที่ยวเชียงราย สมาคมสื่อมวลชนและนักประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ศูนย์ท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้มีโครงการ "อิมบิวนุสัการะพระธาตุ 9 จอม" ซึ่งได้จัดกิจกรรมเส้นทางโดยเริ่มต้นจากพระธาตุจอมทอง อ.เมือง พระธาตุจอมหมอกแก้ว อ.แม่ลาว พระธาตุจอมฝ่อ อ.เวียงป่าเป้า พระธาตุจอมแจ้ง อ.แม่สรวย พระธาตุจอมแว่ อ.พาน พระธาตุจอมจ้อ อ.เทิง พระธาตุจอมกิตติ อ.เชียงแสน พระธาตุจอมจันทร์ อ.แม่จัน และสิ้นสุดพระธาตุจอมสัก อ.เมือง จากเอกสารรายงานการประชุมของจังหวัดเชียงราย ณ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2548 ท่านพระครูปฏิภาณธรรมทิน เจ้าอาวาสวัดพระธาตุจอมฝ่อ ได้กล่าวถึงความสำคัญของพระธาตุ 9 จอม ของจังหวัดเชียงรายไว้ว่า พระธาตุทั้ง 9 องค์ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เปรียบเสมือนเป็นองค์แทนพระองค์ไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้บูชา ตามคติความเชื่อของชาวล้านนา เชื่อว่าการได้ทำบุญ รวมถึงการไปนมัสการสักการะพระธาตุ 9 จอม จะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล อยู่เย็นเป็นสุข ถือว่าได้น้อมรับมงคลอันยิ่งใหญ่และสิ่งงดงามสู่ชีวิต กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว สมาคมท่องเที่ยวเชียงราย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ได้เสนอเป็นรายการนำเที่ยวและสินค้าทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

สุชาติ จังหวัดลำปาง เข้ากราบรอยพระแก้วมรกตที่วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ และ
สุดท้ายกราบพระแก้วมรกตที่วัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย

แผนภาพที่ 2 เยือนเมืองเหนือ...กราบรอยพระแก้วมรกต

3. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และจิตรกรรมฝาผนัง

3.1 กรณีศึกษา : วัดร่องขุ่น บ้านร่องขุ่น อ. แม่ลาว จ. เชียงราย

จากสมาคมท่องเที่ยวเชียงราย ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2 ได้จัดกิจกรรม “สิงหา พาแม่เที่ยว” ในวันที่ 12 สิงหาคม 2548 โดยมี วัดอุปประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวแบบครอบครัว สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว โดยเฉพาะแม่กับลูก เป็นการท่องเที่ยว 1 วัน แบบเข้าไปเย็นกลับ ด้วยรถตู้ปรับอากาศ ในเส้นทางวัดร่องขุ่น นมัสการวัดพระธาตุดอยจอกิตติ ชมหอฝิ่น และชมบ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

ในการเยี่ยมชมวัดร่องขุ่น อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ จะเป็นผู้นำชมและให้ความรู้ด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประติมากรรม การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนอกจากจะได้นมัสการและเยี่ยมชมความงดงามขององค์พระพุทธรูป องค์เจดีย์ หรืออุโบสถ แล้ว ยังได้ความรู้ในเรื่องของสถาปัตยกรรมของอุโบสถ ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง อีกด้วย

4. บทบาทการท่องเที่ยวศึกษาในด้านสถาปัตยกรรมล้านนา

4.1 กรณีศึกษา : วัดพระแก้ว

สถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การศึกษาเยี่ยมชมอุโบสถ ซึ่งสร้างแบบศิลปะล้านนา โดยส่วนล่างของอุโบสถจะก่ออิฐฉาบปูน ส่วนบนทำเป็นไม้ฝาปะกนและบันไดทางขึ้นทำเป็นนาค 2 ตัว หอพิพิธภัณฑของวัดพระแก้ว จัดเป็นอาคารสถาปัตยกรรมล้านนา ประกอบด้วยไม้ทั้งหลังมีความสวยงามมาก

5. บทบาทการท่องเที่ยวศึกษาในด้านศิลปะงานหัตถกรรมผ้าทอ

5.1 กรณีศึกษา : วัดพระธาตุผาเงา

พื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดพระธาตุผาเงา ท่านพระครูไพศาลพัฒนาภิกขิต เจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงา ได้จัดตั้งพิพิธภัณฑผ้าทอเชียงแสน โดยเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนโล่ง โดยชั้นบนได้จัดแสดงผ้าทอ ซึ่งมีลายต่าง ๆ เช่น ผ้าลายน้ำไหล ผ้าลายดอกผักแว่น ผ้าลายขวางดำแดง ผ้าลวดลายเชียงแสนดั้งเดิมได้แก่ ลายน้ำไหล ลายกึ่งตะกอก ลายตาราง เป็นต้น

ส่วนในชั้นล่างที่เป็นใต้ถุน ได้จัดเป็นศูนย์การทอผ้าเชียงแสน โดยเป็นศูนย์สาธิตและผลิตผ้าทอเพื่อการจำหน่าย ในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในเรื่องของผ้าทอมือ เข้าไปเยี่ยมชมและซื้อสินค้าหัตถกรรมของเชียงแสน

6. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและศาสนา

6.1 กรณีศึกษา : วัดพระแก้ว, วัดพระสิงห์

การเดินทางท่องเที่ยวนอกจากการมีเป้าหมายหลักในการมาทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งแล้ว ผู้มาเยือนย่อมมีเป้าหมายรองในการเยี่ยมชม สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ตามแผนการเดินทางที่ได้กำหนดไว้ การนำภิกษุพระราชาทานมาถวายของหน่วยงานราชการต่างๆ จุดประสงค์หลักก็คือ การถวายผ้าพระภิกษุพระราชาทาน ซึ่งเป็นกิจกรรมทุก ๆ ปี หลังจากวันออกพรรษา วัดพระแก้วและวัดพระสิงห์ เป็นวัดพระอารามหลวงชั้นตรี ทุก ๆ ปี หน่วยงานราชการต่าง ๆ จะนำภิกษุพระราชาทาน มาทอดอยู่เสมอ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวผู้ที่มาร่วมกิจกรรมเป็นผู้ที่มีศรัทธาอย่างแรงกล้าในการมาร่วม เป็นการสืบทอดประเพณีและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา นอกจากการเดินทางเพื่อมาถวายพระภิกษุพระราชาทานแล้ว ผู้มาร่วมกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวยังได้กำหนดโปรแกรมในการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายอีกด้วย

7. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาประวัติศาสตร์

7.1 กรณีศึกษา เมืองโบราณเชียงใหม่

เมืองโบราณเชียงใหม่เป็นเมืองเก่าแก่ที่สร้างขึ้นมาก่อนเมืองเชียงใหม่และ เชียงราย สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ ก็จะเป็นวัดเก่าแก่ทั้งหลายในเขตเมืองโบราณ อย่างเช่น วัดป่าสัก วัดเจดีย์หลวง วัดพระธาตุดาเวา วัดพระธาตุดอยมกิตติ วัดมุงเมือง วัดพระบวช วัดพระเจ้าล้านทอง ส่วนบรรดาศิลปวัตถุเก่าแก่ของแท้ในยุคเชียงใหม่ นั้น ได้เก็บรวบรวมไว้ที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ ที่ตั้งอยู่ข้าง ๆ วัดเจดีย์หลวง

8. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านประเพณี

8.1 กรณีศึกษา: ประเพณีสงกรานต์ จังหวัดเชียงราย

ในวันที่ 15 เมษายนของทุกปี ชาวเหนือถือว่าเป็นวันพญาวัน เป็นวันเถลิงศก เริ่มต้นจุลศักราชใหม่ วันนี้เป็นวันที่มีการทำบุญทางศาสนา ตั้งแต่เวลาเช้าตรู่ผู้คนจะนำเอาสารอาหารหวานคาวต่าง ๆ ไปทำบุญถวายพระตามวัด ทานขันเข้า (อ่าน"ตานขันเข้า") เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษหรือญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วด้วย บางคนอาจนำสารอาหารไปมอบให้แก่ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้ที่ตนเคารพนับถือ เรียกว่า ทานขันเข้าคนแก่คนแก่ จากนั้นจะนำตุ๊กหรือธงซึ่งได้เตรียมไว้ไปปักบนเจดีย์ทราย ทั้งนี้ มีคติว่าการทานตุ๊กนั้นมีอันนิสงส์ สามารถช่วยให้ผู้ตายที่มีบาปหนักถึงตกนรกนั้นสามารถพ้นจากขุมนรกได้ จากนั้นก็มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ในวันพญาวัน บางท่านอาจจะเตรียมไม้้งามไปถวายสำหรับค้ำตันโพธิ์ ถือคติว่าเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการจะช่วยกันค้ำจุนพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และเป็นประจำทุก ๆ ปี ที่นักท่องเที่ยวทั้งที่มีเป้าประสงค์ที่กลับมาเยี่ยมครอบครัว หรือกลุ่มที่มาท่องเที่ยวสงกรานต์โดยเฉพาะ ส่วนใหญ่ในวันพญาวัน ตอนเช้าจะพาครอบครัวไปวัดเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว และอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติมิตรที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ในส่วนของกิจกรรมที่ทางจังหวัด เชียงรายและเทศบาลนครเชียงราย ได้จัดร่วมกันนั้น การสงฆ์น้ำพระเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุก ๆ ปี โดยทางเทศบาลนครเชียงรายได้จัดขบวนสงกรานต์ประดับประดาด้วยพฤษชาติอย่างสวยงามพร้อมกันนางสงกรานต์ และร่วมพิธีอาราธนาพระพุทธรูปสิหิงค์ ขึ้นประดิษฐานบนรถบุษบกเพื่อให้ประชาชนได้สงฆ์น้ำพระ ภายในบริเวณสวนตุ๊กและโคมเชียงใหม่

4.3 ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2548

การศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยมีประเด็นปัญหาที่จะศึกษา คือ (1) เหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยว (2) ความสนใจในการมาท่องเที่ยว (3) ความสนใจในประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม (4) ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม (5) ความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ คณะนักวิจัยได้ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 ตัวอย่าง ผลการศึกษามีดังนี้

4.3.1 ความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2548

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ถิ่นที่อยู่ ลักษณะการเดินทาง พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ระยะเวลาในการเยือนจังหวัดเชียงราย จุดมุ่งหมายในการเยือนจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

เพศ (N = 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	186	46.5
หญิง	214	53.5
อายุ (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 25 ปี	138	34.5
25-34 ปี	121	30.3
35- 44 ปี	93	23.3
45-54 ปี	39	9.8

55ปี และมากกว่า	9	2.3
อาชีพ (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ	46	11.5
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	41	10.3
ผู้บริหารและผู้จัดการ	25	6.3
ผู้ปฏิบัติงานธุรกิจและนักธุรกิจการค้า	81	20.3
ผู้ใช้แรงงานและปฏิบัติงานบริการ	77	19.3
อื่น ๆ เช่น แม่บ้าน นักศึกษา	130	32.5
ถิ่นที่อยู่ (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ภาคเหนือ	206	51.6
ภาคกลาง	123	30.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34	8.5
ภาคใต้	37	9.3
ลักษณะการเดินทาง(N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
คนเดียว	61	15.3
กลุ่มเพื่อน	135	33.8
ครอบครัว	168	42.0
บริษัททัวร์ในจังหวัดเชียงราย	16	4.0
บริษัททัวร์ในถิ่นที่อยู่	7	1.8
อื่นๆ	13	3.3
พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รถบัสทัศนาวจร	21	5.3
รถโดยสารประจำทางท้องถิ่น	34	8.5
รถรับจ้าง	14	3.5
รถส่วนตัว/รถเช่า	331	82.9
ระยะเวลาในการมาเยือน (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-2 วัน	110	27.6
3-4 วัน	159	39.8
5-10 วัน	42	10.5

เกินกว่า 10 วัน	89	22.3
จุดมุ่งหมายในการมาเยือน (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพื่อพักผ่อน	208	52.0
เพื่อเยี่ยมญาติ เพื่อน	84	21.0
เพื่อชื่นชมวัฒนธรรม	24	6.0
เพื่อจับจ่ายซื้อของ	7	1.8
ประชุม สัมมนา	25	6.3
เพื่อท่องเที่ยวสถานบันเทิง	14	3.5
เพื่อแสวงบุญ	5	1.3
จุดมุ่งหมายอื่นๆ	33	8.3

เพศ เพศชาย ร้อยละ 46.5 เพศหญิง ร้อยละ 53.5

อายุ มีอายุน้อยกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมา มีอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.3 มีอายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีอายุ 45-54 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.8 และมีอายุ 55 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.3

อาชีพ กลุ่มนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงานธุรกิจและนักธุรกิจการค้า คิดเป็นร้อยละ 20.3 เป็นผู้ใช้แรงงานและปฏิบัติงานบริการ คิดเป็นร้อยละ 19.3 กลุ่มข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 11.5 กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 10.3 กลุ่มผู้บริหารและผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 6.3

ถิ่นที่อยู่ ชาวภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 51.6 เป็นชาวภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.8 เป็นชาวภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 9.3 และเป็นชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 8.5

ลักษณะการเดินทาง เดินทางมากับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 42.0 เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 33.8 เดินทางมาด้วยตนเองคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 15.3 เดินทางมากับบริษัททัวร์ในจังหวัดเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 4.0 เดินทางมากับบริษัททัวร์ในจังหวัดของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 1.8 และเดินทางมาโดยลักษณะการเดินทางแบบอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 3.3

พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง เดินทางมาโดยรถส่วนตัวหรือรถเช่า คิดเป็นร้อยละ 82.9 รองลงมาเป็นรถโดยสารประจำทางท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 8.5 รถบัสทัศนอาจร คิดเป็นร้อยละ 5.3 และรถรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 3.5

ระยะเวลาในการมาเยือน มีระยะเวลาอยู่ในจังหวัดเชียงราย 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 39.8 ระยะเวลา 1-2 วัน คิดเป็นร้อยละ 27.6 ระยะเวลาเกินกว่า 10 วัน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และระยะเวลา 5-10 วัน คิดเป็นร้อยละ 10.5

จุดมุ่งหมายในการมาเยือน เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 52.0 เพื่อเยี่ยมญาติ หรือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 21.0 เพื่อประชุมหรือสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 6.3 เพื่อท่องเที่ยวสถานบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 3.5 เพื่อจับจ่ายซื้อของ คิดเป็นร้อยละ 1.8 เพื่อการแสวงบุญ คิดเป็นร้อยละ 1.3 และจุดมุ่งหมายอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 8.3

2. เหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.ความคุ้มค่าเงิน	3.50	1.11	มาก*
2.ค่าใช้จ่ายไม่สูง	3.18	1.21	ปานกลาง
3.ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม	3.44	1.26	ปานกลาง
4.แหล่งซื้อของ	3.14	1.25	ปานกลาง
5.สถานที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.38	1.17	ปานกลาง
6.รวมอยู่ในรายการนำเที่ยว	3.23	1.22	ปานกลาง
7.อาหารพื้นเมือง	3.20	1.32	ปานกลาง
8.มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.14	1.29	ปานกลาง
9.ธรรมชาติและภูเขา	3.39	1.46	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.28	1.25	ปานกลาง

ผลการศึกษาพบว่าเหตุผลหลักในการมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ มีความคุ้มค่าเงินที่ใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ซึ่งให้ความเห็นในระดับมาก รองลงมาคือ เรื่องของประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ สถานที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย มีอากาศที่ดี และมีค่าครองชีพที่ไม่สูงมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยมองเห็นถึงความคุ้มค่าของเงินที่ได้ใช้จ่ายไป

3. ความสนใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสนใจ
1.ชมวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.46	1.23	ปานกลาง
2.แสวงบุญ	3.06	1.32	ปานกลาง
3.จับจ่าย-ซื้อของ	3.23	1.15	ปานกลาง
4.ชมทัศนียภาพที่สวยงาม	3.44	1.35	ปานกลาง
5.อากาศดี	3.65	1.33	มาก*
6.จุดเหนือจุดในสยาม	3.55	1.37	มาก
7.ชมศิลปกรรม	3.21	1.32	ปานกลาง
8.สามเหลี่ยมทองคำ	3.30	1.30	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.38	1.30	ปานกลาง

ผลการศึกษาพบว่า รายการที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสนใจมากในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ก็คือสภาพของภูมิอากาศที่ดี และเป็นจุดเหนือสุดของประเทศ รองลงมาคือ ความสนใจในเรื่องของวัฒนธรรม การเที่ยวชมทัศนียภาพ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าในช่วงฤดูหนาว หรือในช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดติดต่อกัน จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าในช่วงฤดูดังกล่าว จะมีอากาศที่หนาวเย็นในตอนเช้า เป็นช่วงบรรยากาศที่งดงาม จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการมาเยือนจังหวัดเชียงราย

4. ความสนใจในประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสนใจในประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสนใจ
1.สถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม	3.62	1.14	มาก*
2. วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง	3.37	1.19	ปานกลาง
3.วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ	3.24	1.19	ปานกลาง
4. สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	3.22	1.26	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.29	1.19	ปานกลาง

จากการศึกษาประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมากกับประเภทสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม รองลงมาคือประเภทสถานที่ท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนพื้นเมือง ชาวไทยภูเขา และสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดเชียงรายมีสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ที่น่าสนใจหลายแห่ง เช่น วัดพระธาตุดอยตุง วัดพระแก้ว วัดร่องขุ่น เป็นต้น ในส่วนของประเภทสถานที่ท่องเที่ยวที่แสดงวิถีชีวิตของคนพื้นเมือง ชาวไทยภูเขา หรือสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะวิถีชีวิตของคนพื้นเมืองเชียงราย หรือชาวไทยภูเขาในปัจจุบัน ก็ได้แตกต่างจากชาวไทยภาคอื่น ๆ มากนัก ในส่วนของประเภทสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงราย ไม่มีความเด่นชัดดังเช่นของจังหวัดสุโขทัย หรืออยุธยา

5. ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัด เชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสนใจ
1. วัดต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย	3.79	1.09	มาก*
2. ศิลปะต่าง ๆ	3.76	1.12	มาก
3. พิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ	3.60	1.13	มาก
4. ประเพณีและกิจกรรมต่าง ๆ	3.47	1.27	ปานกลาง
5. วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง	3.41	1.22	ปานกลาง
6. วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ	3.34	1.23	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.59	1.07	มาก

ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมากกับการชมวัดต่าง ๆ เช่น วัดพระแก้ว วัดร่องชุ่น เป็นต้น ศิลปะต่าง ๆ และพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมักจะนิยมเข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามวัดต่าง ๆ เมื่อโอกาสได้มาเยือน ในเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยวที่แสดงถึงประเพณี วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง และชาวไทยภูเขา พบว่านักท่องเที่ยวให้ความสนใจปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะประเพณีหรือกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นไม่มีความโดดเด่นเทียบชั้นขึ้นมาในระดับภาค หรือระดับชาติ

6. ความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความประทับใจ
1. ความเก่าแก่/คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม	3.66	1.16	มาก*
2. วัฒนธรรมที่หลากหลาย	3.55	1.15	มาก
3. ทัศนียภาพที่สวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว	3.55	1.21	มาก
4. การมีเอกลักษณ์ของตนเอง	3.51	1.20	มาก
5. ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	3.36	1.49	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.52	1.24	มาก

การศึกษาความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายมีความประทับใจมากกับความเก่าแก่/คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความมีทัศนียภาพที่สวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว และการมีเอกลักษณ์ของตนเองของจังหวัดเชียงราย

4.3.2 ความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ใน ปี พ.ศ. 2548

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ที่อยู่อาศัย ลักษณะการเดินทาง พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ระยะเวลาในการเยือนจังหวัดเชียงราย จุดมุ่งหมายในการเยือนจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้ ดังนี้

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

เพศ (N = 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	241	60.3
หญิง	159	39.8
อายุ (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 25 ปี	84	21.0
25-34 ปี	108	27.0
35- 44 ปี	78	19.5
45-54 ปี	59	14.8
55ปี และมากกว่า	71	17.8
อาชีพ (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
นักศึกษาชีพ	97	24.3
ผู้บริหารและผู้จัดการ	40	10.0
ผู้ปฏิบัติงานธุรกิจและนักธุรกิจการค้า	59	14.8
นักเรียน/นักศึกษา	61	15.3
อื่น ๆ	83	20.8
ถิ่นที่อยู่ (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เอเชีย	62	15.5
ยุโรป	187	46.8
อเมริกา	91	22.8
โอเชียเนีย	45	11.3
ตะวันออกกลางและแอฟริกา	10	2.5
อื่น ๆ	5	1.3
ลักษณะการเดินทาง (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
คนเดียว	158	39.5
กลุ่มเพื่อน	127	31.8
ครอบครัว	76	19.0

ลักษณะการเดินทาง (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
บริษัททัวร์	28	7.0
บริษัททัวร์ในถิ่นที่อยู่	4	1.0
อื่นๆ	6	1.5
พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รถบัสทัศนอาจร	84	21.0
รถโดยสารประจำทางท้องถิ่น	137	34.3
รถรับจ้าง	10	2.5
รถส่วนตัว/รถเช่า	84	21.0
อื่นๆ	85	21.3
ระยะเวลาในการมาเยือน (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-2 วัน	118	29.5
3-4 วัน	138	34.5
5-10 วัน	58	14.5
เกินกว่า 10 วัน	86	21.5
จุดมุ่งหมายในการมาเยือน (N= 400)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพื่อพักผ่อน	119	29.8
เพื่อเยี่ยมญาติ เพื่อน	62	15.5
เพื่อชื่นชมวัฒนธรรม	152	38.0
เพื่อจับจ่ายซื้อของ	4	1.0
ประชุม สัมมนา	5	1.3
เพื่อท่องเที่ยวสถานบันเทิง	6	1.5
เพื่อแสวงบุญ	10	2.5
อื่นๆ	39	9.8

เพศ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 60.3 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 39.7

อายุ มีอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.0 รองลงมา มีอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.0 มีอายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5 มีอายุ 45-54 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.8 และมีอายุ 55 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.8

อาชีพ เป็นนักวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 24.3 รองลงมาเป็นกลุ่มอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 20.8 นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.3 ผู้ปฏิบัติงานธุรกิจและนักธุรกิจการค้า คิดเป็นร้อยละ 14.8 และผู้บริหารและผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 10.0

ถิ่นที่อยู่ เป็นชาวยุโรป คิดเป็นร้อยละ 46.8 เป็นชาวอเมริกา คิดเป็นร้อยละ 22.8 เป็นชาวเอเชีย คิดเป็นร้อยละ 15.5 เป็นชาวโอเชียเนีย คิดเป็นร้อยละ 11.3 เป็นชาวตะวันออกกลางและแอฟริกา คิดเป็นร้อยละ 2.5 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.3

ลักษณะการเดินทาง เดินทางมาคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 39.5 เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 31.8 เดินทางมากับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 19.0 เดินทางมากับบริษัททัวร์ คิดเป็นร้อยละ 8.0 และเดินทางมาโดยลักษณะการเดินทางแบบอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.5

พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง เดินทางมากับรถโดยสารประจำทางท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 34.3 เดินทางโดยวิธีอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 21.3 เป็นรถยนต์ส่วนตัว/รถเช่า คิดเป็นร้อยละ 21.0 รถบัสทัศนาวจร คิดเป็นร้อยละ 21.0 และรถรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 2.5

ระยะเวลาในการมาเยือน มีระยะเวลาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 34.5 ระยะเวลา 1-2 วัน คิดเป็นร้อยละ 29.5 ระยะเวลาเกินกว่า 10 วัน คิดเป็นร้อยละ 21.5 และระยะเวลา 5-10 วัน คิดเป็นร้อยละ 14.5

จุดมุ่งหมายในการมาเยือน มีจุดมุ่งหมายมาเยือนเพื่อเยี่ยมชมวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 38.0 เพื่อพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 29.8 เพื่อเยี่ยมญาติ หรือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 15.5 จุดประสงค์อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 9.8 เพื่อแสวงบุญ คิดเป็นร้อยละ 2.5 เพื่อท่องเที่ยวสถานบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 1.5 ประชุม สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 1.3 และเพื่อจับจ่ายซื้อของ คิดเป็นร้อยละ 1.0

2. เหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความคุ้มค่าเงิน	3.07	1.38	ปานกลาง
2. ค่าใช้จ่ายไม่สูง	2.90	1.38	ปานกลาง
3. ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม	3.43	1.43	ปานกลาง
4. แหล่งซื้อของ	2.51	1.56	น้อย
5. สถานที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก	2.64	1.58	ปานกลาง
6. รวมอยู่ในรายการนำเที่ยว	1.98	1.76	น้อย
7. อาหารไทย	3.27	1.55	ปานกลาง
8. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2.99	1.68	ปานกลาง
9. ธรรมชาติ ภูเขา	3.58	1.58	มาก*
10. กีฬา	1.63	1.61	น้อย
ค่าเฉลี่ย	2.80	1.55	ปานกลาง

ผลการศึกษาพบว่าเหตุผลหลักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย คือ ธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย รองลงมาเป็นเรื่องของประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าธรรมชาติและสภาพอากาศที่ดีของเชียงราย เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้มาเยือน

3. ความสนใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสนใจ
1. ชมวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.59	1.52	มาก
2. แสวงบุญ	1.90	1.61	น้อย
3. จั๊บจ่าย ชื้อของ	2.40	1.60	น้อย
4. ชมทัศนียภาพที่สวยงาม	3.51	1.51	มาก
5. อากาศดี	3.39	1.61	ปานกลาง
6. จุดเหนือสุดยอดในสยาม	2.93	1.70	ปานกลาง
7. ชมศิลปกรรม	2.76	1.59	ปานกลาง
8. สามเหลี่ยมทองคำ	4.81	0.70	มากที่สุด*
ค่าเฉลี่ย	3.16	1.48	ปานกลาง

ผลการศึกษาค้นคว้าความสนใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจมากที่สุดกับการชมสามเหลี่ยมทองคำ รองลงมาคือความสนใจในวัฒนธรรม และการเยี่ยมชมทัศนียภาพของจังหวัดเชียงราย จากการที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ อาจเป็นเพราะว่าเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงในระดับสากลซึ่งเกี่ยวข้องกับแหล่งผลิตยาเสพติดติดสากลในอดีต และเป็นจุดพรมแดนของทั้ง 3 ประเทศ

4. ความสนใจในประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมใน
จังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในประเภทของการ
ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสนใจ
1. สถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม	3.03	1.55	ปานกลาง
2. วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง	3.58	1.50	มาก*
3. วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ	3.40	1.45	ปานกลาง
4. สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	3.17	1.53	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.29	1.50	ปานกลาง

จากการศึกษาประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พบว่า
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจมากกับประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิต
ของคนพื้นเมือง รองลงมา คือ ประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา
เผ่าต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดง
ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมของคนพื้นเมือง
นั้นๆ มากกว่าการชมอย่างเดียว

5. ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัด
เชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยว
เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาว
ต่างประเทศ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสนใจ
1. วัดต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย	3.03	1.67	ปานกลาง
2. ศิลปะต่าง ๆ	2.70	1.58	ปานกลาง
3. พิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ	2.82	1.65	ปานกลาง
4. ประเพณีและกิจกรรมต่าง ๆ	1.84	1.90	น้อย
5. วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง	3.27	1.55	ปานกลาง*
6. วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ	3.25	1.55	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.81	1.65	ปานกลาง

จากการศึกษาความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่าให้ความสนใจปานกลางกับวิถีชีวิตของคนพื้นเมือง รองลงมา
คือ ความสนใจในสถานที่แสดงวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา วัดต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย พิพิธภัณฑ
สถานและศิลปะต่าง ๆ ให้ความสนใจน้อยกับประเพณีและกิจกรรมต่าง ๆ

จากการที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจน้อยในประเพณีหรือกิจกรรมที่
จังหวัดจัดขึ้น อาจเป็นเพราะว่าประเพณีและกิจกรรมที่จัดขึ้นมานั้นไม่ได้มีความโดดเด่นเทียบชั้น
ได้กับจังหวัดอื่นๆ เช่น ลอยกระทง หรือประเพณีสงกรานต์ของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

6. ความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมใน
จังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว
เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาว
ต่างประเทศ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความเก่าแก่ คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม	3.28	1.51	ปานกลาง
2. วัฒนธรรมที่หลากหลาย	3.32	1.46	ปานกลาง
3. อรรถยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น	3.65	1.54	มาก*
4. การมีเอกลักษณ์ของตนเอง	3.20	1.57	ปานกลาง
5. ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	2.74	1.70	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.23	1.55	ปานกลาง

จากการศึกษาความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่านักท่องเที่ยวประทับใจในอรรถยาศัยไมตรีของคนจังหวัด
เชียงรายมาก รองลงมาคือวัฒนธรรมที่หลากหลายของจังหวัดเชียงราย ความเก่าแก่/คุณค่าของ
ศิลปะ วัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจเป็นเพราะคนจังหวัดเชียงรายมีอรรถยาศัยไมตรีที่ดี ให้
ความเป็นมิตรกับผู้มาเยือน ดังนั้นสิ่งดีๆสิ่งนี้ควรเป็นสิ่งที่จังหวัดเชียงรายต้องมีการอนุรักษ์และ
รักษาไว้

4.4 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

การศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยศึกษาดังนี้ (1) ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (4) ด้านการจัดการของบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ (5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ โดยการใช้แบบสอบถาม จำนวน 200 ตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวสูง จำนวน 80 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง จำนวน 70 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ จำนวน 50 ตัวอย่าง

4.4.1 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจำนวน 80 ตัวอย่าง ในพื้นที่อำเภอเมือง แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ ซึ่งจัดให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง ผลการศึกษามีดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ มีดังนี้

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

เพศ (N = 80)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	45	56.25
หญิง	35	43.75
อายุ (N = 80)	จำนวน(คน)	ร้อยละ

ต่ำกว่า 25 ปี	1	1.20
25-34 ปี	15	18.80
35- 44 ปี	24	30.00
45-54 ปี	24	30.00
55ปี และสูงกว่า	16	20.00
วุฒิการศึกษา (N = 80)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	3.80
ประถมศึกษา	20	25.00
มัธยมศึกษา	24	30.00
อาชีวศึกษา	4	5.00
ปริญญาตรี	29	36.20
อาชีพ (N = 80)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	5	6.30
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	18	22.50
ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น	22	27.40
ค้าขาย	16	20.00
รับจ้าง	12	15.00
อาชีพอื่น ๆ	7	8.80

เพศ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.25 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 43.75

อายุ อายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมา มีอายุ 45 – 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 มีอายุ 55 ปีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 20 มีอายุ 25 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.80 และมีอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.20 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา วุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.20 รองลงมา วุฒิมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.00 วุฒิประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.00 วุฒิอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.00 และวุฒิต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.80 ตามลำดับ

อาชีพ ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 27.40 รองลงมา เป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 20.00 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 15.00 อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 8.80 และมีอาชีพเกษตรกรรวม คิดเป็นร้อยละ 6.30 ตามลำดับ

2. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงรายตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์ที่เหมาะสม (เช่น การเลือกพันธุ์ไม้ประดับ การสร้างทางเดิน)	4.05	0.69	มาก
2. ความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด (เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่ใช้สอยระหว่างเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และเขตบริการอย่างชัดเจน)	4.06	0.68	มาก
3. สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (เช่น การมองเห็นเจดีย์หรือวิหารอย่างชัดเจน)	4.18	0.59	มาก
4. มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว	4.18	0.61	มาก
5. ความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม	3.90	0.73	มาก
6. เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น	4.22	0.63	มาก*
7. สิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสม กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	3.97	0.77	มาก
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 6	4.08	0.67	มาก

จากการศึกษาความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงตามองค์ประกอบที่ 6 โดยภาพรวมมีระดับความพร้อมมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีระดับความพร้อมมากในทุกรายการ คือ การเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น รองลงมา คือ การมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิง

การท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

3. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงรายตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. เหมาะสมทุกฤดูกาล	4.42	0.88	มาก*
2. ทางเข้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม	4.33	0.71	มาก
3. สภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว	4.28	0.82	มาก
4. ความปลอดภัยในการเดินทาง	4.36	0.69	มาก
5. ความชัดเจนของป้ายบอกทาง	3.90	0.90	มาก
6. บริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.68	1.01	มาก
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบ 7	4.16	0.83	มาก

จากการศึกษาความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงตามองค์ประกอบที่ 7 โดยรวมมีระดับความพร้อมมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า มีระดับความพร้อมมากทุกรายการ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวทุกฤดูกาล รองลงมาก็คือ มีความปลอดภัยของเส้นทางในการเดินทาง ทางเข้าสถานที่ท่องเที่ยวตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม มีสภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางทาง และบริการของรถโดยสารสาธารณะไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการลงสำรวจพื้นที่ที่พบว่าเส้นทางในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสามารถเดินทางได้ทุกฤดูกาล แต่บางเส้นทางต้องเพิ่มความระมัดระวังในการเดินทาง เช่น

เส้นทางขึ้นพระธาตุดอยตุง ที่ถนนคืบแคบ และอาจจะมีดินหรือหินหล่นลงมาจากการถูกน้ำกัดเซาะในช่วงฤดูฝน

4. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. การจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย	3.77	0.88	มาก
2. สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า โทรศัพท์)	3.76	0.94	มาก
3. สาธารณูปการ (ถนน ทางเดิน ลานจอดรถ)	3.80	0.82	มาก *
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 8	3.77	0.88	มาก

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงตามองค์ประกอบที่ 8 โดยรวมมีระดับความพร้อมมาก และพบว่าทุกรายการมีระดับความพร้อมมาก ได้แก่ สาธารณูปการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนนทางเข้า ทางเดิน ลานจอดรถ เป็นต้น รองลงมาคือ มีการจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว และสาธารณูปโภค เช่น มีไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ/ สัญญาณโทรศัพท์มือถือชัดเจนทุกระบบ เป็นต้น ตามลำดับ

5. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงรายตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความพร้อม
1. มีกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.05	0.87	ปานกลาง
2. มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว	2.68	0.98	ปานกลาง
3. จัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม	2.75	0.87	ปานกลาง
4. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน	2.81	1.00	ปานกลาง
5. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนเที่ยวชม	2.46	1.06	ต่ำ*
6. การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่	2.53	1.00	ปานกลาง
7. มีมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว	2.51	1.09	ปานกลาง
8. มีเจ้าหน้าที่ ดูแลรักษา	2.61	1.03	ปานกลาง
9. มีการตรวจสอบ ซ่อมบำรุงและปรับปรุงส่วนที่เสียหาย	2.93	1.01	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 9	2.70	0.99	ปานกลาง

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงตามองค์ประกอบที่ 9 โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง และแต่ละรายการพบว่า มีระดับความพร้อมปานกลางด้านการจัดตั้งกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ การบำรุงดูแลรักษาและปรับปรุงพื้นที่ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน การจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม การจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว มี

มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ตามลำดับ และมีระดับความพร้อมต่ำด้านศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนเที่ยวชม

6. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น	2.52	1.15	ปานกลาง
2. โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว	2.52	1.15	ปานกลาง
3. การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น	2.51	1.11	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	2.28	1.04	ต่ำ*
5. การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน	2.57	1.11	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 10	2.48	1.11	ต่ำ

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงตามองค์ประกอบที่ 10 โดยรวมมีระดับความพร้อมต่ำ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ด้านที่มีระดับความพร้อมปานกลาง ได้แก่ การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน รองลงมาคือ โอกาสการสร้างของประชาชนในท้องถิ่น โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น และด้านที่มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

7. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว
เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของ
ภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่
มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงในจังหวัดเชียงราย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ พร้อม
1.ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	4.08	0.67	มาก*
2. ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	4.16	0.85	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	3.77	0.88	มาก
4. ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่	2.70	0.98	ปานกลาง
5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	2.48	1.11	ต่ำ
ระดับความพร้อมโดยรวมของทั้ง 5 องค์ประกอบ	3.43	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 พบว่าศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย
ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ
พบว่า องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมมาก ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่ง
ท่องเที่ยว ความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกใน
แหล่งท่องเที่ยว มีระดับความพร้อมปานกลาง ได้แก่ บุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และมี
ระดับความพร้อมต่ำได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการวิเคราะห์ความพร้อมของภาคีเครือข่าย สรุปได้ว่าในพื้นที่ที่มีศักยภาพการ
ท่องเที่ยวสูง (อำเภอเมือง แม่สาย เชียงแสน เชียงของ) มีศักยภาพและความพร้อมของภาคี
เครือข่ายชุมชนในระดับปานกลาง และค้นพบว่าในการพัฒนาที่ผ่านมาจะเน้นหนักในเรื่องของ
การพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว หรือเส้นทางการเดินทาง หรือระบบสาธารณูปโภค แต่ขาดการ
พัฒนาด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว หรือสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในเรื่องของ
การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งดูแลแหล่งท่องเที่ยว
ต่างๆในเขตพื้นที่ ได้มีความรู้และความเข้าใจในการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากรด้านการ

ท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ จะเป็นการเพิ่มศักยภาพของภาคีเครือข่ายชุมชนให้มีบทบาทในการทำงาน และร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างความดึงดูดใจและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

4.4.2 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย

พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ซึ่งคณะนักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 70 ตัวอย่าง ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สรวย แม่จัน เวียงป่าเป้า พาน และแม่ฟ้าหลวง ผลการศึกษา มีดังนี้

1) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ มีดังนี้

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

เพศ(N = 70)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	36	51.40
หญิง	34	48.60
อายุ (N = 70)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 25 ปี	2	2.90
25-34 ปี	10	14.30
35- 44 ปี	28	40.00
45-54 ปี	22	31.40
55ปี และสูงกว่า	8	11.40
วุฒิการศึกษา (N = 70)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	1	1.40
ประถมศึกษา	19	27.10

มัธยมศึกษา	35	50.00
อาชีวศึกษา	4	5.70
ปริญญาตรี	11	15.70
อาชีพ (N = 70)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	4	5.70
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	13	18.60
ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น	28	40.00
ค้าขาย	15	21.40
รับจ้าง	2	2.90
อาชีพอื่น ๆ	8	11.40

เพศ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.40 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 48.60

อายุ มีอายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา มีอายุ 45 – 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีอายุ 25 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.30 อายุ 55 ปีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 11.40 และมีอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา วุฒิมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา วุฒิประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.10 วุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 15.70 วุฒิอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.70 และวุฒิต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ

อาชีพ ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21.40 พ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 18.60 อาชีพ อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 11.40 อาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 5.70 อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

2. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์เหมาะสม (เช่น การเลือกพันธุ์ไม้ประดับ การสร้างทางเดิน)	3.00	0.93	ปานกลาง
2. ความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด (เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่ใช้สอยระหว่างเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และเขตบริการอย่างชัดเจน)	3.02	1.16	ปานกลาง
3. สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (เช่น การมองเห็นเจดีย์หรือวิหารอย่างชัดเจน)	3.15	1.00	ปานกลาง*
4. มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว	3.11	1.21	ปานกลาง
5. ความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม	2.98	1.25	ปานกลาง
6. เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น	2.95	1.30	ปานกลาง
7. สิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสม กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	2.90	1.27	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 6	3.01	1.16	ปานกลาง

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ตามองค์ประกอบที่ 6 โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง ซึ่งได้แก่ สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม รองลงมาก็คือ มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด ความ

สวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์ที่เหมาะสม ความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น และ สิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสม กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมตามลำดับ

3. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 23 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. เหมาะสมทุกฤดูกาล	3.00	0.93	ปานกลาง
2. ทางเข้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม	3.02	1.16	ปานกลาง
3. สภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.15	1.00	ปานกลาง*
4. ความปลอดภัยในการเดินทาง	3.11	1.21	ปานกลาง
5. ความชัดเจนของป้ายบอกทาง	2.98	1.25	ปานกลาง
6. บริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว	2.90	1.27	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 7	3.02	1.13	ปานกลาง

ผลการศึกษาพบว่าความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าทุกรายการ มีระดับความพร้อมปานกลาง ซึ่งได้แก่ สภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านความปลอดภัยในการเดินทาง ทางเข้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม มีความเหมาะสมในทุกฤดูกาล ความชัดเจนของป้ายบอกทาง และบริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

4) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 24 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคี เครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. การจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย	3.04	0.66	ปานกลาง*
2. สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า โทรศัพท์)	2.88	0.57	ปานกลาง
3. สาธารณูปการ (ถนน ทางเดิน ลานจอดรถ)	2.84	0.52	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 8	2.92	0.88	ปานกลาง

ผลการศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 พบว่า โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง ได้แก่ มีการจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย รองลงมา คือ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตามลำดับ

5) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านการจัดการของบุคลากรและการจัดการในพื้นที่

ตารางที่ 25 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านการจัดการของบุคลากรและการจัดการในพื้นที่

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. มีกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.48	0.71	ต่ำ
2. มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว	2.22	0.74	ต่ำ
3. มีการจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม	2.24	0.80	ต่ำ
4. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน	2.14	0.64	ต่ำ
5. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนเที่ยวชม	1.95	0.52	ต่ำ
6. การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่	1.98	0.52	ต่ำ
7. มีมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว	2.00	0.58	ต่ำ
8. มีเจ้าหน้าที่ ดูแลรักษา	1.80	0.77	ต่ำ*
9. มีการตรวจสอบ ซ่อมบำรุงและปรับปรุงส่วนที่เสียหายอย่างต่อเนื่อง	2.07	0.76	ต่ำ
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 9	2.09	0.61	ต่ำ

จากการศึกษาพบว่าศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 โดยรวมมีระดับความพร้อมต่ำ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีระดับความพร้อมต่ำทุกรายการ ได้แก่ กลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว การถ่ายทอด

มรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน การตรวจสอบ ซ่อมบำรุงและปรับปรุงส่วนที่เสียหายอย่างต่อเนื่อง มาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวการจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนเที่ยวชม และมีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา ตามลำดับ

6) **ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน**

ตารางที่ 26 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการดำเนินงานพร้อมและศักยภาพของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น	1.64	0.79	ต่ำ
2. โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว	1.50	0.84	ต่ำ
3. การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น	1.31	0.67	ต่ำที่สุด
4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	1.24	0.64	ต่ำที่สุด*
5. การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน	1.32	0.58	ต่ำที่สุด
ระดับความพร้อมโดยรวมตามองค์ประกอบที่ 10	1.40	0.70	ต่ำที่สุด

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมมีระดับความพร้อมต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น รองลงมา คือ โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว มีระดับความพร้อมต่ำที่สุด ได้แก่ การเปิดโอกาส

ให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน รองลงมา คือ การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น และการมีส่วนร่วมในการบริหาร

7) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ของพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 27 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ในจังหวัดเชียงราย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1.ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	3.01	1.16	ปานกลาง
2. ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.41	0.70	ปานกลาง
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	2.92	0.58	ปานกลาง
4.ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่	2.09	0.58	ต่ำ
5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	1.40	0.70	ต่ำที่สุด*
ระดับความพร้อมโดยรวมของทั้ง 5 องค์ประกอบ	2.56	0.74	ปานกลาง

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความพร้อมปานกลางในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มีระดับความพร้อมต่ำในด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และมีระดับความพร้อมต่ำที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลำดับ

ดังนั้นความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง (อำเภอแม่สรวย แม่จัน เวียงป่าเป้า พาน และแม่ฟ้าหลวง) มีระดับความพร้อมปานกลางค่อนข้างต่ำ ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนา

อย่างจริงจังในทุกๆองค์ประกอบ โดยเฉพาะองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสนใจในเรื่องของการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพื่อให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่เขตการดูแล สามารถเป็นแหล่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือน และถ้ามีระบบการจัดการบริหารที่ดี จะช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง

4.4.3 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย

พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ซึ่งคณะนักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 50 ตัวอย่าง ในเขตพื้นที่อำเภอแม่ลาว พญาเม็งราย ป่าแดด เทิง กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และกิ่งอำเภอดอยหลวง ผลการศึกษามีดังนี้

1) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ มีดังนี้

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

เพศ (N = 50)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	25	50.00
หญิง	25	50.00
อายุ (N = 50)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 25 ปี	4	8.00
25-34 ปี	10	20.00
35- 44 ปี	23	46.00
45-54 ปี	10	20.00
55ปี และสูงกว่า	3	6.00
วุฒิการศึกษา (N = 50)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	0	0.00

ประถมศึกษา	10	20.00
มัธยมศึกษา	21	42.00
วุฒิการศึกษา (N = 50)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อาชีวศึกษา	3	6.00
ปริญญาตรี	14	28.00
อื่น ๆ	2	4.00
อาชีพ (N = 50)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	10	20.00
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	9	18.00
ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น	18	36.00
ค้าขาย	5	10.00
รับจ้าง	3	6.00
อื่น ๆ	5	10.00

เพศ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.00

อายุ อายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมา มีอายุ 45 – 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 อายุ 25 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 อายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอายุ 55 ปีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมา วุฒิมัธยมศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28.00 ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.00 วุฒิมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6.00 และวุฒิการศึกษาคืออื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

อาชีพ ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมา อาชีพเกษตรกรรวม คิดเป็นร้อยละ 20.00 พ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 18.00 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 10.00 อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 10.00 อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

2) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 29 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์เหมาะสม (เช่น การเลือกพันธุ์ไม้ประดับ การสร้างทางเดิน)	3.06	1.07	ปานกลาง
2. ความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด (เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่ใช้สอยระหว่างเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และเขตบริการอย่างชัดเจน)	2.92	1.15	ปานกลาง
3. สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (เช่น การมองเห็นเจดีย์หรือวิหารอย่างชัดเจน)	3.06	1.05	ปานกลาง
4. มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว	2.84	1.23	ปานกลาง
5. ความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม	2.86	1.29	ปานกลาง
6. เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น	2.82	1.40	ปานกลาง
7. สิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสม กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	2.62	1.33	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวม ตามองค์ประกอบที่ 6	2.88	1.21	ปานกลาง

จากการศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ตามองค์ประกอบที่ 6 โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม รองลงมาคือ ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์เหมาะสม ความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด ความ

กลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น และ สิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมตามลำดับ

3) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. เหมาะสมทุกฤดูกาล	2.72	1.35	ปานกลาง
2. ทางเข้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม	3.44	0.67	ปานกลาง
3. สภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.45	0.57	ปานกลาง
4. ความปลอดภัยในการเดินทาง	3.70	0.54	มาก*
5. ความชัดเจนของป้ายบอกทาง	3.52	0.61	มาก
6. บริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว	2.86	0.98	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวม ตามองค์ประกอบที่ 7	3.28	0.78	ปานกลาง

จากการศึกษาพบว่าศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ตามองค์ประกอบที่ 7 โดยรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละรายการ พบว่ามีระดับความพร้อมมากในด้าน ความปลอดภัยในเส้นทางการเดินทาง รองลงมาคือ ความชัดเจนของป้ายบอกทาง มีระดับความพร้อมปานกลางในด้านสภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว มีทางเข้าตั้งอยู่ใน

ตำแหน่งที่เหมาะสม บริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว และมีความเหมาะสมในการท่องเที่ยวทุกฤดูกาล ตามลำดับ

4) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 31 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคี เครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. การจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย	3.08	0.72	ปานกลาง*
2. สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า โทรศัพท์)	3.02	0.74	ปานกลาง
3. สาธารณูปการ (ถนน ทางเดิน ลานจอดรถ)	2.98	0.72	ปานกลาง
ระดับความพร้อมโดยรวม ตามองค์ประกอบที่ 8	3.02	0.72	ปานกลาง

ผลการศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 พบว่า โดยรวม มีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่าทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง ได้แก่ การจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย ระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตามลำดับ

5) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านการจัดการของบุคลากรและการจัดการในพื้นที่

ตารางที่ 32 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านการจัดการของบุคลากรและการจัดการในพื้นที่

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. มีกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.42	0.94	ต่ำ
2. มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว	2.12	0.96	ต่ำ
3. มีการจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม	2.22	1.01	ต่ำ
4. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน	2.20	0.88	ต่ำ
5. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนเที่ยวชม	1.96	0.69	ต่ำ
6. การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่	1.96	0.66	ต่ำ
7. มีมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว	1.98	0.74	ต่ำ
8. มีเจ้าหน้าที่ ดูแลรักษา	1.78	0.88	ต่ำ*
9. มีการตรวจสอบ ซ่อมบำรุงและปรับปรุงส่วนที่เสียหายอย่างต่อเนื่อง	2.12	0.84	ต่ำ
ระดับความพร้อมโดยรวม ตามองค์ประกอบที่ 9	2.08	0.84	ต่ำ

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 โดยรวมมีระดับความพร้อมต่ำ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม กิจกรรมการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน มีการตรวจสอบ ซ่อมบำรุง

และปรับปรุงส่วนที่เสียหายอย่างต่อเนื่อง การจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว การมีมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ก่อนเที่ยวชม และการจัดมีเจ้าหน้าที่ ดูแลรักษา

3.6 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตารางที่ 33 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการดำเนินงานพร้อมและศักยภาพของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น	1.58	1.05	ต่ำ
2. โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว	1.40	0.96	ต่ำที่สุด
3. การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น	1.30	0.81	ต่ำที่สุด
4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	1.20	0.72	ต่ำที่สุด
5. การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน	1.28	0.70	ต่ำที่สุด
ระดับความพร้อมโดยรวม ตามองค์ประกอบที่ 10	1.35	0.84	ต่ำที่สุด

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 โดยรวม มีระดับความพร้อมต่ำที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายรายการ พบว่า มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น มีระดับความพร้อมต่ำที่สุด ได้แก่ โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน และ การมีส่วนร่วมในการบริหาร

7) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ของพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 34 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1.ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	2.88	1.21	ปานกลาง
2. ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.28	0.78	ปานกลาง
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	3.02	0.72	ปานกลาง
4.ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่	2.08	0.84	ต่ำ
5.ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	1.38	0.84	ต่ำที่สุด
ระดับความพร้อมโดยรวมของทั้ง 5 องค์ประกอบ	2.52	0.88	ปานกลาง

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ โดยรวม มีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความพร้อมปานกลางในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

มีระดับความพร้อมระดับต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และด้านที่มีระดับความพร้อมต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายพื้นที่การท่องเที่ยวที่ศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ (อำเภอแม่ลาว พญาเม็งราย ป่าแดด เทิง กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และกิ่งอำเภอดอยหลวง) มีระดับความพร้อมปานกลางค่อนข้างต่ำ สิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนและจริงจัง คือ การพัฒนาบุคลากรและการจัดการการท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

8) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว เชิง
ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ของพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 35 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของ
ภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ใน
จังหวัดเชียงราย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพร้อม
1. ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	3.32	1.01	ปานกลาง
2. ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.61	0.77	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	3.23	0.72	ปานกลาง
4. ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่	2.29	0.80	ต่ำ
5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	1.75	0.88	ต่ำ
ความพร้อมโดยรวมทั้ง 5 องค์ประกอบ	2.83	0.82	ปานกลาง

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ
วัฒนธรรม พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ โดยรวม มีระดับความพร้อมปาน
กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความพร้อมมากในด้านความสะดวกใน
การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่ง
ท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ระดับความพร้อมระดับต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ ด้านการ
มีส่วนร่วมของประชาชน

แสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้รับการ
พัฒนาในด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทาง การเดินทาง หรือระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
จากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยังคงขาดการอบรมบุคลากรด้านการ
ท่องเที่ยวในพื้นที่ การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

4.5 แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่าย ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

การศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่าย ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้ทำการศึกษาดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์จาก (1) ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (2) บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (3) ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (4) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

2. แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยศึกษาแนวทางจากเอกสารทางวิชาการ และได้นำมาวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยที่นำมากำหนดจุดแข็ง-จุดอ่อน หรือกำหนดศักยภาพหรือความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ได้แก่คุณลักษณะสำคัญ คือ ความน่าดึงดูดใจของสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่ ความสะดวกในการเข้าถึง ภาพลักษณ์ของสถานที่ หมายถึง ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย และโอกาสในการเรียนรู้และประสบการณ์

1) จุดแข็งด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

1.1 มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาหลายแห่งที่มีชื่อเสียง เช่น วัดพระธาตุดอยตุง วัดพระแก้ว วัดร่องขุ่น วัดพระธาตุผาเงา วัดพระธาตุเจดีย์หลวง วัดพระสิงห์ เป็นต้น

1.2 มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังเช่นวัดร่องขุ่น ซึ่งเป็นงานก่อสร้างที่ออกแบบโดยศิลปินชื่อดังชาวเชียงราย อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ หรือตุงหลวง อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช เป็นต้น

1.3 มีวัดที่เก่าแก่ที่ทรงคุณค่าการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ในเขตเมืองโบราณเชียงใหม่ ซึ่งมีอายุยาวนานมาก่อนสุโขทัย หรืออยุธยา รวมถึงความมีคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์และความเก่าแก่ งดงามของโบราณวัตถุที่เก็บรวบรวมไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่

1.4 ความมีชื่อเสียงของพื้นที่บนดอยตุง ซึ่งประกอบด้วยความเก่าแก่และเป็นพระธาตุเจดีย์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดเชียงรายดังเช่นพระธาตุดอยตุง ความสวยงามของพระตำหนักดอยตุง

1.5 กิจกรรมการนั่งเรือยนต์ล่องตามแม่น้ำกก และการทัวร์ช้างชมวิถีชีวิตของชาวไทยกระเหรี่ยง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเป็นกลุ่มนิยมใช้บริการ

1.6 กิจกรรมการนั่งสามล้อถีบชมเมือง โดยกลุ่มสามล้อถีบ ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพบริการที่เก่าแก่ของจังหวัดเชียงราย โดยนั่งท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเป็นกลุ่มนิยมที่จะมาใช้บริการเพื่อนั่งชมความเป็นเมืองของเชียงราย ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เพราะปัจจุบันสามล้อถีบบริการนักท่องเที่ยวจะถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดเชียงราย

1.7 การศึกษาวิถีชีวิตที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายของเมืองการค้าชายแดนแม่สาย ซึ่งมีความหลากหลายทางชนเผ่า ที่อาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ

1.8 ตลาดเชียงรายไนท์บาซาร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการแสดงวัฒนธรรม และมีของที่ระลึกพื้นเมืองที่หลากหลายสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อหา

1.9 ความงดงาม ความโอบอ้อมอารี อภัยภัยไมตรีของประชาชนชาวเชียงราย มีเอกลักษณ์พิเศษที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ คือ มีความนุ่มนวล อ่อนหวาน รักสงบ มีความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ถือได้ว่าเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย หรือชาวต่างประเทศให้มาเยือน

1.10 การมีเส้นทางคมนาคมที่เหมาะสมและสะดวกในการเดินทาง ทั้งเส้นทางไปเมืองโบราณเชียงใหม่ ด้านชายแดนแม่สาย หรือพระธาตุดอยตุง โดยเดินทางได้ทุกฤดูกาล ทั้งรถยนต์ส่วนตัว รถยนต์เช่า หรือรถยนต์สาธารณะ สามารถเข้าไปถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้

1.10 มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สถานที่พัก ร้านอาหาร ความปลอดภัยในการบริการนักท่องเที่ยวทั้งชีวิตหรือทรัพย์สิน เป็นต้น

2) จุดอ่อนด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ในด้านที่เป็นจุดอ่อนที่อาจมีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เมื่อวิเคราะห์จากผลการศึกษาดังที่กล่าวมาข้างต้น มีผลปรากฏ ดังนี้

2.1 ความโดดเด่นของการจัดงานประเพณี หรือวัฒนธรรม ไม่สามารถสร้างความสนใจหรือดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากนัก เช่น งานวัฒนธรรม 4 ชาติ งานลอยกระทง งานสงกรานต์ การแห่เทียนพรรษา เป็นต้น อาจจะเนื่องมาจากการขาดการวางแผนดำเนินงานร่วมกันของภาครัฐ การภาคธุรกิจ และภาคประชาชน

2.2 จำนวนศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมมีจำนวนน้อย และแม้ว่าจะมีศูนย์บริการ แต่ไม่สามารถที่จะให้ข้อมูลรายละเอียดเชิงลึกที่เป็นสาระความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจได้

2.3 การบริการห้องสุขา/ห้องน้ำส่วนใหญ่ ไม่ได้มาตรฐานที่ยอมรับได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขาดเจ้าหน้าที่ดูแลหรือไม่มีงบประมาณในการจ้างคนดูแลความสะอาดห้องน้ำโดยเฉพาะ เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นวัดต่างๆ ก็อาศัยพระสงฆ์ทำหน้าที่ดูแล เป็นต้น

2.4 ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น/มัคคุเทศก์พื้นที่ในการนำชมหรือให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

2.5 การจัดสภาพภูมิทัศน์ภายในสถานที่ท่องเที่ยวไม่โดดเด่น สวยงาม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องการตกแต่งสถานที่

2.6 ขาดการดูแลในเรื่องของความสะอาดและความเป็นระเบียบในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

2.7 ขาดป้ายความรู้ที่จะอธิบายรายละเอียดของสิ่งสำคัญในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การอธิบายลักษณะของรูปทรงเจดีย์ การอธิบายลักษณะของวิหาร เป็นต้น

2.8 การกระจายตัวของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัดร่องขุ่น วัดพระแก้ว วัดพระธาตุดอยตุง เมืองโบราณเชียงแสน ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทาง อาจทำให้นักท่องเที่ยวบางคนเมื่อยล้า และอาจตัดสินใจยกเลิกเดินทางไปเที่ยวชม

2.9 การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวร่วมกันของผู้ที่มาค้าขายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เช่น บริเวณตลาดสดเทศบาล 1 เป็นต้น

2.10 ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ยังไม่มีชื่อเสียงในระดับชาติ หรือระดับสากล

2.11 ศักยภาพและความพร้อมด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสนใจกับนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น

2.12 ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าขาดการส่งเสริมสนับสนุนของภาครัฐ หรืออาจเป็นเพราะว่าประชาชนขาดความเข้าใจคิดว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐในการจัดการทั้งหมด

2.13 สร้างโอกาสในการหารายได้ของประชาชนในพื้นที่น้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะขาดการประสานงานหรือการรวมกลุ่มของธุรกิจในพื้นที่กับบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่

3) โอกาสของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

แม้ว่าการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จะมีจุดด้อยหลายประการดังกล่าว แต่โอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เมื่อวิเคราะห์และพิจารณาภาพโดยรวม สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 องค์ประกอบครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลตำบลต่างๆ เป็นต้น เริ่มเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมประเพณีหรือวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

3.2 ความเป็นเมืองชายแดน อย่างน้อยด้านชายแดนแม่สาย หรือสามเหลี่ยมทองคำ สามารถเป็นจุดที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

3.3 สภาพอากาศที่ดี อากาศดีไม่ตรีที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว จะเป็นจุดที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ในการเข้ามาเที่ยวชมจังหวัดเชียงราย

3.4 การมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและไม่ไกลจากจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของภาคเหนือ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางขึ้นมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายได้อย่างสะดวก

4) ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดหมายถึง ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคขวางกั้น ทำให้การส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวต้องเพิ่มความพยายามทุกด้านมากขึ้น ผลการศึกษาและวิเคราะห์ สามารถสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ได้ดังนี้

4.1 การพัฒนาและยกระดับของเมืองโบราณเชียงใหม่ ให้เป็นเมืองมรดกโลกทำได้ยาก เนื่องจากปัญหาการรุกล้ำพื้นที่ในเขตเมืองโบราณของประชาชนในพื้นที่ และความไม่ร่วมมือของชาวบ้านในพื้นที่

4.2 ปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจ การมีจิตสำนึกการดูแลความเป็นระเบียบ และความสะอาดของประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

4.3 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีการจัดงานเน้นลักษณะด้านการหารายได้จากการจัดงาน มากกว่าที่ความต้องการสื่อหรือแสดงออกถึงประเพณี วัฒนธรรมที่จัดขึ้นในงาน เช่น การจัดงานวัฒนธรรม 4 ชาติ การจัดงานประจำปี ฟอซูนเม้งราย เป็นต้น

4.4 ปัญหาด้านการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมจากการท่องเที่ยว โดยผู้บริการรายย่อย เช่น สามล้อถีบรับจ้าง ไม่มีโอกาสได้เป็นกลุ่มภาคีเครือข่ายร่วมกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ขาดการประสานงานในการจะนำนักท่องเที่ยวนั่งรถชมเมือง ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการรายใหญ่ๆ เป็นต้น

5) สภาพปัญหาจากการสำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม

ตัวอย่างของสภาพปัญหาที่สำรวจพบเห็นในพื้นที่ที่ศึกษากภาพการท่องเที่ยวสูง

5.1 ปัญหาด้านการจัดการภูมิทัศน์

- การปิดประตูทางเข้า ด้านที่อยู่ตรงหน้าพระอุโบสถของวัดพระแก้ว บดบังความงดงาม และความโดดเด่นของพระอุโบสถ เมื่อมองผ่านเข้าไปจากภายนอกวัด

ภาพที่ 43 ประตูทางเข้าที่ถูกปิดบดบังทัศนียภาพ

5.2 ปัญหาด้านการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว

- ตลาดสดเทศบาล 1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย มีนักท่องเที่ยวเข้ามาแวะเวียนอยู่เป็นประจำ เพื่อชมวิถีชีวิตของคนเชียงราย และเลือกซื้ออาหาร ผลไม้ การตั้งจุดทิ้งถังขยะดังกล่าว ทำให้เสียภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 44 ขยะบริเวณ ตลาดสดเทศบาล 1

- การจัดการขยะบนทางเดินเท้าที่ไม่เรียบร้อย ทำให้เป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสายตานักท่องเที่ยวที่เดินผ่านไปมา

ภาพที่ 45 ถังขยะบนทางเท้าในเขตเทศบาล

5.3 ปัญหาด้านการบริการ

-การขาดการดูแลเอาใจใส่ท่าเรือเทศบาลนครเชียงราย อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมลงไปมาก ทั้งที่เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มานั่งรอขึ้นเรือเพื่อไปท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตามสถานที่ท่องเที่ยวริมฝั่งแม่น้ำกก

ภาพที่ 46 ความทรุดโทรมของท่าเรือบริเวณสะพานแม่ฟ้าหลวง

ภาพที่ 47 สามล้อถีบบริการนำเที่ยว
ในตัวเมืองเชียงใหม่

-การขาดการช่วยเหลือในการยกระดับ

มาตรฐานการบริการทำให้กลุ่มรถสามล้อถีบเชียงใหม่ มีระดับมาตรฐานต่ำ ทั้งในด้านของสภาพของผู้ให้บริการ สภาพของรถโดยสาร ทั้งๆที่การนั่งรถสามล้อถีบชมเมืองเชียงใหม่ เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก

2. แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่น่าเสนอนี้ ได้ศึกษาและวิเคราะห์ภายใต้กรอบของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและเหมาะสม โดยรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ควรจะมี 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกจะเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวฯ กลุ่มที่ 2 เป็นคณะทำงานที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวฯ ดังนี้

คณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ควรจะเป็นรูปแบบของภาคีเครือข่ายร่วมของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานกรรมการ
- รองผู้ว่าราชการจังหวัด (2 ท่าน)	กรรมการ
- ปลัดจังหวัดเชียงใหม่	กรรมการ
- นายอำเภอ (พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง)	กรรมการ
- นายกองัดการบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่	กรรมการ
- นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่	กรรมการ
- นายกเทศบาลตำบล
(พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง)	กรรมการ
- นายกองัดการบริหารส่วนตำบล
(พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง)	กรรมการ

- ประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย กรรมการ
 - ผู้อำนวยการสำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาโดยตุง กรรมการ
 - ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรรมการ
- ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย
- ประธานหอการค้าจังหวัดเชียงราย กรรมการ
 - ประธานสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย กรรมการ
 - อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง กรรมการ
 - อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย กรรมการ
 - สารวัตรสถานีตำรวจท่องเที่ยวเชียงราย กรรมการ
 - ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย กรรมการ
 - ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว ฯ กรรมการ-
- จังหวัดเชียงราย และเลขาธิการ

หน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการฯ มีหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย พิจารณาแผนงาน โครงการของการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
 2. ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
 3. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานด้านการท่องเที่ยว
 4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- โดยควรมีการประชุมทุกๆ เดือนเพื่อติดตามผลการทำงาน

คณะอนุกรรมการ/คณะทำงานของจังหวัด ประกอบด้วย

1. คณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว

โครงสร้างของคณะทำงานตามรูปแบบของ RASI ซึ่งหมายถึง ความรับผิดชอบ (Responsibility) อำนาจหน้าที่ (Authority) การสนับสนุน (Support) และข่าวสารข้อมูล (Information) และตามรัฐธรรมนูญ ระบุหน้าที่ มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น มาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจในการจัดการทั้งการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และงานด้านโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว จากโครงสร้างตามรูปแบบดังกล่าว องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จะต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการทำงาน โดยมีหน่วยงานภาคราชการที่มีความรู้ ความสามารถ ในเรื่องของด้านการท่องเที่ยว ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เป็นที่ปรึกษาการทำงาน

กรณีของจังหวัดเชียงราย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลนครเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการจัดกิจกรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง โดยประสานความร่วมมือกับสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย สำนักงานพระพุทธศาสนาเชียงราย ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย หรือหน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นคณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจะประกอบไปด้วย

- รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย
(ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว)	ประธานกรรมการ
- ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย	กรรมการ
- ปลัดเทศมนตรีนครเชียงราย	กรรมการ
- ปลัดเทศบาลตำบล
(พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง)	กรรมการ
- ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
(พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง)	กรรมการ
- ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย	กรรมการ
- ตัวแทน ททท. ภาคเหนือ เขต 2	กรรมการ
- ตัวแทนของศูนย์การท่องเที่ยว ฯ จังหวัดเชียงราย	กรรมการ
- ตัวแทนจากภาคราชการที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
- นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา (2-3 คน)	กรรมการ
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว (2-3 คน)	กรรมการ
- องค์กรพัฒนาเอกชน	กรรมการ
- ตัวแทนของสำนักงานจังหวัดเชียงราย	กรรมการและเลขานุการ

- ตัวแทนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย กรรมการและ-
ผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทของคณะกรรมการด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว

1. จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของเทศบาลนครเชียงราย/องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ตำบล หรือผนวกแผนดังกล่าวเข้าไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยแผนปฏิบัติการจะต้องสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ โดยแผนพัฒนาดังกล่าวนี้ควรที่จะให้ประชาชนใน พื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยอาจจะทำในรูปแบบของการทำเวทีเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำมาเขียนเป็นแผนปฏิบัติ การต่อไป
 2. จัดทำแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยให้มีเจ้าภาพหลักในการจัดกิจกรรม และมี การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม
 3. จัดให้มีการดูแลบริการสาธารณะทั้งถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบการเก็บ และกำจัดขยะ เป็นต้น
 4. จัดให้มีการดูแลมาตรฐานบริการ และให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ประกอบการกลุ่ม ธุรกิจท่องเที่ยวท้องถิ่น เช่น กลุ่มรถสามล้อถีบ รถสามล้อเครื่อง รถสี่ล้อรับส่งผู้โดยสาร กลุ่ม เดินเรือแม่น้ำกก เป็นต้น
 5. จัดให้มีการระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งพื้นที่ให้กับนักท่องเที่ยว
 6. จัดหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่/กิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ และนำเสนอเป็นแผนเสนอ คณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
 7. สร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย ให้เป็นเมืองสะอาด ร่มรื่น น่าอยู่ คนมี น้ำใจ บริการมาตรฐาน สะอาดปลอดภัย เป็นต้น
 8. ประสานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ ในการบูรณาการทำงานร่วมกัน
- โดยคณะกรรมการด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจะทำงาน ภายใตกรอบของการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้
- มีการสำรวจและปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ หรือจัดกิจกรรม เพื่อทำให้เกิดสิ่งดึงดูดใจ ให้กับนักท่องเที่ยวได้เกิดความประทับใจ และให้นักท่องเที่ยวได้รับการศึกษาเรียนรู้ โดยเฉพาะ แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สร้างกิจกรรมที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เคารพวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน สร้างมิตรภาพ ความเข้าใจอันดีต่อกัน แม้จะต่างภูมิภาค หรือต่างชนชาติก็ตาม

- จัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานการบริการ
- เส้นทางการเดินทางที่สะดวกปลอดภัยในการเดินทาง เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่บทบาทการวางแผน การกำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยว การรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม การร่วมประเพณีผล เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรักหวงแหน มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้ยั่งยืน

2. คณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา

จากการที่หน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ดูแล ในส่วนของด้านการจัดการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา จะต้องมีการวางแผนร่วมกันของกับภาคีเครือข่าย ทั้งในส่วนของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่

โดยในส่วนของแผนการตลาดนั้น ผู้ประกอบการเอกชนจะต้องจัดทำแผนการตลาดให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของคณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว จะต้องจัดทำแผนการตลาดร่วมกันกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน

ด้านประชาสัมพันธ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย และสื่อมวลชนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้การเผยแพร่ข่าวสารกันออกสู่สาธารณชนได้อย่างกว้างขวาง

ด้านศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า จังหวัดเชียงรายมีศูนย์การท่องเที่ยวของจังหวัดอยู่ 2 แห่ง คือ ศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 ซึ่งทั้ง 2 ศูนย์นี้ เป็นเพียงแค่การให้บริการข้อมูลกับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงรายเท่านั้น

ภาพที่ 48 Peace Memorial Museum เมืองฮิโรชิมา

จากการศึกษาข้อมูลทาง Internet online พบว่าในเมืองใหญ่ ๆ ที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ เช่น เมืองฮิโรชิมา ซึ่งเป็นเมืองที่ถูกทิ้งระเบิดปรมาณูจนได้รับความเสียหาย คงเหลือโดม ที่ตั้งเป็นสัญลักษณ์ ทางเมืองฮิโรชิมา จึงได้สร้าง Peace Memorial Museum เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงนิทรรศการเรื่องราวของเมืองฮิโรชิมา ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แสดงถึงการนำเอาเรื่องราวประวัติศาสตร์ของเมือง มานำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเมืองฮิโรชิมา โดยเปรียบเสมือนว่า พิพิธภัณฑ์เป็นก้าวแรกของการมาเยือนเมืองฮิโรชิมา

จากกรณีดังกล่าว จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีความโดดเด่นในเรื่องราวของประวัติศาสตร์จากการศึกษา พบว่าเรื่องราวของจังหวัดเชียงรายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลาย ๆ เหตุการณ์ แต่ไม่มีหน่วยงานใด ๆ ที่ได้นำเสนอเป็นข้อมูล ให้กับนักท่องเที่ยวได้ศึกษาหาความรู้ ดังนั้นการบริหารจัดการในรูปแบบของศูนย์การท่องเที่ยวของจังหวัด ในลักษณะที่เป็นพิพิธภัณฑ์ ที่จัดแสดงเรื่องราวประวัติศาสตร์จังหวัดเชียงราย วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด รวมถึงเป็นศูนย์กลางของข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัด สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชียงราย เพื่อที่นักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเรียนรู้ ประวัติ และความโดดเด่น

ภาพที่ 49 หอวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง เพื่อที่จะเป็นความรู้ ความเข้าใจ ในการเข้าไปเยี่ยมชมสถานที่จริง โดยในการประชุมกลุ่มได้วิเคราะห์ในตัวศักยภาพและความพร้อมของสถานที่แล้วพื้นที่เหมาะสมในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ คือ หอวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ซึ่งจะต้องมีการก่อสร้างพื้นที่ตัวอาคารเพิ่มเติมโดยยังคงความโดดเด่นของอาคารหลังเดิมไว้ ปรับภูมิทัศน์โดยรอบ จัดให้เป็นสัดส่วนที่ลงตัว เพื่อความสวยงามและเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย โดยหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ

4. นำเสนอภาพลักษณ์ด้านบวกของจังหวัดเชียงราย เพื่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการมาเยือนจังหวัดเชียงราย

4. ประสานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ ในการบูรณาการทำงานร่วมกัน

คณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา ทำงานภายใต้หลักการนำเสนอจินตภาพสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ให้กับนักท่องเที่ยวโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น สิ่งที่ได้นำเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยว นั้น นักท่องเที่ยวไม่สามารถตรวจสอบสถานที่จริง ก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวมีแต่จินตภาพที่ได้รับรู้ความสวยงาม หรือความน่าสนใจสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์

ดังนั้น การที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจ เมื่อมาได้เห็นสถานที่จริงๆ คณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา จะต้องมีการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลกับความพร้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ชูประเด็นเป็นจุดขายอยู่เสมอ เพราะการที่นักท่องเที่ยวมาพบเห็นในสิ่งที่แตกต่างกันอย่างมาก จากจินตภาพและสภาพของจริง ทำให้นักท่องเที่ยวเข็ดขยาด และอาจมีการนำข้อมูลที่พบเห็นไปเล่าให้กับเพื่อน หรือญาติพี่น้อง ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเยือนของนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ จากรายงานผลการศึกษาวิจัยของจริยยุทธ บุญแดง (2547) ได้ศึกษาพบว่า ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ก่อนเดินทางเข้ามาประเทศไทย ส่วนใหญ่รู้จักประเทศไทยจากญาติพี่น้อง เพื่อน รองลงมาเป็นสื่ออินเทอร์เน็ต แผ่นพับ และข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอื่นๆตามลำดับ ดังนั้นการทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ เป็นเหมือนกับมีผู้ประชาสัมพันธ์ให้โดยทางอ้อม

3. คณะทำงานด้านการบริการนักท่องเที่ยว

ด้านการบริการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน กำกับดูแล เช่น กลุ่มธุรกิจด้านที่พัก ร้านอาหาร บริการนำเที่ยว หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการให้นักท่องเที่ยวได้มีความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ซึ่งจากการศึกษาโดยการสังเกตและสอบถาม พบว่าการให้บริการบางอย่างไม่มีมาตรฐาน ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มบริการสามล้อถีบนำเที่ยวในเมืองเชียงราย ผู้ขับสามล้อนำเที่ยว ไม่มีบุคคลิกที่น่าเชื่อถือ การแต่งกายที่ไม่เรียบร้อยและไม่สะอาด บางครั้งมีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เวลามาให้บริการนำเที่ยว ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อจังหวัดเชียงราย ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องจัดการดูแล โดยการสนับสนุน และเป็นผู้ประสานงานให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มบริการแต่ละประเภท เช่น กลุ่มผู้ประกอบการรถตุ้ กลุ่มผู้ประกอบการที่พัก กลุ่มสามล้อถีบ กลุ่ม

3. ตรวจสอบและดูแลด้านการบริการรถเช่า รถสามล้อถีบ รถสามล้อเครื่อง เรือยนต์ให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

4. จัดระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

5. ดูแลมิให้มีการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในด้านต่างๆ

6. จัดวางระบบภาคีเครือข่ายของกลุ่มผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวทุกๆชมรม เพื่อการเชื่อมโยงในการให้บริการนักท่องเที่ยว ประสานผลประโยชน์ร่วมกันในการให้บริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย เกิดความพึงพอใจสูงสุด

7. ประสานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ ในการบูรณาการทำงานร่วมกัน

การบริการให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจนั้น จะต้องเพิ่มศักยภาพการบริการด้านที่พัก ขนส่ง อาหาร ความสะอาดปลอดภัย ความซื่อสัตย์ การไม่เอารัดเอาเปรียบ การบริการที่ได้มาตรฐานสูง เป็นสิ่งที่คณะทำงานด้านการบริการนักท่องเที่ยว ต้องยึดถือเป็นหัวใจหลักในการอบรม กลุ่มผู้ประกอบการภาคีเครือข่ายด้านการให้บริการ เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับความประทับใจ จะต้องมีการนำกลับไปเล่าให้คนที่รู้จัก เปรียบเสมือนกับการช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

4. คณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

คณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะมาจากสถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงราย จะทำหน้าที่เป็นภาคีเครือข่ายร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ผู้ประกอบการเอกชน ประชาชนในชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อความร่วมมือกันในการทำวิจัย เพื่อประเมินผลจากการปฏิบัติงาน และการพัฒนาบุคลากร

จากการศึกษาพบว่าในจังหวัดเชียงราย มีสถานศึกษาที่มีนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ ในบทบาทร่วมเป็นภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพาน วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย เป็นต้น

ดังนั้นคณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ควรประกอบด้วย

- รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	ประธานกรรมการ
- รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	รองประธานกรรมการ

- ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย กรรมการ
- ตัวแทนจากเทศบาลนครเชียงราย กรรมการ
- ตัวแทนจากเทศบาลตำบล
(พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง) กรรมการ
- ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล
(พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง) กรรมการ
- ตัวแทน ททท. ภาคเหนือ เขต 2 กรรมการ
- ตัวแทนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ฯ กรรมการ
- ตัวแทนของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย กรรมการ
- ตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชน กรรมการ
- นักวิชาการอิสระ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) กรรมการ
- ตัวแทนของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง กรรมการและเลขานุการ
- ตัวแทนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทของคณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

- ให้คำปรึกษาต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกวิธีและยั่งยืน
- มีส่วนร่วมในการประเมินผลและแก้ไขปัญหาจากการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา การบริการนักท่องเที่ยว
และผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- ให้ความร่วมมือกันกับภาคีเครือข่ายในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวกับภาคีเครือข่ายทั้งองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ และผู้ประกอบการ
- ทำการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยว เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลในการบริหารการ
จัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

นอกจากนี้คณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวควรให้ความรู้
ความเข้าใจกับชุมชนในท้องถิ่น ให้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการ
ท่องเที่ยว ให้เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ให้
ความเข้าใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลถึง การท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้สู่ชุมชน ช่วยเพิ่มคุณภาพ

ชีวิตของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากมีรายได้ที่นักท่องเที่ยวเข้ามา
จับจ่ายซื้อของ และก่อให้เกิดมีการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
4. เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
5. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่าย ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ประชากร

1. นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย พบว่า จังหวัดเชียงรายมีจำนวนนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี 1,072,872 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 792,961 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 279,911 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2. 2547)

2. กลุ่มภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ได้แก่ องค์การภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ และองค์กรเอกชนในพื้นที่

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยกำหนดจาก

1.1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวมาก

1.2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทางจังหวัดเชียงราย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีความเห็นว่า สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดได้

1.3 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เริ่มเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการดูแล แต่สามารถพัฒนาได้

2 นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดเชียงราย โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ตัวอย่าง และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 ตัวอย่าง

3. กลุ่มภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย จำนวน 200 ตัวอย่าง

ในการสุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว และภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ใช้วิธีการเลือกแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งกลุ่มของพื้นที่เป้าหมายทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่หนึ่ง พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง คือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ

กลุ่มที่สอง พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวระดับปานกลาง คือ อำเภอแม่สรวย อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่ฟ้าหลวง

กลุ่มที่สาม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ คือ อำเภอแม่ลาว อำเภอพญาเม็งราย กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง อำเภอป่าแดด อำเภอเทิง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบบันทึกการสำรวจข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีโครงสร้างของการบันทึกประกอบด้วย สถานที่ตั้ง ประวัติหรือลักษณะทั่วไป จุดเด่น และจุดด้อย

2 แบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็นแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ชุด และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 ชุด

3. แบบสอบถามศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย 200 ชุด

2. ผลการศึกษา

2.1 ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย

1. กลุ่มของวัด หรือพระธาตุเจดีย์

พระธาตุดอยตุง วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์ วัดดอยงำเมือง วัดกลางเวียง วัดมิ่งเมือง วัดมุงเมือง วัดเจ็ดยอด วัดร่องชุ่น องค์พระธาตุทั้ง 9 จอม วัดดอยจอมทอง วัดเจดีย์หลวง วัดพระธาตุนาเวา วัดป่าสัก วัดพระธาตุดอยมกิตติ วัดพระเจ้าล้านทอง วัดพระธาตุดอยปู่เจ้า วัดพระบาทวข วัดมุงเมือง พระพุทธรูป 4 แผ่นดิน วัดพระธาตุดอยเวา พระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทราสถิต มหาสันติคีรี วัดหมื่นพุทธ เมตตาคุณาราม

2. กลุ่มของเมืองโบราณ

เมืองโบราณเชียงแสน

3. กลุ่มของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงแสน พิพิธภัณฑ์อุบลคำ อุทยานสามเหลี่ยมทองคำ

4. กลุ่มศิลปะ

พิพิธภัณฑ์ผ้าทอล้านนาเชียงแสน พระตำหนักดอยตุง อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช พิพิธภัณฑ์บ้านดำ ไร่แม่ฟ้าหลวง

5. กลุ่มของงานประเพณี

ประเพณีนมัสการและสงฆ์พระธาตุดอยตุง ประเพณีสงกรานต์ จังหวัดเชียงราย ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา งานไหว้สาแม่ฟ้าหลวง งานยี่เป็ง (ประเพณีลอยกระทง) ประเพณีแห่พระเวดเวียง

6. กลุ่มของการเที่ยวชมวัฒนธรรม

การเดินทางวิถีชีวิตคนพื้นเมืองตลาดสดเทศบาล 1 พิพิธภัณฑ์ชาวเขา งานวัฒนธรรม สัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง การท่องเที่ยวศึกษาวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา การท่องเที่ยวหมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร ไนท์บาซาร์

แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

1. วัดพระแก้ว มีความงดงามขององค์พระประธาน “ พระเจ้าล้านทอง “ และพระหยก เชียงราย
2. ความโดดเด่นอลังการงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ของวัดร่องชุ่น

3. ความเก่าแก่และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของเมืองโบราณเชียงแสน
4. งานศิลปะและสถาปัตยกรรมของพระตำหนักดอยตุง
5. ความงามล้ำค่าของพระธาตุดอยตุง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย
6. พิพิธภัณฑสถานบ้านฝั้น เป็นศูนย์แสดงเรื่องราวของความซื่อสัตย์ของฝั้น
7. การทอผ้าไหมมัดหมี่สีธรรมชาติของชาวไทยภูเขา หมู่บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตร
8. อัญมณีไมตรีที่ยิ้มแย้มและเป็นมิตรกับผู้มาเยือนของชาวเชียงราย ที่พบเห็นได้ทั่วไป
9. อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวเชียงราย
10. เชียงรายไนท์บาซาร์ มีการแสดงวัฒนธรรมล้านนาทุกคืน และมีสินค้าของที่ระลึกหลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกชมและซื้อเป็นของที่ระลึก

2.2 บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายมีประวัติการสร้างเมืองมาหลายร้อยปี มีวัดต่างๆ มากมาย จากการศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีดังนี้

1. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านความเชื่อและความศรัทธา ซึ่งได้แก่ กิจกรรมสักการะพระธาตุ 9 จอม กิจกรรมไหว้พระมงคลนาม 9 วัด
2. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านความเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันกับพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาติ ได้แก่ กิจกรรมตามรอยพระแก้วมรกต
3. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และจิตรกรรมฝาผนังของวัดร่องขุน
4. บทบาทการท่องเที่ยวศึกษาในด้านสถาปัตยกรรมล้านนา
5. บทบาทการท่องเที่ยวศึกษาในด้านศิลปะงานหัตถกรรมผ้าทอ
6. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและศาสนา
7. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาประวัติศาสตร์
8. บทบาทการท่องเที่ยวในด้านประเพณี

ข้อค้นพบที่เสนอแนะให้วัดมีการปรับปรุงเพิ่มเติม ดังนี้

1. การจัดทำแผ่นป้ายความรู้ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาประกอบกับการเยี่ยมชม
2. ให้ความรู้ด้านของสถาปัตยกรรมของอุโบสถกับนักท่องเที่ยว

3. การใช้พื้นที่บางส่วนของวัดที่ไม่รบกวนเขตพระสงฆ์สร้างศูนย์ที่พักเยาวชน
4. การจัดตั้งศูนย์ศิลปะพื้นบ้าน เพื่อจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม
5. นำเสนอเส้นทางชมวัดในเขตศักยภาพการท่องเที่ยวสูง พื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอเชียงแสน
6. นำเสนอความรู้สถาปัตยกรรมขององค์พระเจดีย์ พระพุทธรูป เป็นต้น
7. มีมัคคุเทศก์ประจำวัด

2.3 ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

2.3.1 ความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

มีผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาและมีอายุน้อยกว่า 25 ปี มีถิ่นที่อยู่เป็นชาวภาคเหนือมากที่สุด รองลงมาเป็นชาวภาคกลาง กลุ่มนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นครอบครัว รองลงมาเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน โดยพบว่าส่วนใหญ่เดินทางโดยรถส่วนตัว ระยะเวลาที่การมาเยือน 3-4 วัน รองลงมาเป็น 1-2 วัน และส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการมาเยือนเพื่อการพักผ่อน รองลงมาเพื่อเยี่ยมญาติ หรือเพื่อน

เหตุผลหลักในการมาเยือนจังหวัดเชียงราย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้น้ำหนักมากของเหตุผลถึงความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย รองลงมา ก็คือ เพื่อการท่องเที่ยวชมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ธรรมชาติและภูเขา ตามลำดับ

ความสนใจในการมาเยือนจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ได้ให้ความสนใจมากในเรื่องของสภาพภูมิอากาศที่ดี และเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศ รองลงมาได้ความสนใจในระดับปานกลาง ในเรื่องของการเที่ยวชมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม

เมื่อสอบถามถึงความสนใจในประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจในระดับมากกับประเภทของการท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และให้ความสนใจในระดับปานกลางกับประเภทของการท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตของคนพื้นเมืองถิ่น หรือชาวไทยภูเขา และสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจในระดับมากกับการเที่ยวชมวัดต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย และให้ความสนใจ

ในระดับปานกลางกับกิจกรรมประเพณี วิถีชีวิตของชาวไทยพื้นเมือง และชาวไทยภูเขาตามลำดับ

ความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยประทับใจในระดับมากกับความเก่าแก่/ความมีคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ความหลากหลายของวัฒนธรรมเชียงใหม่ อัญมณีไม้ตรีของนครเชียงใหม่ การมีเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่

2.3.2 ความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่

มีผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน พบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 25-34 ปี รองลงมาอายุน้อยกว่า 25 ปี เป็นนักวิชาชีพโดยส่วนใหญ่ มีถิ่นที่อยู่ในแถบยุโรป รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวจากอเมริกา ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวคนเดียว รองลงมาเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน ในการเดินทางเที่ยวชมส่วนใหญ่ใช้รถโดยสารประจำทางท้องถิ่น ระยะเวลาในการอยู่ในเชียงใหม่ 3-4 วัน รองลงมาเป็น 1-2 วัน มีจุดมุ่งหมายในการมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการศึกษาเที่ยวชมวัฒนธรรม รองลงมาเป็นการพักผ่อน

เหตุผลหลักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเยือนเชียงใหม่ พบว่า ให้น้ำหนักมากของเหตุผลในเรื่องธรรมชาติ และภูเขา และให้น้ำหนักในระดับปานกลางกับเรื่องของประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจในระดับมากที่สุด กับเรื่องราวของสามเหลี่ยมทองคำ และให้ความสนใจในระดับมากกับการชมวัฒนธรรมของเชียงใหม่ และการชมทัศนียภาพของจังหวัดเชียงใหม่

ในประเภทของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจในระดับมากกับประเภทของการท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนพื้นเมือง รองลงมา ได้ให้ความสนใจในระดับปานกลางกับประเภทของการท่องเที่ยวที่แสดงวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา สถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ตามลำดับ

ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ให้ความสนใจในระดับปานกลางค่อนข้างมากกับสถานที่ท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนพื้นเมือง รองลงมา ได้ให้ความสนใจในระดับปานกลางกับการเที่ยวชมวิถีชีวิตของ

ชาวไทยภูเขา วัด และพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย และให้ความสนใจในระดับน้อยกับกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย

เมื่อสอบถามถึงความประทับใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประทับใจในระดับมากกับความมีอัธยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น รองลงมาประทับใจในระดับปานกลางกับเรื่องของวัฒนธรรมที่หลากหลาย ความเก่าแก่ คุณค่าของศิลปะวัฒนธรรม การมีเอกลักษณ์ของตนเอง ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

4. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

4.1 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 80 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุ 35-44 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่

เมื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย พบว่า

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมมาก คือ เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น รองลงมา ได้แก่ มีสิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด มีความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์เหมาะสม มีสิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และมีความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมมาก คือ มีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวทุกฤดูกาล รองลงมา ได้แก่ ความปลอดภัยในการเดินทาง ทางเข้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม สภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว ความชัดเจนของป้ายบอกทาง และบริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมมาก คือ สาธารณูปการ (ถนน ทางเดิน ลานจอดรถ) รองลงมา ได้แก่ การจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย และสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง คือ มีกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมา ได้แก่ มีการตรวจสอบ ซ่อมบำรุงและปรับปรุงส่วนที่เสียหายอย่างต่อเนื่อง การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน จัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา มีมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนเที่ยวชม ตามลำดับ

ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมมีระดับความพร้อมต่ำ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า มีระดับความพร้อมปานกลาง คือ การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน รองลงมา ได้แก่ โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว และการได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น และมีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ดังนั้นศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความพร้อมมาก คือ ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มีระดับความพร้อมปานกลาง คือ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และระดับความพร้อมต่ำ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.2 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 70 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุ 35 - 44 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่

เมื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย พบว่า

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง คือ สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม รองลงมา ได้แก่ มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์เหมาะสม ความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น และสิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง คือ สภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ความปลอดภัยในการเดินทาง ทางเข้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม มีความเหมาะสมในทุกฤดูกาล ความชัดเจนของป้ายบอกทาง และบริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าทุกรายการมีศักยภาพปานกลาง คือ มีการจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย รองลงมา ได้แก่ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านการจัดการของบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ ในภาพรวมมีระดับความพร้อมต่ำ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมต่ำ คือ กลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม มีการจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน มีการตรวจสอบ ซ่อมบำรุงและปรับปรุงส่วนที่เสียหายอย่างต่อเนื่อง มีมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ก่อนเที่ยวชม และมีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมมีระดับความพร้อมต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า มีระดับความพร้อมต่ำ คือ โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว มีระดับความ

พร้อมต่ำที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น และการมีส่วนร่วมในการบริหาร

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์กรประกอบ ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า มีระดับความพร้อมปานกลาง คือ ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มีระดับความพร้อมต่ำ คือ บุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.3 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 50 คน เป็นเพศชายเท่ากับเพศหญิง ส่วนใหญ่ มีอายุ 35 – 44 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่

เมื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย พบว่า

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง คือ สิ่งดึงดูดใจด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์เหมาะสม รองลงมา ได้แก่ มีความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในบริเวณวัด ความกลมกลืนกับวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น และ สิ่งก่อสร้างของวัดเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า มีระดับความพร้อมมาก คือ มีความปลอดภัยในการเดินทาง รองลงมา ได้แก่ ความชัดเจนของป้ายบอกทาง มีระดับความพร้อมปานกลาง คือ สภาพของถนนที่เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทางเข้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม บริการของรถโดยสารไปยังแหล่งท่องเที่ยว และมีความเหมาะสมในทุกฤดูกาล ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมปานกลาง คือ การจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย รองลงมา ได้แก่ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านการจัดการของบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ ในภาพรวมมีระดับความพร้อมต่ำ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการมีระดับความพร้อมต่ำ คือ มีกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมา ได้แก่ มีการจัดตั้งและประสานเครือข่ายวัฒนธรรม การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน มีการตรวจสอบซ่อมบำรุงและปรับปรุงส่วนที่เสียหายอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อดูแลการท่องเที่ยว มีมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนเที่ยวชม และมีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา ตามลำดับ

ความพร้อมตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมมีระดับความพร้อมต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่าทุกรายการ มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ โอกาสทำงานของประชาชนในท้องถิ่น มีระดับความพร้อมต่ำที่สุด ได้แก่ โอกาสในการหารายได้จากการท่องเที่ยว การได้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่เกิดขึ้น การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน และการมีส่วนร่วมในการบริหาร

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ในภาพรวม มีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า มีระดับความพร้อมปานกลาง คือ ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ด้านความดึงดูดใจและ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และมีระดับความพร้อมต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ในภาพรวม มีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความพร้อมมาก ในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และมีระดับความพร้อมต่ำ คือ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

1. จุดแข็งด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

1.1 มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาหลายแห่งที่มีชื่อเสียง เช่น วัดพระธาตุดอยตุง วัดพระแก้ว วัดร่องขุ่น วัดพระธาตุผาเงา วัดพระธาตุเจดีย์หลวง วัดพระสิงห์ เป็นต้น

1.2 มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังเช่นวัดร่องขุ่น ซึ่งเป็นงานก่อสร้างที่ออกแบบโดยศิลปินชื่อดังชาวเชียงราย อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

1.3 มีวัดที่เก่าแก่ที่ทรงคุณค่าการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ในเขตเมืองโบราณเชียงแสน ซึ่งมีอายุยาวนานมากอนสุโขทัย หรืออยุธยา รวมถึงความมีคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์ และความเก่าแก่ ความงดงามของโบราณวัตถุที่เก็บรวบรวมไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน

1.4 ความมีชื่อเสียงของพื้นที่บนดอยตุง ซึ่งประกอบด้วยความเก่าแก่และเป็นพระธาตุเจดีย์คู่บ้านคูเมืองของจังหวัดเชียงรายนั่งเช่นพระธาตุดอยตุง มีความสวยงามและมีชื่อเสียงของพระตำหนักดอยตุง

1.5 กิจกรรมการนั่งเรือยนต์ล่องตามแม่น้ำกก และการทัวร์ช้างชมวิถีชีวิตของชาวไทยกระเหรี่ยง

1.6 กิจกรรมการนั่งสามล้อถีบชมเมือง โดยกลุ่มสามล้อถีบ ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพบริการที่เก่าแก่ของจังหวัดเชียงราย ปัจจุบันสามล้อถีบบริการนักท่องเที่ยวน่าจะถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดเชียงราย

1.7 การศึกษาวิถีชีวิตที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายของเมืองการค้าชายแดนแม่สาย ซึ่งมีความหลากหลายทางชนเผ่า ที่อาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ

1.8 ตลาดเชียงรายไนท์บาซาร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการแสดงวัฒนธรรม และมีของที่ระลึกพื้นเมืองที่หลากหลายสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อหา

1.9 ความงดงาม ความโอปอ้อมอารี อัธยาศัยไมตรีของประชาชนชาวเชียงราย เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ถือได้ว่าเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย หรือชาวต่างประเทศให้มาเยือน

1.10 การมีเส้นทางคมนาคมที่เหมาะสมและสะดวกในการเดินทาง ทั้งรถยนต์ส่วนตัว รถยนต์เช่า หรือรถยนต์สาธารณะ สามารถเข้าไปถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

1.10 มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สถานที่พัก ร้านอาหาร ความปลอดภัยในการบริการนักท่องเที่ยวทั้งชีวิตหรือทรัพย์สิน เป็นต้น

2. จุดอ่อนด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย

ในด้านที่เป็นจุดอ่อนที่อาจมีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

2.1 ความโดดเด่นของการจัดงานประเพณี หรือวัฒนธรรม ไม่สามารถสร้างความสนใจ หรือดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากนัก

2.2 จำนวนศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมมีจำนวนน้อย

2.3 การบริการห้องสุขา/ห้องน้ำส่วนใหญ่ ไม่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้

2.4 ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น/มัคคุเทศก์พื้นที่ในการนำชมหรือให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

2.5 การจัดสภาพภูมิทัศน์ภายในสถานที่ท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ไม่สวยงามโดดเด่น

2.6 ขาดการดูแลในเรื่องของความสะอาดและความเป็นระเบียบในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

2.7 ขาดป้ายความรู้ที่จะอธิบายรายละเอียดของสิ่งสำคัญในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การอธิบายลักษณะของรูปทรงเจดีย์ การอธิบายลักษณะของวิหาร เป็นต้น

2.8 การกระจายตัวของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัดร่องขุ่น วัดพระแก้ว วัดพระธาตุดอยตุง เมืองโบราณเชียงแสน ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางเที่ยวชม

2.9 การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวร่วมกันของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

2.10 ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ยังไม่มีชื่อเสียงในระดับชาติ หรือระดับสากล

2.11 ศักยภาพและความพร้อมด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2.12 ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้อย

2.13 สร้างโอกาสในการหารายได้ของประชาชนในพื้นที่น้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะขาด

การประสานงาน หรือการรวมกลุ่มของธุรกิจในท้องถิ่นกับบริษัทนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่

3) โอกาสของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

แม้ว่าการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จะมีจุดด้อยหลายประการดังกล่าว แต่โอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลตำบลต่างๆ เป็นต้น เริ่มเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมประเพณีหรือวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

3.2 ความเป็นเมืองชายแดน อย่างน้อยด้านชายแดนแม่สาย หรือสามเหลี่ยมทองคำ สามารถเป็นจุดที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

3.3 สภาพอากาศที่ดี ธรรมชาติไมตรีที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว จะเป็นจุดที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ในการเข้ามาเที่ยวชมจังหวัดเชียงราย

3.4 การมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและไม่ไกลจากจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของภาคเหนือ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางขึ้นมาเที่ยวจังหวัดเชียงรายได้อย่างสะดวก

4) ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคขวางกั้น ทำให้การส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวต้องเพิ่มความพยายามทุกด้านมากขึ้น สามารถสรุปปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัด ได้ดังนี้

4.1 การพัฒนาและยกระดับของเมืองโบราณเชียงแสน ให้เป็นเมืองมรดกโลกทำได้ยาก เนื่องจากปัญหาการรื้อล้างพื้นที่ในเขตเมืองโบราณของประชาชนในพื้นที่ และความไม่ร่วมมือของชาวบ้านในพื้นที่

4.2 ปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจ การมีจิตสำนึกการดูแลความเป็นระเบียบ และความสะอาดของประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

4.3 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีการจัดงานเน้นลักษณะด้านการหารายได้จากการจัดงาน มากกว่าที่ต้องการสื่อหรือแสดงออก

ถึงประเพณี วัฒนธรรมที่จัดขึ้นในงาน เช่น การจัดงานวัฒนธรรม 4 ชาติ การจัดงานประจำปี ฟอซูนเม้งราย เป็นต้น

4.4 ปัญหาด้านการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมจากการท่องเที่ยว

5.2 แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

แนวคิด การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแบบยั่งยืน ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ มีหลักการ 5 ประการ ดังนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการดำเนินงานภายใต้ขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว

2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยต้องก่อให้เกิดความสมดุลทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ ภาครัฐราชการ องค์กรส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จะต้องมีการทำงานร่วมกัน เป็นไปทิศทางที่สอดคล้องและถูกต้องไปในแนวเดียวกัน

4. ผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว ต้องกระจายให้ได้อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม

5. มีการประเมินผลการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุง แก้ไข การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

โดยแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ควรจะมี 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก เป็นคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวฯ กลุ่มที่สอง เป็นคณะทำงาน ที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวฯ

1. คณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ควรจะเป็นแนวทางของภาคีเครือข่ายร่วมของภาครัฐราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย พิจารณาแผนงาน โครงการของการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
2. ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาในการบริหารการจัดการด้านการท่องเที่ยว

3. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานด้านการท่องเที่ยว
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

โดยควรมีการประชุมทุกๆ เดือนเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อการทำงาน ให้ข้อเสนอแนะกับคณะทำงาน เมื่อมีปัญหาต่างๆ จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที่

2. คณะอนุกรรมการ/คณะทำงานของจังหวัด ประกอบด้วย

2.1 คณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว

โดยคณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจะทำงานภายในกรอบของการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีการพัฒนาพื้นที่ หรือจัดกิจกรรม เพื่อทำให้เกิดสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว ได้เกิดความประทับใจ และให้นักท่องเที่ยวได้รับการศึกษาเรียนรู้
2. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานการบริการ
3. เส้นทางการเดินทางที่สะดวกปลอดภัยในการเดินทาง เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
4. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่บทบาทการวางแผน การกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยว การรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม การร่วมประเมินผล เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรักหวงแหน มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้ยั่งยืน

2.2 คณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา

บทบาทของคณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา

1. จัดทำแผนการตลาดการท่องเที่ยวทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ
2. จัดทำเว็บไซต์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย เพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศมาเที่ยวจังหวัดเชียงราย โดยจัดทำเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เผยแพร่โฆษณาชื่อของเว็บไซต์ตามแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการต่างๆ
3. จัดเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ เป็นต้น ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. ประสานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ ในการบูรณาการทำงานร่วมกัน

2.3 คณะทำงานด้านการบริการนักท่องเที่ยว

1. ตรวจสอบและดูแลด้านบริการที่พักนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานความสะอาด และปลอดภัย

2. ตรวจสอบและดูแลด้านบริการภัตตาคารและร้านอาหารให้ได้มาตรฐานความสะอาดและปลอดภัย
3. ตรวจสอบและดูแลด้านการบริการรถเช่า รถสามล้อถีบ รถสามล้อเครื่อง เรือยนต์ให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ
4. จัดระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
5. ดูแลมิให้มีการเอาัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในด้านต่างๆ
6. เพิ่มศักยภาพการบริการด้านที่พัก ขนส่ง อาหาร ความสะอาดปลอดภัย ความซื่อสัตย์ การไม่เอาัดเอาเปรียบ การบริการที่ได้มาตรฐานสูง
7. จัดวางระบบภาคีเครือข่ายของกลุ่มผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวทุกๆชมรม เพื่อการเชื่อมโยงในการให้บริการนักท่องเที่ยว ประสานผลประโยชน์ร่วมกันในการให้บริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย เกิดความพึงพอใจสูงสุด
8. ประสานกับคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ ในการบูรณาการทำงานร่วมกัน

2.4 คณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

1. ให้คำปรึกษาต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกวิธีและยั่งยืน
2. มีส่วนร่วมในการประเมินผล และแก้ไขปัญหาจากการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา การบริการนักท่องเที่ยว ผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
3. ให้ความร่วมมือกันกับภาคีเครือข่ายในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. ให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวกับภาคีเครือข่ายทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ และผู้ประกอบการ
5. ทำการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยว เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
6. ให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ให้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการศึกษา

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย

แบ่งออกได้ทั้งหมด 5 กลุ่ม คือ กลุ่มของวัด หรือพระธาตุเจดีย์ จำนวน 23 แห่ง กลุ่มของเมืองโบราณคดี จำนวน 1 แห่ง กลุ่มพิพิธภัณฑ์ 3 แห่ง กลุ่มของศิลปะ 5 แห่ง กลุ่มของประเพณี 6 แห่ง กลุ่มของวัฒนธรรม 5 แห่ง จะเห็นได้ว่าจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรามีจำนวนมาก เป็นจุดแข็งที่ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการของจังหวัดเชียงราย ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ และสอดคล้องกับที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้วางแผนการตลาดให้จังหวัดเชียงรายอยู่ในกลุ่มของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ร่วมกับจังหวัดเชียงใหม่ โดยจังหวัดเชียงใหม่จะมีบทบาทเป็นจังหวัดหลัก จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดรอง ในการร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มภาคเหนือตอนบน

2. บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

ประกอบด้วย บทบาทการท่องเที่ยวในด้านความเชื่อและความศรัทธา ด้านความเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันกับพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาติ ด้านการศึกษา สถาปัตยกรรมสมัยใหม่และจิตรกรรมฝาผนัง ด้านการศึกษาสถาปัตยกรรมล้านนา ด้านการศึกษาศิลปะงานหัตถกรรมผ้าทอ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและศาสนา ด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ และด้านประเพณี ซึ่งมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ในการทำแผนการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ให้จังหวัดเชียงรายเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

3. ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

3.1 ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

3.1.1 ความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมาก กับสภาพของภูมิอากาศที่ดี และที่ตั้งจังหวัดเชียงรายที่เป็นจังหวัดชายแดนอยู่เหนือสุดของประเทศ ที่ทำให้จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิเคราะห์ของโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.1.2 ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่มาเยือน

สถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงแสน พิพิธภัณฑสถานบ้านฝั้น วัดต่าง ๆ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระธาตุดอยตุง วัดร่องขุ่น วัดป่าสัก วัดพระธาตุดอยมกิตติ เป็นต้น ศิลปะ ต่าง ๆ เช่น ตุงหลวงเฉลิมพระเกียรติ งานจิตรกรรม งานประติมากรรมของวัดร่องขุ่น เป็นต้น มีศักยภาพสูงในความดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งไปในทิศทางที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดให้จังหวัดเชียงรายเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

3.1.3 ความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว

ความเก่าแก่/คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม อัญมณีศาสตร์ของคนเชียงราย เอกลักษณะของจังหวัดเชียงราย เป็นจุดที่มีศักยภาพสูง ในการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้เข้าไปเยี่ยมชม ซึ่งสอดคล้องกับจุดแข็งด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย จากการวิเคราะห์ของโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และการวิเคราะห์ของศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย

3.2 ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

3.2.1 ความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อแหล่งท่องเที่ยว

สามเหลี่ยมทองคำ การชมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ธรรมชาติและที่ตั้งของจังหวัดเชียงราย รวมถึงทัศนียภาพที่สวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ทำให้จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพระดับสูงด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย โดยศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัด

เชียงราย และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิริยุทธ บุญแดง (2547) ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประทับใจในเรื่องของวัฒนธรรมและประเพณีไทย ระหว่างที่พำนักอยู่ในประเทศไทย

3.2.2 ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่มาเยือน

วิถีชีวิตคนพื้นเมือง และวิถีชีวิตชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ วัดต่าง ๆ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระธาตุคอกยตุ้ง วัดร่องชุ่น วัดป่าสัก วัดพระธาตุจอมกิติ เป็นต้น พิพิธภัณฑสถาน มีศักยภาพระดับปานกลาง ในด้านดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

นภดล ภาคพรต (2545) ได้กล่าวว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ความสวยงาม น่าประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ความยิ่งใหญ่ ความเก่าแก่ และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ศาสนา หรือความแปลกเด่นไม่เหมือนใครของแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ซึ่งศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจะทำให้เห็นถึงความสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชม

วิฑูรย์ เหลือรุ่งเรือง, สุจินณา พานิชกุล และปัทมา จันทรวีโรจน์ (ม.ป.ป.) ได้ศึกษา เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ เมืองเชียงใหม่ สรุปผลการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องไว้ว่า การจัดการรายการสิ่งดึงดูดใจ เพื่อการท่องเที่ยวในเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากจะประกอบด้วยวัด โบราณสถาน อาคาร พื้นที่สาธารณะ แล้วจะต้องมีรายการสิ่งดึงดูดอื่น ๆ เช่น เทศกาล กิจกรรมของเมืองในรอบปี ขนบธรรมเนียมประเพณี สามารถนำมาประมวลผล และสรุปเนื้อหาได้ตามข้อมูลทางประวัติศาสตร์ตามเรื่องราว ตามเส้นทางการสัญจร

ดังนั้นการที่จะสร้างความดึงดูดใจให้สถานที่ท่องเที่ยวมีศักยภาพสูง สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ควรจัดกิจกรรมหรือรายการแสดง ที่เป็นวัฒนธรรมล้านนา นอกเหนือการปรับภูมิทัศน์ หรือสร้างความโดดเด่นแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้สวยงาม แต่ยังคงคุณค่าของความเป็นของเดิมๆ ของสถานที่

3.2.3 ความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว

อัยยาศัยไมตรีของคนเชียงราย เป็นจุดที่มีศักยภาพสูง ในการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นจุดแข็งของจังหวัดเชียงราย จากการวิเคราะห์ของ โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษยกับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิริยุทธ บุญแดง (2547) ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประทับใจ และชื่นชมคนไทยในเรื่องของอัยยาศัยไมตรีของคนไทยที่มีต่อชาวต่างประเทศ ระหว่างที่พำนักอยู่ในประเทศไทย

4. ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

4.1 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงในจังหวัดเชียงราย

องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมมาก คือ ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมปานกลาง ได้แก่ บุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และองค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.2 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย

องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมปานกลาง คือ ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.3 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย

องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมปานกลาง คือ ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ องค์ประกอบที่มีความพร้อมต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากผลการศึกษาศักยภาพและความพร้อมของของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม มีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมมาก คือ ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และ องค์ประกอบที่มีระดับความพร้อมต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ ด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์ของโครงการศึกษา แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของจังหวัดเชียงราย ซึ่งจังหวัดเชียงรายมีจุดแข็งในด้านความมีคุณค่า มีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว การคมนาคมสะดวก มีบริการพื้นฐาน สาธารณะเพียงพอ จุดอ่อน คือ ประสานงานกันของทั้งภาครัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจหรือการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

5. แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ควรมีแนวทางการจัดการดังนี้

5.1 คณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ควรจะเป็นแนวทางของภาคีเครือข่ายร่วมของภาครัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ

5.2 คณะทำงาน ประกอบด้วย คณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว คณะทำงานด้านคณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา คณะทำงานด้านการบริการนักท่องเที่ยว คณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ องค์กรพัฒนาเอกชน โดยเป้าหมายของการทำงานจะต้องเน้นการสำรวจและสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีเปลี่ยนแปลง การเพิ่มศักยภาพของการบริการทุกด้าน มีการจัดการเป็นภาคีเครือข่ายร่วมกัน สิ่งสำคัญที่สุด คือ ทำให้นักท่องเที่ยวกล่าวถึงเชียงรายในด้านประทับใจ ซึ่งจะทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์จากนักท่องเที่ยวให้กับญาติพี่น้อง เพื่อน ให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ซึ่งสอดคล้องกับหลักแนวคิดของ ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ชนบทธรรมนิยมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน

รวมถึงมีการจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของจริยยุทธ บุญแต่ง (2547) ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ก่อนเดินทางเข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่รู้จักประเทศไทยจากญาติ พี่น้อง เพื่อน รองลงมา คือสื่อ อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ และข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอื่นๆตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

3.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายชุมชน การให้ประชาชนในชุมชน หรือในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในระดับตั้งแต่ประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบการภาคบริการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ และองค์กรเอกชน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การตรวจสอบ จนถึงการประเมินผลร่วมกัน จะเป็นการสร้างความรู้สึกให้กับประชาชนในพื้นที่ ให้เกิดความรัก ความหวงแหน รักษา ดูแลสภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างเครือข่ายของการจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ

2) ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คณะกรรมการดำเนินการของจังหวัด จะต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ได้เข้าใจปรัชญาที่แท้จริงของการท่องเที่ยว สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ เน้นการมีงานทำของประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ส่งเสริมให้มีกิจกรรมหรืองานที่เป็นธุรกิจต่อเนื่องของการท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์ OTOP มาขายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนว่า การทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการต้อนรับ การดูแล ความซื่อสัตย์ และการขายสินค้าที่ได้มาตรฐานในราคาที่ยุติธรรม ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยว ส่งผลให้การท่องเที่ยวในชุมชนเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

3) ส่งเสริมด้านการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม จากการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้รับการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องของสภาพแวดล้อมน้อย ปลดปล่อยให้มีการทำลายสภาพภูมิทัศน์ โดยการทิ้งขยะในบริเวณพื้นที่

ประชาชนในพื้นที่ไม่มีจิตสำนึกในการดูแลร่วมกัน ทำให้ภูมิทัศน์ไม่สวยงาม เป็นที่น่ารังเกียจและความไม่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

4) ส่งเสริมให้มีการวิจัยการท่องเที่ยว เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ มาพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย เพื่อที่จะได้เป็นฐานข้อมูล สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที

5) จัดสร้างอาคารศูนย์การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นศูนย์การเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัดเชียงราย สำหรับการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ก่อนที่จะเข้าไปดูในสถานที่จริง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจและเกิดการเรียนรู้ ควบคู่กับการเที่ยวชม

3.2 ข้อเสนอแนะระดับคณะทำงาน/ผู้ประกอบการ

1) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่มีนักท่องเที่ยวเข้าชมสม่ำเสมอ ควรจัดทำสื่อความรู้ทั้งเอกสารแผ่นพับ ป้ายความรู้ และผู้นำชมพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้จากการเยี่ยมชม

2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ควรให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ และเนื้อหาในการชมอุโบสถ พระประธาน หรือองค์ประกอบของวัด ด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ศิลปะเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เกิดความรู้และซาบซึ้ง มากกว่าการเดินชมเพียงอย่างเดียว

3) การให้บริการพื้นฐานกับนักท่องเที่ยว ควรมีการตรวจสอบมาตรฐาน เพิ่มศักยภาพของการให้บริการที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผู้ให้บริการสามล้อถีบ ไปจนถึงสถานที่พักโรงแรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

4) การจัดการในเรื่องความสะอาดของพื้นที่ท่องเที่ยว ห้องน้ำ เป็นสิ่งที่ควรทำโดยเร่งด่วน เพราะสภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือพื้นที่ในชุมชนที่เป็นเส้นทางเดินผ่านนักท่องเที่ยว มีความสกปรกมาก

5) ควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในแหล่งพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ให้เข้าใจถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการพื้นที่ และดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

6) สื่อการประชาสัมพันธ์ควรจะเน้นทางสื่ออินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น โดยออกแบบให้มีภาษาหลักที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว เช่น อังกฤษ สเปน ญี่ปุ่น เพราะเป็นช่องทางที่นักท่องเที่ยวได้เข้าไปหาข้อมูลมากในปัจจุบัน

7) กิจกรรมการจัดงานประเพณี หรือวัฒนธรรมที่ทางจังหวัดเชียงราย ได้จัดขึ้นนั้น จากการจัดงานทุกครั้งที่ผ่านมา ไม่มีความโดดเด่น ไม่มีศักยภาพ บางงานเน้นในแนวทางการจัดแสดงสินค้ามากเกินไป ทำให้ไม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว

8) ผู้ประกอบการการนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ควรมีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือแหล่งอื่นๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์หลากหลาย

9) มีการจัดตั้งภาคีเครือข่ายร่วมกันของผู้ประกอบการตั้งแต่ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ไปจนถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เพื่อให้มีการดูแล ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจมากที่สุด

10) จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวนั่งรถสามล้อถีบชมเมืองในเขตเทศบาลนครเชียงราย โดยทำเป็นเครือข่ายร่วมกันของบริษัททัวร์นำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดเชียงราย กับกลุ่มสามล้อถีบ และเทศบาลนครเชียงราย โดยเทศบาลนครเชียงราย ควรจะทำหน้าที่ช่วยเหลือดูแลกลุ่มสามล้อถีบให้มีมาตรฐานการแต่งกายที่สะอาด สภาพของรถที่มีมาตรฐานความปลอดภัย และให้ได้รับรายได้ที่เป็นธรรม สามล้อถีบของเชียงราย น่าจะถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเชียงราย และส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มที่มีอายุมาก

3.2 ข้อเสนอแนะจากวิจัยต่อไป

การศึกษาส่งเสริมในการวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างภาคีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

บรรณานุกรม

- กองแผนงาน. 2547. แผนการตลาดการท่องเที่ยว ปี 2548. E-TAT Tourism Journal [ออนไลน์], 2547, ฉบับที่ 3/ 2547. <http://www.tat.or.th/> .
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549. **เยือนเมืองเหนือกราบรอยพระแก้วมรกต** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2549. <http://www.tat.or.th/> .
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545. **โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน**. รายงานการศึกษาของโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จังหวัดเชียงราย, สำนักงาน. 2547. **คำสั่งจังหวัดเชียงราย ที่ 2366/2547 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย (เอกสารอัดสำเนา)** .
- จิรยุทธ บุญแดง. (ม.ป.ป.). **ทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มีต่อประเทศไทย** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2549. <http://www.ttresearch.org/E-Journal/>
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (ม.ป.ป.). **การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2549. <http://www.stou.ac.th/tourism/Achieve/May/Topic2.htm>.
- ดร.ชนันท์ เอมพันธุ์. 2545. **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- นพดล ภาคพรต. 2545. **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- นิคม จารุมณี. 2544 . **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร. : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (ม.ป.ป.). **การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2549. <http://www.stou.ac.th/tourism/Achieve/May/Topic2.htm>
- ลลิกา อังกูร. (ม.ป.ป.). **การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น** [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2549 . <http://www.ttresearch.org/E-Journal/>.
- วรรณาศิลปอาษา. (2545). **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. นนทบุรี . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- วศิน อิงคพัฒนานกุล. (ม.ป.ป.). **สิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว** [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 เมษายน 2549. <http://www.stou.ac.th/Tourism/Achieve/June/Topic3.htm>.
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง, สุจิตณา พานิชกุล และปัทมา จันทรวโรจน์. (ม.ป.ป.). **เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์** [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2549. <http://www.ttresearch.org/E-journal/>
- ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย . (2548). **แผนปฏิบัติการ 4 ปี พัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2548-2551 (เอกสารอัดสำเนา).**
- ศูนย์บริการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย. (2547). **แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย(ระบบออนไลน์)** . <http://www.tourismchiangrai.com/>.
- สินชัย กระบวนแสง. (2545). **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (2548). **รายงานการประชุมแนวทางการพัฒนากิจกรรมนมัสการพระธาตุแก้วจอม จังหวัดเชียงราย ครั้งที่ 1/2548 (เอกสารอัดสำเนา)**.
- อำพร มาลัย. (ม.ป.ป). **LANNA VIHAN** [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ วันที่ 28 สิงหาคม 2549. <http://lanna.arc.cmu.ac.th/Lanna/vihan/index.html>.